

บทที่ ๔

การวิเคราะห์คุณค่าโบราณสถานและความสัมพันธ์โบราณสถานกับเมือง

โบราณสถานในเขตพื้นที่ศึกษานั้นมีจำนวนถึง ๑๔๘ แห่ง แต่ละแห่งต่างก็มีคุณค่าความสำคัญต่างระดับกัน บางแห่งมีคุณค่าสูง บางแห่งมีคุณค่าต่ำ บางแห่งได้รับการอนุรักษ์หรือได้รับการซ่อมแซมดูแลรักษาแล้ว แต่บางแห่งยังไม่ได้รับดูแล หรือได้ในระดับน้อยกว่า และเป้าหมายในการศึกษาบริเวณโบราณสถานก็คือ หาแนวทางในการพัฒนาบริเวณโบราณสถาน แต่เนื่องจากโบราณสถานมีเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถพัฒนาทุกแห่งพร้อม ๆ กัน ในระดับที่เท่าเทียมกันได้ เพราะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านเงินทุน กำลังคน เวลา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิใช่หามาได้โดยง่าย

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดลำดับคุณค่าความสำคัญของโบราณสถาน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกโบราณสถานโดยจัดแบ่งเป็นกลุ่มตามระดับของคุณค่าของโบราณสถานเพื่อวางแผนทางพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม แต่ละโบราณสถาน ตามระยะเวลาที่เหมาะสม

๔.๑ เกณฑ์พิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กรมศิลปากร

เกณฑ์การพิจารณาคุณค่าโบราณสถานในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา นั้น ดัดแปลงและปรับปรุงมาจากเกณฑ์พิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร การขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรนั้นตามพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มาตราที่ ๗ กล่าวว่า "เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษา และการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้อธิบดีจะเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้กระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

จะเห็นว่าการขึ้นทะเบียนโบราณสถานอยู่ที่ดุลยพินิจของอธิบดีกรมศิลปากรแต่ปัจจุบันกรมศิลปากรยังไม่มีกาตั้งเกณฑ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร^๑ ซึ่งถึงเกณฑ์การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน แต่มีหลักเกณฑ์โดยทั่วไปที่ใช้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานดังนี้ คือ

๑. อายุ
๒. ลักษณะแห่งการก่อสร้าง
๓. หลักฐานเกี่ยวกับประวัติของโบราณสถาน

โดยจะต้องเป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

๔.๒ เกณฑ์พิจารณาโบราณสถานในพื้นที่ศึกษา

แบ่งการพิจารณาออกเป็น ๒ ด้าน คือ

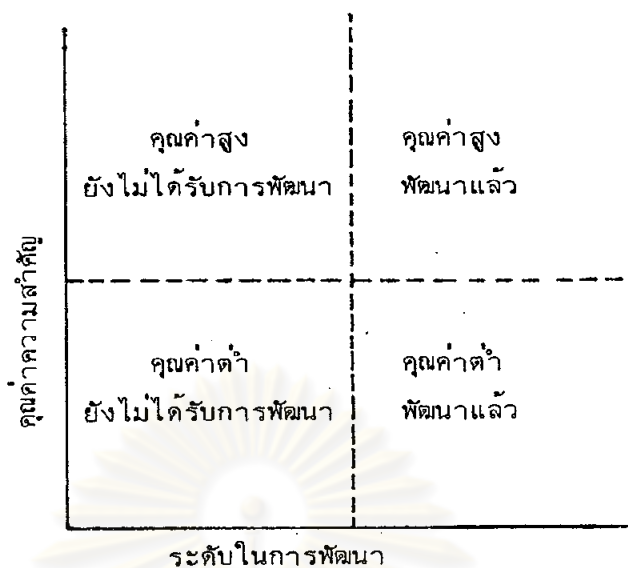
ก. "คุณค่าความสำคัญของโบราณสถาน" หมายถึง คุณค่าที่มีอยู่ในบริเวณโบราณสถานนั้น ๆ

ข. "ระดับในการพัฒนา" หมายถึงสภาพปัจจุบันของบริเวณโบราณสถานที่ได้รับการพัฒนาในระดับต่างกัน

แล้วจัดความสัมพันธ์ของทั้ง ๒ ด้านเป็น ๒ แนวแกน เพื่อจัดกลุ่มโบราณสถาน ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สัมภาษณ์ คุณพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ หัวหน้าโครงการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กองโบราณคดี กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๕.

องค์ประกอบ (ตัวแปร) ที่ใช้วัด

ในการพิจารณาใช้วิธีการให้คะแนนโดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรองดังนี้ คือ

ก. "คุณค่าความสำคัญของบริเวณโบราณสถาน" แบ่งเป็น

๑. ด้านประวัติศาสตร์, โบราณคดี พิจารณาจาก

๑.๑ อายุ

๑.๒ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์

๒. ด้านสถาปัตยกรรม พิจารณาจาก

๒.๑ ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม

๒.๒ ความงามทางสถาปัตยกรรม

๒.๓ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

๓. ด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

ข. "ระดับการพัฒนา" พิจารณาจาก

๑. สภาพอาคาร

๒. สภาพบริเวณ

๓. สภาพแวดล้อม

๔. ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

ดังรายละเอียดตามที่ได้ศึกษาต่อไปนี้

๕.๓ การวิเคราะห์ "คุณค่าความสำคัญของโบราณสถาน"

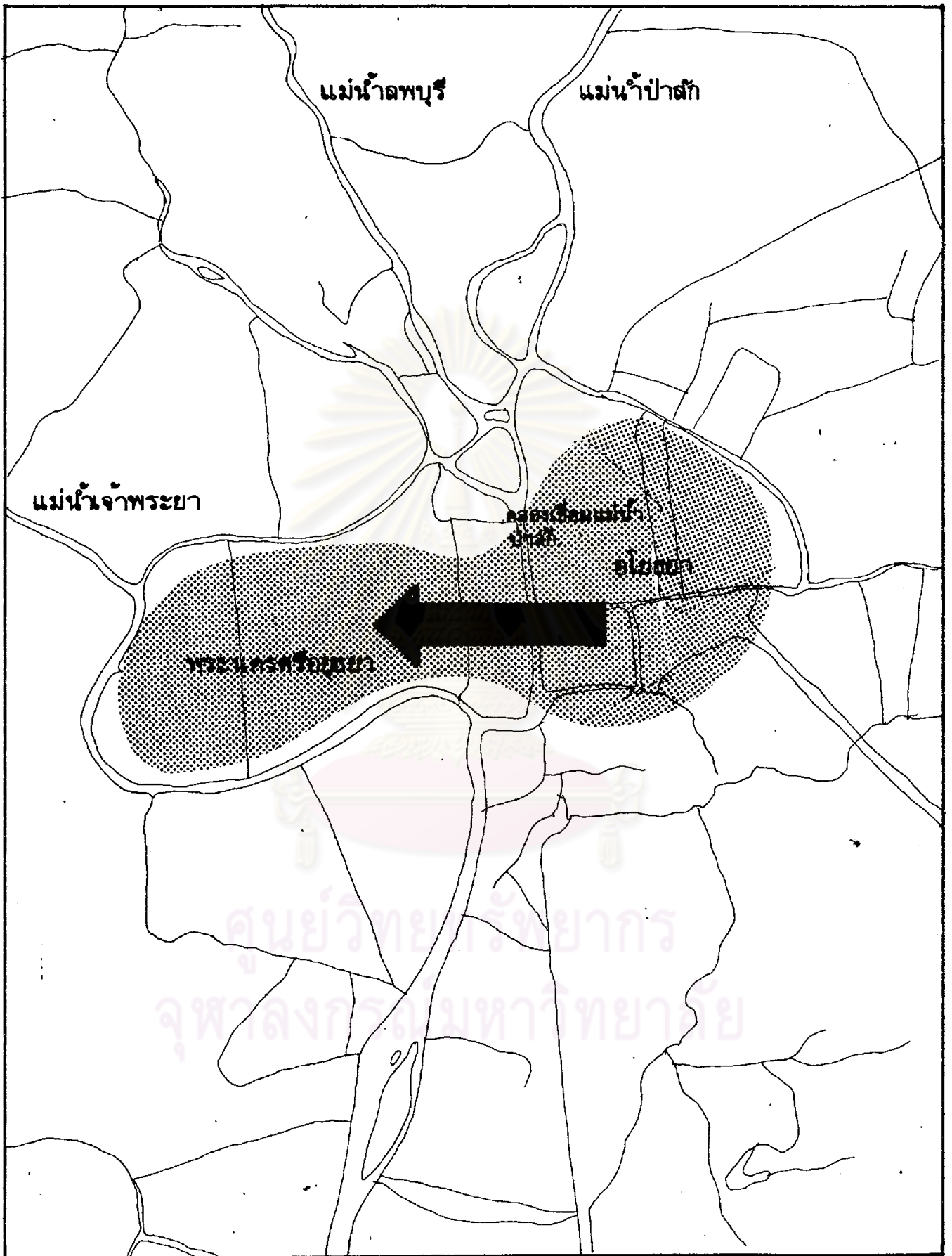
๕.๓.๑ การศึกษาวิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์ของบริเวณโบราณสถาน

ก. การศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของกรุงศรีอยุธยา

อยุธยาได้ชื่อว่าเป็น " เวนิสตะวันออก " ^๑ ในสมัยก่อน ประมาณ พ.ศ.๑๑๐๐ บริเวณอยุธยาในปัจจุบัน คือ อาณาจักรทวารวดีเป็นชนชาติขอม ซึ่งเป็นชนชาติที่เจริญ และมีอำนาจมากในขณะนั้น เพราะมีระบบการใช้น้ำที่ก้าวหน้าและใหญ่ที่สุดในโลกรองจากประเทศจีน จุดศูนย์กลางซึ่งควบคุมระบบน้ำอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้คือ นครธม ระบบคลองที่นครธมเป็นระบบที่มีภูมิประเทศ วิทยาการ และการวางผังเมืองให้คล้ายคลึงกับระบบจักรวาลมารวมบังคับในการสร้างเมือง ภูมิประเทศและทิศทางของทางระบายน้ำทำให้เกิดมีผังคลอง ซึ่งถูกต้องตามหลักวิทยาการชลประทานและในเวลาเดียวกันก็ถูกต้องตามความมุ่งหมายของระบบจักรวาลในลัทธิฮินดู ส่วนชนชาติไทยนั้น ยึดเอาความสะดวกและความง่ายที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ แทนที่จะสร้างเมืองใหญ่โตโดยวิธีใช้น้ำ และคลองตามระบบอันใหญ่และตามระบบจักรวาลของลัทธิฮินดู คนไทยหาวิธีสร้างเมืองโดยง่ายที่สุด คือ เลือกเอาบริเวณที่เป็นทุ่งนามีคิ่งน้ำเป็นเมือง เมืองนั้นก็ชื่อ " อโยธยา " ซึ่งอาจมีมาราว พ.ศ.๑๓๒๕ - ๑๔๐๐

ที่ตั้งของเมืองเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะแบบ delta คือมีลำน้ำหลายสายไหลประดังกันมาจากทิศเหนือลงไปทิศใต้ลงออกสู่อ่าวไทย เมื่อมาถึงที่ราบลำนน้ำต่าง ๆ นี้ถูกขังค้ำให้ไหลเพียงช้า ๆ แต่พลังของน้ำมีมากพื้นดินจึงถูกเขาะเป็นแนวโค้งไปโค้งมา ครั้นโค้งเข้าไปเจอกันทำให้กลายเป็นลำน้ำอันเดียวกัน และเกิดเกาะและแหลม หรือคิ่งน้ำต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เมืองอโยธยาจึงเกิดขึ้นอยู่ในคิ่งน้ำของแม่น้ำป่าสัก (ดูแผนที่ ๕.๑ ประกอบ)

^๑ จงกลณี วิเศษกุล, อยุธยา เวนิสตะวันออก แปลจากบทความ Ayuthya; Venice of South Asia ในหนังสือ Courier ของ Unesco ฉบับเดือนตุลาคม ๒๕๐๔.

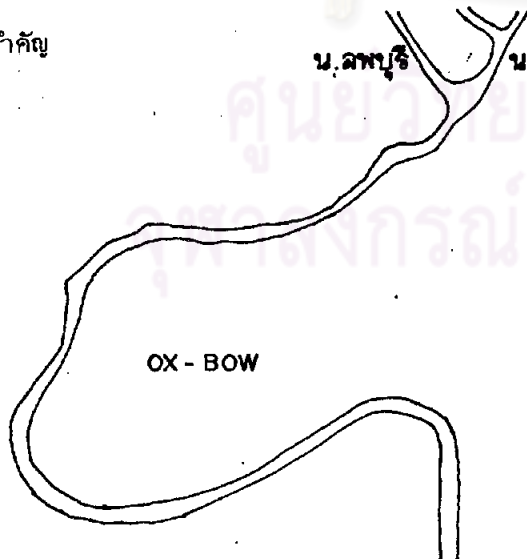
แผนที่ที่ 5.1 แสดงวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมือง

ในปี พ.ศ.๑๘๕๓ ได้มีการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางของเมืองจากคู่งแม่น้ำป่าสักมาในคู่งแม่น้ำลพบุรี ซึ่งเป็นบริเวณที่ติดต่อกันกับบริเวณเมืองอโยธยาบริเวณเมืองที่ได้ขยับขยายมาในคู่งแม่น้ำลพบุรีนี้ พระเจ้าอู่ทองได้ย้ายมาอยู่ ณ เมืองอโยธยามาตั้งบริเวณวังอยู่ในพื้นที่ทางทิศตะวันตก ตรงวัดพุทธไสยาสน์ ตำบลลำเภาลุ่มปัจจุบันนี้ สถานที่ซึ่งพระเจ้าอู่ทองอพยพมาอยู่ใหม่นี้มีเรื่องปรากฏในพงศาวดารว่า " ตำบลเวียงเหล็ก " พระเจ้าอู่ทองประกาศตั้งพระองค์ ๑ เป็นพระราชาธิบดีมีอิสริยาภทรงพระนามว่า " สมเด็จพระรามาธิบดี " แล้วสร้างพระนครขึ้นใหม่ที่ตำบลหนองโสน ขนานนามว่า " กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา " แต่เรียกกันเป็นสามัญว่า " พระนครศรีอยุธยา " มาจนกระทั่งทุกวันนี้

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเมื่อศักราช ๗๑๒ ปีชวาล โทศก วันศุกร์ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕ ตรงกับวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ.๑๘๕๓ เป็นราชธานีของไทยตั้งแต่ พ.ศ.๑๘๕๓ ถึง พ.ศ.๒๓๑๐ รวมเวลา ๔๕๗ ปี โดยมีพระราชาธิบดีครองราชสมบัติติดต่อกันสืบเนื่องกันมาหลายพระราชวงศ์ รวมทั้งสิ้น ๓๓ พระองค์ (ดูรายละเอียดภาคผนวก)

วิวัฒนาการทางผังเมือง

วิวัฒนาการตั้งแต่ พ.ศ.๑๘๕๓ เป็นต้นมา เป็นวิวัฒนาการของแม่น้ำ คู คลอง เป็นสำคัญ

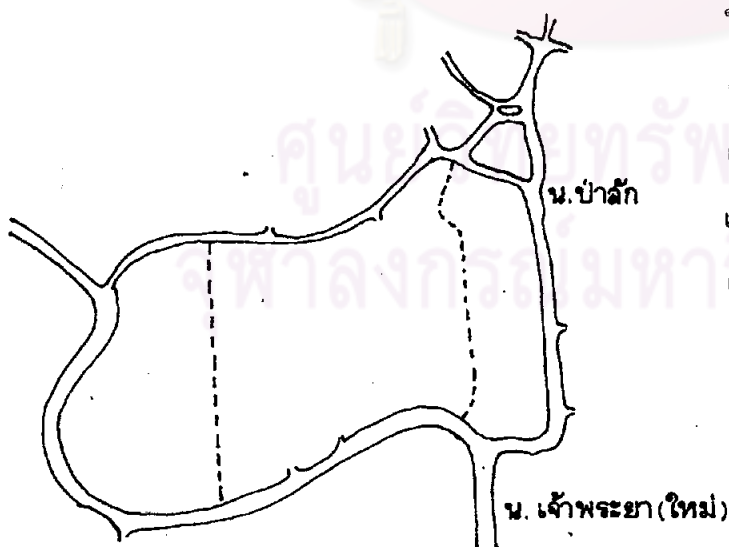
แต่เดิมพื้นที่ตั้งเมืองอยู่ในลักษณะที่มีแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสักไหลมาบรรจบกันเป็นกุด (ox - bow) โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยามาเชื่อมด้วย

ในสมัยพระมหาธรรมราชา (พ.ศ.๒๑๑๒- พ.ศ.๒๑๓๓) ได้มีการขุดคลอง คือ ขื่อหน้า เพื่อเชื่อมตรงคอคอดของฤๅต อยุธยาจึงเป็น เมืองที่มีแม่น้ำล้อมรอบ หรือเป็นเกาะอยุธยา ซึ่งแตกต่างจากเมืองอื่น ๆ

เนื่องจากแม่น้ำไหลจากทางทิศเหนือลงไป ทางทิศใต้ จึงได้มีการขุดคลองใหญ่ ๆ อีก เป็นจำนวนทั้งหมด ๖-๗ แห่ง ขนานกันไปกับลำคูขื่อหน้า ซึ่งนอกจากจะใช้ในการคมนาคมแล้ว ยังเป็นการระบายน้ำและสิ่งโสโครกต่าง ๆ ด้วย เป็นระบบระบายน้ำแบบ "HYDRALIC SYSTEM"

ในระยะหลังบริเวณแม่น้ำป่าสักตอนทิศเหนือ เกาะดินเขิน เนื่องจากการเปลี่ยนทิศทางเดินของแม่น้ำ ทำให้ลำคูขื่อหน้าได้กลายเป็น แม่น้ำป่าสักไป ลำคลองต่าง ๆ ภายในตัวเมืองก็ลดจำนวนลงและดินเขินด้วย

ระบบคลอง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น พงศาวดาร จดหมายเหตุ แผนที่ ฯลฯ พบว่า กรุงศรีอยุธยามีลำคลองภายในเมืองมากมาย ลำคลองเหล่านี้ตัดเป็นเส้นตรง มีถนนปูอิฐ และต้นไม้ใหญ่ ๆ ให้ความร่มรื่นแก่ผู้เดินถนนและผู้ที่ใช้ลำคลองสัญจรไปมา การคมนาคมทางน้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชน เรือเดินทะเลสามารถแล่นตามแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาถึงตัวเมืองได้ ชีวิตชาวเมืองจึงขึ้นอยู่กับการสัญจรทางน้ำ พื้นแผ่นดินซึ่งในปัจจุบันเป็นที่รกร้างและทุ่งตานั้น ครั้งหนึ่งเต็มไปด้วยชีวิตชีวาและสีสันอันงดงาม ก่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสัญจรของพ่อค้า ประชาชน หรือแห่ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค พิธีการเช่น ตลาคน้ำ เพลงเรือ ฟ้อนรำ ดังนี้ชาวยุโรปในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๒ จึงเรียกลำคลองว่าเป็น "เวนิสตะวันออก"

ระบบถนน การคมนาคมทั่ว ๆ ไปใช้ระบบคลองเป็นทางสัญจร แต่ภายในบริเวณกำแพงเมือง นอกจากคลองแล้วยังมีถนนอิฐโบราณขนานกันไปกับคลองเกือบทุกสาย เพื่อคน ช้าง และม้าเดิน สิ่งที่น่าสนใจในอยุธยา คือ ถนนเหล่านี้ซึ่งตัดเป็นเส้นตรงเลียบไปตามลำคลอง บ้านเล็กบ้านใหญ่สองข้างทางปลูกต้นไม้ร่มรื่นตา เนื่องจากมีคลองเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีสะพานข้ามคลองเหล่านี้ แต่จากบันทึกต่าง ๆ ที่ค้นคว้าได้มีสะพาน ๑๓ - ๑๔ สะพาน เป็นสะพานอิฐรูปโค้งสูงเพื่อให้เรือลอดไปมาได้ นอกนั้นเป็นสะพานไม้ ๒๔ สะพาน และมีสะพานอยู่แห่งหนึ่งที่สร้างด้วยศิลาแลงเพื่อช้างข้าม และยังมีสะพานสายโซ่ ลักษณะคงคล้ายสะพานแบบฮอลันดาคือยกได้ ถนนบางแห่งขยายกว้างออกไปเป็นลานตลาด เช่น ถนนป่าเตียนที่ขนานไปกับคลองประตูลิง ถนนหลวงก็เป็นถนนกว้างแต่ใช้ เป็นเส้นทางแห่ขบวนหลวงต่าง ๆ

กำแพงเมือง ^๑ ลักษณะการป้องกันเมืองเดิมมีแต่กำแพงเป็นคันดินรอบตามคั้งแม่น้ำลพบุรี ต่อมาใน พ.ศ. ๒๐๘๒ จึงได้ก่อกำแพงอิฐขึ้นแทนกำแพงดินและใน พ.ศ. ๒๑๒๓ จึงได้ริ่อกำแพงตรงด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันออกเพื่อสร้างกำแพงขึ้นใหม่ โดยขยายแนวออกไป

^๑ สำนักผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย. ผังการใช้ที่ดินพระนครศรีอยุธยา ๒๕๓๓.

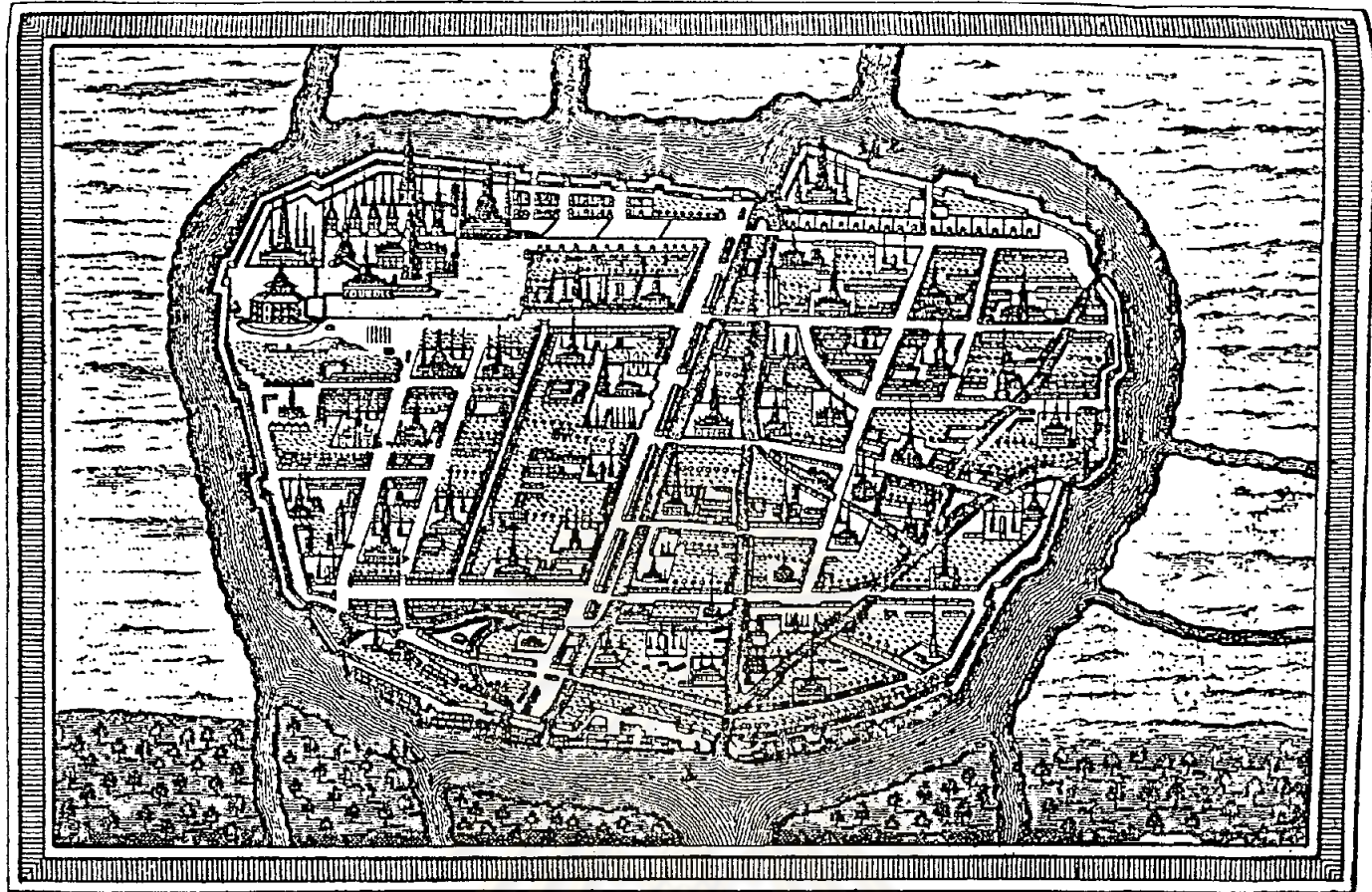
ให้ชิดกับแม่น้ำและชื่อน้ำ ตามกำแพงมีประตูซึ่งมี ๒ ประเภท คือ ประตูน้ำประมาณ ๒๐ ประตู ประตูบกประมาณ ๗๔ ประตู ในจำนวนนี้มีประตูช่องกุด ๖๑ ประตู นอกนั้นเป็นประตูใหญ่แบบประตูยอด และประตูหูช้าง รวมทั้งหมดมีประตูเมืองประมาณ ๔๔ ประตู นอกจากนั้นตามกำแพงยังมีป้อมปืนอีกประมาณ ๒๐ ป้อม

ลักษณะการใช้ที่ดิน จากแผนที่โบราณทั้งหมดที่ได้แสดงไว้ แสดงให้เห็นถึงการใช้ที่ดินในเมืองซึ่งถูกแบ่งเป็นระบบ Grid โดย คูคลอง และถนน ซึ่งเป็นแนวฉากกันทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการแบ่งเขตบริเวณต่าง ๆ ในเมือง โดยเฉพาะวัดที่สำคัญและพระราชวัง ความสวยงามของอยุธยาอยู่ที่โบสถ์และเจดีย์ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓๕๐ - ๔๐๐ วัด ทุกแห่งประดับประดาด้วยกระเบื้องหลังคามีสีทองระยิบระยับ ตัวพระราชวังห่างออกไปจากแหล่งชุมชน สร้างงามด้วยตัวตึกซึ่งประดับด้วยสีทองมีวัง ๓ วัง คือ

๑. วังหลวง เป็นเมืองมีกำแพงและป้อมปืนอยู่ในตัวเองอย่างสมบูรณ์ มีพระราชวังของพระมหากษัตริย์ และที่ทำงานราชการอยู่ข้างใน
๒. วังหน้า หรือพระราชวังจันทร์เกษม เป็นที่อยู่ของอุปราช
๓. วังหลัง ซึ่งกลายเป็นบริเวณโรงงานสุราในปัจจุบัน

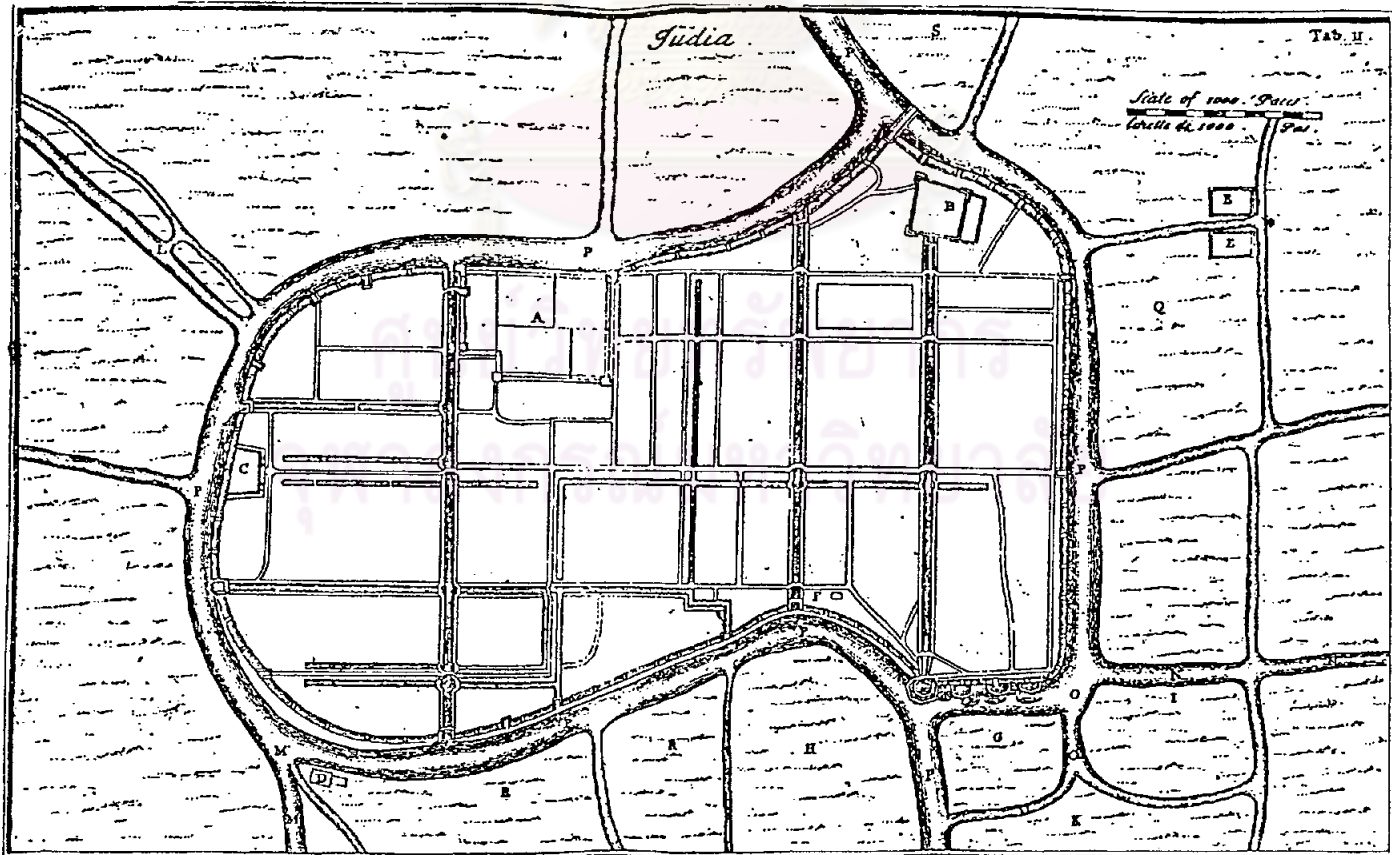
การวางผังเมืองเน้นที่ความสำคัญของพระราชวัง กล่าวคือ จากตัวพระราชวังหลวงซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือติดกับกำแพง มีการสร้างถนนเจ้าพรหมตรงไปยังสะพานป่าถ่าน ตรงบริเวณนั้นเป็นที่ตั้งวัดใหญ่ที่สำคัญอยู่ ปากถนนเดียวกันมีกำแพงมั่นคงแข็งแรง และแบบแปลนอันมีระเบียบเรียบร้อย ถนนเจ้าพรหมนี้ตัดผ่านบึงพระรามอันเป็นบึงใหญ่ ซึ่งวัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดพระราม ติดกับบึงนั้น ก่อให้เกิดภาพสะท้อนแสงของเจดีย์และปราสาทลงเป็นเงาในน้ำอย่างน่าดู ถ้าชาวอยุธยาในสมัยนั้นจะมาทำบุญยังวัดเหล่านี้ก็จะเข้ามาได้โดยทางเรือตามคลองที่เชื่อมกับบึงพระราม

บ้านเรือนส่วนบุคคลภายในเมืองทั่ว ๆ ไป สร้างด้วยไม้แบบง่าย ๆ เสียไปตามลำคลองต่าง ๆ ตัวเมืองจะแบ่งออกเป็นย่านต่าง ๆ ตามลักษณะของอุตสาหกรรมหรือการค้าขาย

JUDIA,
Capitale de Siam . III Hoofd-Stad van Siam .

ผังเมืองพระนครศรอยุธยา ก่อนสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

แสดงคลองและถนนที่ตรงกับลักษณะที่เหลืออยู่ในปัจจุบันมาก
 ผังฉบับนี้สำรวจในสมัยสมเด็จพระเพทราชา

ชนต่างชาติได้รับอนุญาตให้สร้างบ้าน เรือนและวัดตามลัทธิที่ตนนับถือได้อย่างเสรี ชาวฮอลันดา โปรตุเกส และญี่ปุ่น ทำการค้าได้ผลดี เพราะมีหมู่บ้านตั้งอยู่ทางใต้ของเกาะซึ่งเป็นทางออกสู่ทะเล ชาวจีนมีย่านเงินของตนเอง ซึ่งย่านนี้ร่ำรวยและศึกษากที่สุดพร้อมด้วยร้านค้า และโรงเก็บสินค้า

ผังเมืองอยุธยาที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น มีการจัดระบบการสัญจร การใช้ที่ดินเป็นอย่างดี เป็นที่ประทับใจของชาวต่างชาติที่เข้ามาพบเห็นเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้ถูกทำลายไป สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องฟื้นฟู อนุรักษ์ตลอดจนพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ลูกหลานไทยได้ชื่นชมในบรรพบุรุษต่อไปในอนาคต

ข. การศึกษาโบราณสถานในด้านประวัติศาสตร์

การศึกษาในส่วนนี้ศึกษาเพื่อให้ค่าความสำคัญของบริเวณโบราณสถานว่าแต่ละบริเวณมีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์มากน้อยเพียงใด การศึกษาบริเวณโบราณสถานในด้านประวัติศาสตร์พิจารณาจาก ๒ องค์ประกอบ คือ

๑. ค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาหลักฐานเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของแต่ละโบราณสถาน ตลอดจนประวัติความเป็นมาของโบราณสถานที่มีผลต่อทางประวัติศาสตร์

การให้ค่าความสำคัญนี้แบ่งการให้ค่าเป็น ๕ ระดับ คือ

ค่าความสำคัญ	เกณฑ์ความสำคัญทางประวัติศาสตร์
๕	ได้แก่โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สำคัญมากในประวัติศาสตร์ เช่น ผู้สร้าง ผู้พิชิตภัยหรือผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์เป็นพระมหากษัตริย์ และมีเรื่องราวอยู่ในพงศาวดาร
๔	เหมือนกับระดับค่าความสำคัญเท่ากับ ๕ แต่มีความสำคัญรองลงมา

ค่าความสำคัญ	เกณฑ์ความสำคัญทางประวัติศาสตร์
๓	เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญปานกลาง มีอยู่ชื่อถึงในพงศาวดาร หรือเป็นวัดที่ผู้มีศรัทธาบรรดาศักดิ์ในสมัยนั้น เป็นผู้สร้าง หรือทำให้เกิดเหตุการณ์
๒	เป็นโบราณสถานโดยทั่วไปที่ราษฎรเป็นผู้สร้าง หรือมีชื่อเอ่ยถึงในพงศาวดาร
๑	ได้แก่โบราณสถานที่ไม่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ แต่ก็ให้ค่า = ๑ เพราะถือหลักว่าโบราณสถานทุกโบราณมีความสำคัญ

๒. อายุของโบราณสถาน หรือความเก่าแก่ของโบราณสถาน คือเป็นค่าความสำคัญอย่างหนึ่ง ในทางประวัติศาสตร์นั้นสิ่งใดที่มีอายุหรือความเก่าแก่มากย่อมมีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ การให้ค่าความสำคัญของอายุโบราณสถานแบ่งเป็น ๕ ระดับเหมือนความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าความสำคัญ	ลักษณะของความเก่าแก่ (อายุ)
๕	ได้แก่โบราณสถานที่มีความเก่าแก่มากที่สุด ถือจากการสร้างขึ้นก่อนสมัยอยุธยา คือก่อนสมัยพระเจ้าอู่ทอง (พ.ศ.๑๘๙๓)
๔	โบราณสถานที่มีความเก่าแก่หรืออายุรองลงมา นับจากการสร้างอยู่ในสมัยอยุธยาตอนต้น ระหว่างพระเจ้าอู่ทอง พ.ศ.๑๘๙๓ ถึงสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ.๒๐๕๑
๓	เป็นโบราณสถานที่มีช่วงอายุอยู่ในระดับกลาง เป็นโบราณสถาน que สร้างในสมัยอยุธยาตอนกลางระหว่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ.๒๐๕๑ ถึงสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง พ.ศ.๒๑๗๒
๒	เป็นโบราณสถาน que สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง พ.ศ.๒๑๗๒ ถึงสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ พ.ศ.๒๓๑๐ และรวมถึงสมัยกรุงธนบุรี ด้วยเนื่องจากมีระยะเวลาสั้นเพียง ๑๕ ปี
๑	เป็นโบราณสถาน que มีอายุน้อยที่สุด คือ สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา คือตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ.๒๓๒๕ จนถึงปัจจุบัน

๕.๓.๒ การศึกษาวิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน

ก. การศึกษายุคสมัยและรูปแบบศิลปไทย

การแบ่งยุคสมัยของศิลปไทยยึดถือแนวทางที่สมเด็จพระยา
 ดำรงราชานุภาพได้ทรงแบ่งไว้ และเพิ่มเติมรายละเอียดซึ่งนักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์
 ศิลปได้ค้นคว้าไว้ เช่น ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
 น. ฃ ปากน้ำ และ ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ (George Cedès) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
 ศิลปก่อนไทย

๑. สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖) ศิลปส่วนใหญ่เป็นประติมากรรมที่เป็น
 พระพุทธรูปหิน สำริด ดินเผา และปูนปั้น ศิลปทางสถาปัตยกรรมเป็นสถาปัตยกรรมแบบ
 รูปแบบสถาปัตยกรรมจะเป็นอาคารใหญ่ก่อด้วยอิฐใช้สวดหิน บริเวณพื้นที่ศึกษามีศิลปภาพพิมพ์ รูป
 แบบสมัยทวารวดี คือ พระพิมพ์ที่วัดพระศรีสรรเพชญ์

๒. สมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔) ส่วนมากเป็นประติมากรรมรูปเคารพ
 ในพุทธศาสนาลัทธิมหายาน คือ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร สลักด้วยศิลา สถาปัตยกรรมแบบศรี
 วิชัยนั้นมียู่มากที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะคล้ายกับเจดีย์ หรือเจดีย์ในชวา
 มากซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นอาณาเขตของอาณาจักรศรีวิชัย ในบริเวณพื้นที่ศึกษาไม่มีศิลปสมัยนี้ *

๓. สมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘) เป็นศิลปะของขอมและศิลปะที่ได้รับอิทธิพล
 จากศิลปะขอม ลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยลพบุรีนั้น ถ้าเป็นอาคารทางพุทธศาสนา มักสร้างขึ้นบนพื้นที่
 ราบ แต่ถ้าเป็นอาคารทางศาสนาพราหมณ์มักยกพื้นสูง การก่อสร้างสถาปัตยกรรมยุคแรกมักสร้าง
 ด้วยอิฐเรียบไม่มีปูนสอ สมัยต่อมาจะใช้ศิลาแลงและหินทราย จำหลักตกแต่งเป็นรูปและลวดลาย
 ต่าง ๆ ส่วนมากเป็นภาพปูนประดับผนัง ลักษณะอาคารสมัยลพบุรีอีกประการหนึ่งคือ มักจะสร้าง
 ไม่เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะอาคารแต่ละแห่งมักสร้างด้วยหินใหญ่โต ต้องใช้ผู้คนเป็น
 จำนวนมากเกิดความอดอยาก ล้มตาย ต้องย้ายผู้คน ย้ายเมืองเรื่อยไป อิทธิพลของสถาปัตยกรรม
 สมัยลพบุรียังปรากฏอยู่ในศิลปพุทธศาสนาของไทยโดยที่เด่นชัดที่สุดคือ " พระเจดีย์ยอดปราสาท "
 โดยเฉพาะในสมัยอยุธยาตอนต้น (ดูรายละเอียดสมัยอยุธยาตอนต้น)

ศิลป์ไทย

๑. สมัยเชียงแสน (พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๒๓) ศิลปสมัยเชียงแสนมักเรียกรวมถึง ศิลปสกุลช่างทั้งหมดของภาคเหนือหรือศิลปล้านนาไทยไว้ด้วย ศิลปส่วนใหญ่เป็นประติมากรรม พระพุทธรูป มีอิทธิพลของศิลปะพม่า เข้ามาปนมากเกิดรูปแบบศิลปะแปลกออกไปอีกแบบหนึ่ง สถาปัตยกรรมในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นยุคหลังได้รับอิทธิพลมาจากสุโขทัย องค์พระเจดีย์เป็นทรงกลมแบบลังกาแต่มีฐานสูงย่อมุม ตัวอย่างเช่น พระธาตูลำปางหลวง จังหวัดลำปาง

๒. สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๘-๒๐) พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยถือได้ว่าเป็น พระพุทธรูปที่สวยงามที่สุด สถาปัตยกรรมมีแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัว เจดีย์สมัยสุโขทัยแบ่งได้ เป็น ๓ แบบ คือ

- เจดีย์สุโขทัยแท้ ฐานทำเป็นสี่เหลี่ยม ๓ ชั้น องค์เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมยอดเป็นทรง พุ่มข้าวบิณฑ์ หรือรูปดอกบัวตูม
- เจดีย์ทรงกลมแบบลังกา
- เจดีย์แบบศรีวิชัย

ศิลปสมัยสุโขทัยมีอิทธิพลต่อศิลปสมัยอยุธยาเป็นอย่างมาก เจดีย์ในพื้นที่ศึกษาจำนวนมากเป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ตัวอย่างเช่น เจดีย์ทรงลังกาที่วัดพลับพลาไชย วัดสมณโกฏิ วัดสิกาสมุด วัดเสลียง วัดช้าง วัดมเหยงคณ์ เป็นต้น

๓. สมัยอู่ทอง (พุทธศตวรรษที่ ๑๗-๒๐) นักประวัติศาสตร์ศิลปะบางท่านเสนอว่า ควรเรียกว่าศิลปอโยธยาเพราะเชื่อว่ามีเมืองอโยธยาดังอยู่ทางทิศตะวันออกของพระนครศรีอยุธยา บางท่านเสนอว่าควรเรียกว่าสกุลช่างสุพรรณบุรี - สวรรคบุรี เพราะค้นพบพระพุทธรูปมาก ณ ที่สองแห่งนั้น ซึ่งต้องสืบกันไป โดยเฉพาะการขุดค้นหาร่องรอยของโบราณสถานสมัยอโยธยา ศิลปะอู่ทองที่ถือว่ามีรูปแบบเด่นชัดที่สุด คือ พระพุทธรูปซึ่งแบ่งเป็น ๓ แบบ คือ แบบที่ได้รับอิทธิพล ศิลปะทวารวดีและขอมผสม แบบที่ได้รับศิลปะขอมมากยิ่งขึ้น และแบบสุดท้ายได้รับอิทธิพลของศิลปะสุโขทัยผสมอยู่มาก อย่างไรก็ตามพระพุทธรูปมีลักษณะแข็งกร้าว เส้นรอบพระพักตร์ค่อนข้างแข็ง

ตัวอย่างเช่น หลวงพ่อโตวัดพนัญเชิง ส่วนสถาปัตยกรรม เจดีย์ แบ่งได้เป็น ๖ แบบคือ^๑
(ตัวอย่างที่ยกมาเป็นเจดีย์ในอยุธยา)

แบบที่ ๑ เจดีย์ทวาราวดี ได้แก่ วัดพญาทอง วัดขุนเมืองใจ และวัดใหญ่ชัยมงคล

แบบที่ ๒ เจดีย์แปดเหลี่ยม มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปแปดทิศ ได้แก่ เจดีย์ที่วัดมณ

ทป วัดร้างที่บึงพระราม

แบบที่ ๓ วิวัฒนาการจากแบบที่ ๒ ตัดส่วนละเอียดออกไป แบ่งเป็น ๓ รุ่น คือ

๑. รุ่นวัดจงกรม

๒. รุ่นวัดเสลียง

๓. รุ่นวัดกะซ่าย

แบบที่ ๔ แบบที่นิยมสร้างในสมัยอู่ทอง แบ่งเป็น ๔ รุ่น

๑. เจดีย์วัดอโยธยา

๒. เจดีย์วัดกุฎีดาว

๓. เจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล

๔. เจดีย์วัดสามวิหาร

แบบที่ ๕ เจดีย์หินยานแบบลังกา ได้แก่ เจดีย์วัดพลับพลาไชย วัดเสลียง วัด

สีกาสมุด และวัดสมณโกฏิ

แบบที่ ๖ เจดีย์สมัยอโยธยารุ่นสุดท้าย มีซ่างหรือสิงห์ล้อม ได้แก่ เจดีย์วัดแม่นางปลื้ม

วัดธรรมิกราช วัดมเหยงคณ์ และวัดช้าง

๔. สมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๓) ศิลปสมัยอยุธยาเริ่มตั้งแต่สมัยพระรามา
ธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสร้างพระนครหรืออยุธยาขึ้นเป็นราชธานีตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ ลงมา

๑. น. ๗ ปากน้ำ (นามแฝง). ศิลปอยุธยา.

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,

พระนคร, ๒๕๑๖ หน้า ๘ - ๑๑.

จนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ.๒๓๑๐ มีการวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปเป็นช่วงตามยุคตามสมัย การแบ่งช่วงเวลาของศิลปสมัยอยุธยาแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ เป็น ๓ ช่วง^๑ คือ

๑. สมัยอยุธยาตอนต้น ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง พ.ศ.๑๘๔๓) จนถึงสมัยสมเด็จพระชัยราชาธิราช พ.ศ.๒๐๘๑ ศิลปในยุคนี้เป็นศิลปะที่สืบทอดมาจากสมัยอู่ทองจึงมีอิทธิพลศิลปอู่ทอง ศิลปลพบุรี ยิ่งกว่าสมัยสุโขทัย ประติมากรรมพระพุทธรูปตามนิยมทำตามศิลปอู่ทองตอนปลาย ต่อมาในสมัยพระบรมไตรโลกนาถได้มีอิทธิพลของศิลปสุโขทัยแพร่หลาย จึงทำให้เกิดประติมากรรมที่มีลักษณะ เป็นแบบของอยุธยาอย่างแท้จริงขึ้น จิตรกรรมในสมัยแรก แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปลพบุรี สุโขทัย และลังกาปะปน กล่าวคือ ภาพบางภาพมีลักษณะ แข็งและหนัก สีใช้เพียงสีดำและขาว มีการปิดทองลงบนภาพแต่เพียงเล็กน้อย เป็นต้นว่าภาพเขียนบนผนังกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ ภาพเขียนบนแผ่นหิน (ตะกั่ว) บนผนังกรุในพระเจดีย์องค์ใหญ่ด้านตะวันออกของวัดพระศรีสรรเพชญ์ ภาพเขียนที่พระเจดีย์วัดมหาธาตุอยุธยา

ด้านสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบสถ์ วิหาร มักมีขนาดใหญ่^๒ พระสถูปอันเป็นประธานของพระอารามมักสร้างเป็นปรางค์อย่างแบบลพบุรี หรืออู่ทอง เป็นต้นว่าที่วัดพุทธไสยาสน์ วัดพระราม วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดราชบูรณะ โบราณสถานอื่นที่เป็น

^๑ศิลปสมัยอยุธยา หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล แบ่งพระพุทธรูป ๒ ยุค ยุคแรกทำตามฝีมือช่างอู่ทอง ยุคหลังเป็นแบบอยุธยาแท้จริงโดยได้รับอิทธิพลจากศิลปสุโขทัยตั้งแต่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ส่วนสถาปัตยกรรมแบ่งเป็น ๔ ยุค คือ ยุคแรกตั้งแต่พระเจ้าอู่ทอง-พระบรมไตรโลกนาถ ยุค ๒ พระบรมไตรโลกนาถ - พระเจ้าปราสาททอง ยุค ๓ พระเจ้าปราสาททอง - พระเจ้าบรมโกศ ยุค ๔ พระเจ้าบรมโกศ - เสียกรุง พ.ศ.๒๓๑๐

^๒น. ณ ปากน้ำ, (นามแฝง) ศิลปกับโบราณคดีในสยาม, หน้า ๘๓, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๒๐.

ศิลปสมัยอยุธยาตอนต้น ได้แก่ วัดหน้าพระเมรุ วัดศาลาปูน วัดพุทธไสสวรรคย์ เป็นต้น

๒. สมัยอยุธยาตอนกลาง เริ่มจากสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ. ๒๐๕๑ ไปจนถึงสมัยสมเด็จพระศรีสุธรรมราชา พ.ศ. ๒๑๔๔ การสร้างพระพุทธรูปในสมัยนี้ยังคงนิยมสร้างพระพุทธรูปในอริยาบทต่าง ๆ ตามแบบที่นิยมทำกันในสมัยสุโขทัย และมีขนาดใหญ่ เช่น พระนอนวัดโลกยสุธา ต่อมาในสมัยพระเจ้าปราสาททองกลับไปนิยมศิลปะขอมอีก พระพุทธรูปจึงทำเป็นขอมปนไทย เช่น พระประธานที่วัดชุมพลนิกายาราม อ.บางปะอิน อยุธยา ด้านงานจิตรกรรมได้วิวัฒนาการไปไม่มากนัก พบสมุดข่อยเรื่องไตรภูมิประมาณ ๑๐๐ หน้า ลักษณะการใช้สีเริ่มมีมากขึ้น ภาพเขียนในสมุดข่อยเล่มนี้คงจะเป็นต้นเค้าความคิดในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยสมัยต่อมา^๑

อาคารในสมัยอยุธยาตอนกลาง แบ่งเป็น ๓ แบบ คือ^๒

แบบที่ ๑ พระอุโบสถขนาดย่อม ผนังด้านข้างและด้านหลังทึบ ได้แก่พระอุโบสถวัดตึกวัดวรเชษฐาราม

แบบที่ ๒ เช่นเดียวกับแบบที่ ๑ แต่มีเจาะประตูออกด้านข้าง ๒ ข้าง หรือมีหน้าต่างเล็กข้างละบาน เสาหน้า ๒ เสา

แบบที่ ๓ วิวัฒนาการจากแบบที่ ๒ ด้านข้างเจาะเป็น ๒ หรือ ๓ บาน มีประตูเข้า ๒ หรือ ๓ ทาง ทั้งหน้าและหลัง

ศิลปสมัยอยุธยาตอนกลางอื่น ๆ ได้แก่ วัดชัยวัฒนาราม

๓. สมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นยุคที่ศิลปะต่าง ๆ ได้เจริญสูงสุดในทุกด้าน เริ่มจากสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. ๒๑๔๔ ไปจนถึงสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ พ.ศ. ๒๓๑๐ ศิลปกรรมในยุคนี้เปลี่ยนไปจากสมัยต้นมาก เพราะสมัยนี้มีการติดต่อกับต่างประเทศ

^๑ศิลป พีระศรี, วิวัฒนาการแห่งจิตรกรรมฝาผนังของไทย ฯ, หน้า ๑๔.

^๒น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง), ศิลปอยุธยา, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, พระนคร, ๒๕๑๖. หน้า ๘๗-๘๘.

ประเทศมาก ทำให้มีอิทธิพลศิลปะต่างชาติผสมอยู่ ดังจะเห็นได้จากสิ่งก่อสร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เช่น ตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์ วัดพุทธโฆศวรรย์ วัดตึก เป็นต้น โบสถ์วิหารในสมัยอยุธยาตอนปลายมักมีขนาดเล็ก มีลักษณะพิเศษ คือ มักทำฐานและหลังคาเป็นเส้นอ่อนโค้ง คล้ายเรือสำเภา นอกจากนี้มักใช้เสากลมก่อด้วยอิฐ มีบัวหัวเสาเป็นรูปบัวตูมไม่เหมือนกับบัวจงกลในสมัยรัตนโกสินทร์ ชายคาไม่ยื่นออกมาจากหัวเสามาก การสร้างเจดีย์นิยมสร้างเจดีย์เหลี่ยมหรือเจดีย์ย่อไม้สิบสองมากกว่าแบบอื่น ตัวอย่างโบราณสถานที่เป็นศิลปะสมัยนี้ได้แก่ วัดธรรมาราม วัดช่องลม วัดพพุทธาราม วัดสุวรรณดาราราม

ด้านจิตรกรรมในสมัยนี้ได้วิวัฒนาการจนเป็นศิลปะของไทยอย่างสมบูรณ์ สีทช้ก็มีความขึ้น การจัดองค์ประกอบมีชีวิตชีวามากขึ้น ภาพที่เขียนมีเรื่องราวเข้ามาประกอบ การใช้สีถึงมากแต่ไม่มากเหมือนสมัยรัตนโกสินทร์และไม่นิยมปิดทองมาก มักเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ และเทพชุมนุมเป็นส่วนมาก

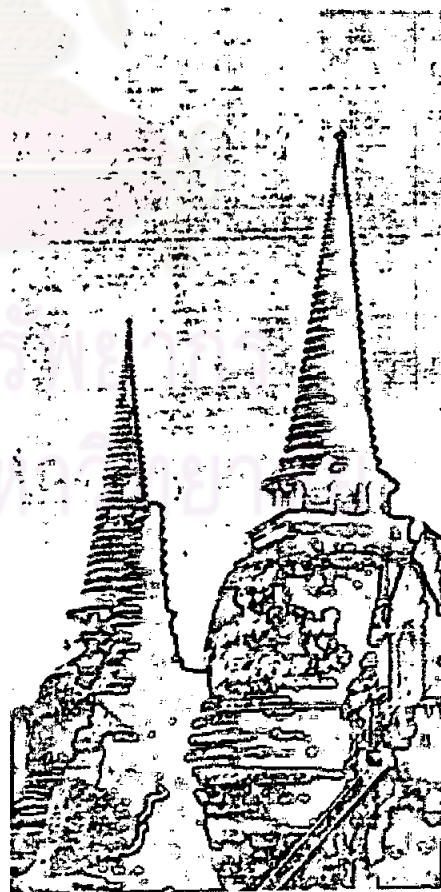
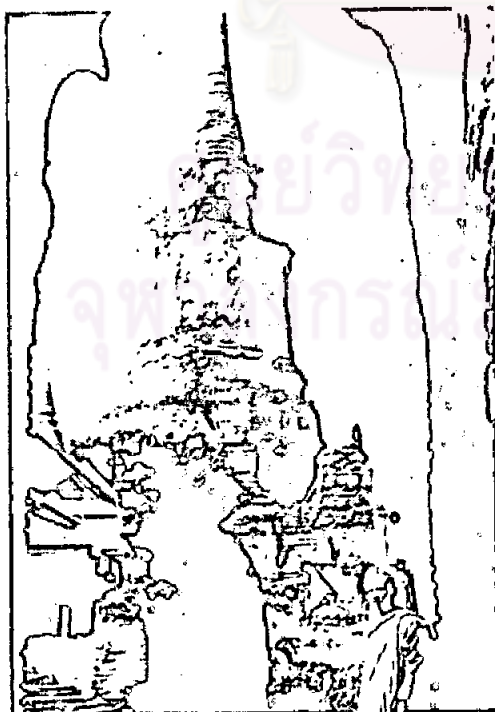
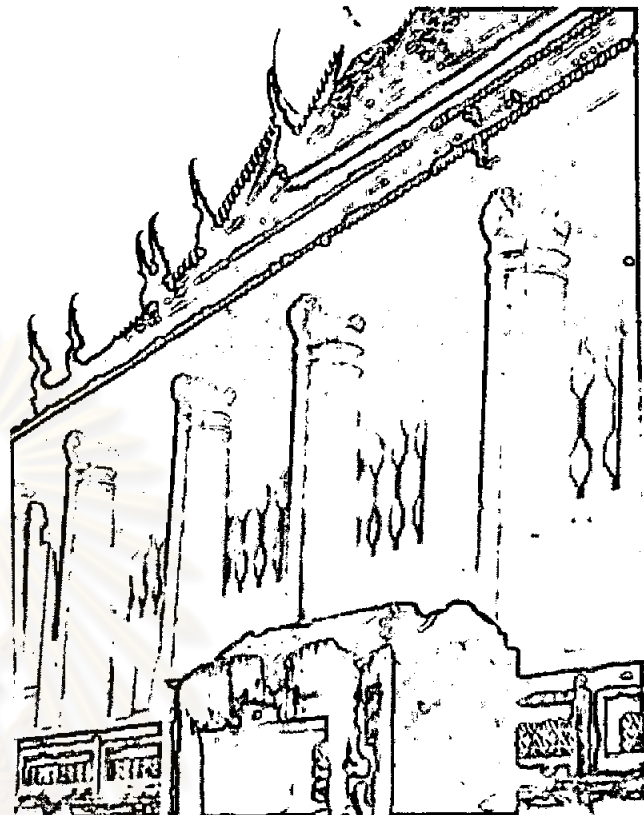
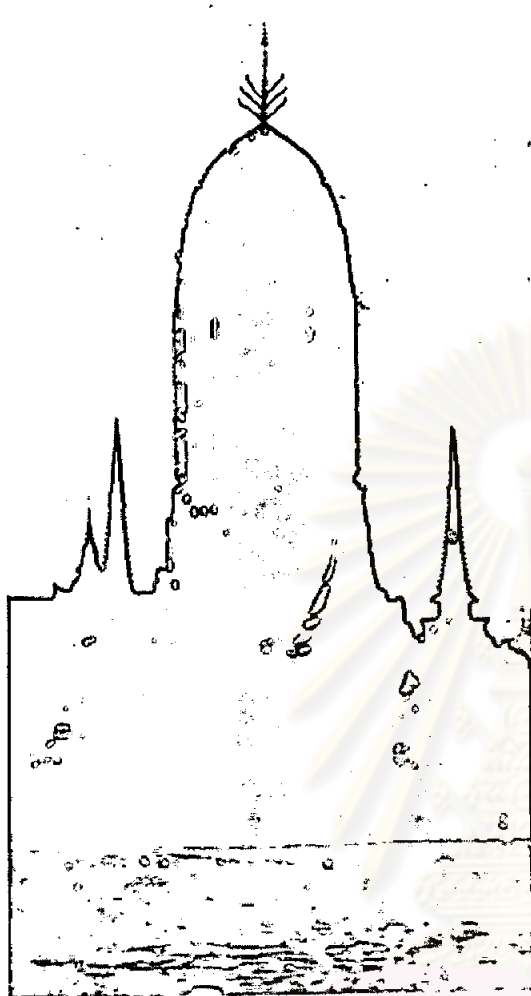
งานประติมากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธรูปมีลักษณะแบบอย่างที่เป็นของอยุธยา โดยเฉพาะคือ " พระพุทธรูปทรงเครื่อง " ส่วนประติมาศิลป์เกี่ยวกับพุทธศาสนา ศิลปะแบบอยุธยาเจริญถึงขีดสูงสุดเหนือกว่าศิลปะแบบอื่น ๆ เช่น ประตูกำหลัก ธรรมาสน์ ตู้ใส่หนังสือพระไตรปิฎก ฑีบใส่หนังสือสวดและหนังสือเทศน์ เครื่องไม้จำหลักนี้มักทำฐานโค้งเช่นเดียวกับหลังคาหรือฐานของสถาปัตยกรรม

ศิลปะสมัยกรุงธนบุรี เนื่องจากมีระยะเวลาสั้นเพียง ๑๕ ปี และมีลักษณะคล้ายกับศิลปะแบบอยุธยา จึงจัดรวมไว้ในศิลปะแบบอยุธยา

สมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ ๒๔.....) เริ่มตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างกรุงเทพมหานครเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ.๒๓๒๕ ศิลปะแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงแรกจากรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ และช่วงที่ ๒ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ มาจนถึงปัจจุบัน

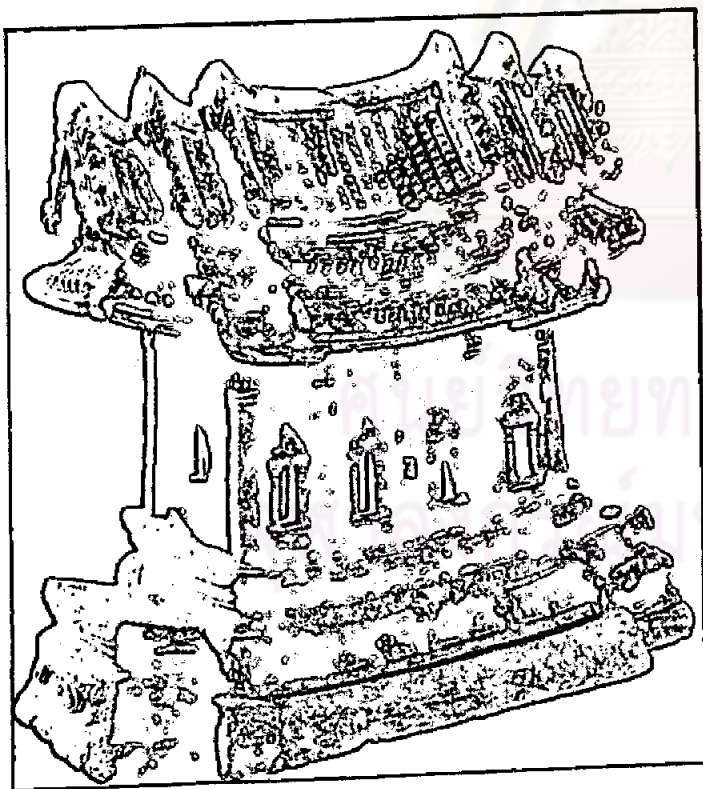
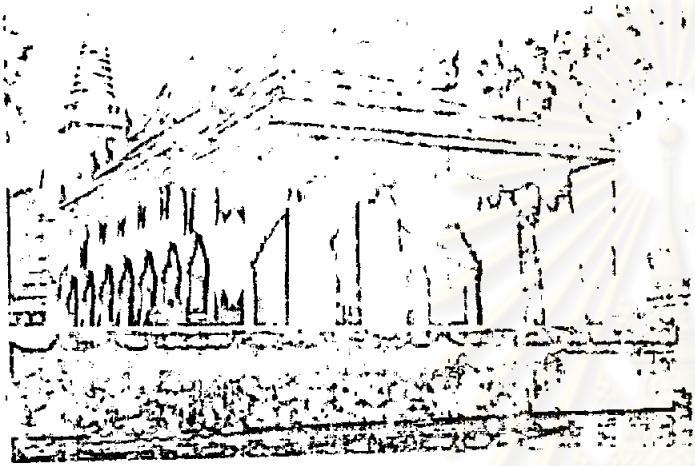
ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นการสร้างตามแบบอยุธยาในทุก ๆ ด้านอาจจะเป็นฝีมือของช่างอยุธยาที่อพยพมา ศิลปะสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา เป็นยุคพัฒนาประเทศ มีการนำเอาวิชาการด้านต่าง ๆ ของตะวันตกมาใช้ในทุก ๆ ด้านรวมทั้งด้านศิลปะด้วย ทำให้เกิดศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทยขึ้น

ลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนต้น

ลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนกลาง

ลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย

โบราณสถานในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นวัดในสมัยอยุธยา แต่บางแห่งได้รับการสร้างขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น วัดพิชัยสงคราม วัดกล้วย

ข. การศึกษาคำความสำคัญทางสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน

ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณเกี่ยวเนื่อง คำความสำคัญทางด้านสถาปัตยกรรม แบ่งการพิจารณาให้ค่าออกเป็น ๓ ด้าน โดยให้ครอบคลุมถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมดังนี้

๑. ลักษณะพิเศษ เป็นลักษณะในการพิจารณาให้ค่าทางสถาปัตยกรรมอันดับแรก หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ มีความเด่นทางองค์ประกอบสถาปัตยกรรมด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นลักษณะที่หายาก มีคุณค่าต่อการศึกษาค้นคว้า และการอนุรักษ์

แบ่งการให้ค่าออกเป็น ๕ ระดับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ค่าความสำคัญ	ลักษณะพิเศษ
๕	เป็นสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะพิเศษที่สำคัญ , เด่นหายาก , มีค่าต่อการศึกษา, อนุรักษ์
๔	เหมือนกับระดับ ๕ แต่มีความสำคัญรองลงมา
๓	มีความสำคัญปานกลาง
๒	มีลักษณะพิเศษอยู่ในขั้นพอใช้
๑	คือ โบราณสถานทั่วไป โดยถือให้ทุกโบราณสถานมีค่าลักษณะพิเศษพื้นฐานเท่ากับ ๑

๒. ความงาม ในที่นี้คือความงามเมื่อพิจารณาตามหลักวิชาการทางสถาปัตยกรรม ในการพิจารณาค่าความสำคัญในด้านความงามจะพิจารณาจาก

- ก. ลักษณะของรูปทรง (Form)
- ข. วัสดุและลักษณะพื้นผิว (Material & Texture)
- ค. สี (Colour).
- ง.ฝีมือการก่อสร้างและฝีมือช่าง

และในการให้คะแนน เนื่องจากศิลปไทยมีหลายยุคหลายสมัย แต่ละยุคมีความงาม เป็นแบบฉบับของตัวเอง ไม่สามารถที่จะเปรียบเทียบให้ค่าความสำคัญได้ สามารถเปรียบเทียบกันได้เฉพาะในยุคเดียวกันเท่านั้น เช่น พระปราสาท ในสมัยอยุธยาตอนต้นก็ต้องเปรียบเทียบกัน ในสมัยอยุธยาตอนต้นด้วยกัน โดยให้ความสวยงามแต่ละยุคสูงสุดมีระดับเท่ากับ ๕ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าความสำคัญ	ความงามทางสถาปัตยกรรม
๕	มีความงามมากที่สุด ถือเป็นมาตรฐานสถาปัตยกรรมของแต่ละยุค
๔	มีความงามรองลงมาจากระดับ ๕
๓	มีความงามปานกลาง ดีพอใช้
๒	มีความงามพอใช้ โดยที่รูปทรง วัสดุ สี หรือ ฝีมือการก่อสร้างด้อยกว่า เมื่อเทียบกับลักษณะมาตรฐานในแต่ละยุค
๑	เป็นสถาปัตยกรรมโดยทั่วไป โดยถือให้มีค่าพื้นฐานเท่ากับ ๑

จากการสัมภาษณ์คุณประยูร อรุณฐานะ (น. ณ ปากน้ำ) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๕.

๓. องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม การให้ค่าในหัวข้อนี้เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้ ศึกษาเน้นหนักที่บริเวณ จึงต้องมีการให้ค่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เพราะโบราณสถานส่วนใหญ่จะไม่ใช่สิ่งก่อสร้างเดี่ยว แต่จะเป็นกลุ่มเป็นองค์ประกอบอยู่ในบริเวณนั้น ๆ และอีกประการหนึ่งคือ เนื่องจากโบราณสถานในอยุธยามีความเก่าแก่มากในแต่ละแห่งจึงอาจจะเหลือสถาปัตยกรรมไม่ครบองค์ประกอบ บางแห่งอาจจะอยู่ครบ บางแห่งอาจจะเหลือเพียงเจดีย์องค์เดียว จึงมีค่าความสำคัญแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วโบราณสถานในอยุธยาส่วนใหญ่จะเป็นวัด องค์ประกอบของวัดจะมีดังนี้

ก. เขตพุทธาวาส ประกอบด้วย โบสถ์ วิหาร เจดีย์ สลุป มณฑป

ข. เขตสังฆาวาส ประกอบด้วย กุฏิ ศาลาการเปรียญ เสนาสนะสงฆ์

หอฉัน หอไตร และฌาปนสถาน

และรวมถึงพระระเบียง กำแพงแก้ว ชุมประตู่ สี่มา ชุมสี่มา หอกลอง

และทอระฉิ่ง

องค์ประกอบนี้รวมถึงองค์ประกอบทางด้าน Landscape ด้วย เช่น

บ่อน้ำ กำแพง เป็นต้น

รายละเอียดในการให้ค่าระดับคะแนนขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมดังนี้

ค่าความสำคัญ	องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
๕	มีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ ทำให้มีค่าต่อการศึกษาและอนุรักษ์
๔	มีองค์ประกอบเกือบสมบูรณ์ ขาดหายไปเพียงส่วนน้อย
๓	มีองค์ประกอบเหลือมากดีพอใช้
๒	เหลือสถาปัตยกรรมเพียง ๒ หรือ ๓ อย่างเท่านั้น
๑	เหลือสถาปัตยกรรมเพียง ๑ ชั้นเท่านั้น เช่น เหลือเหลือเจดีย์ เพียงองค์เดียว

๔.๓.๓ การศึกษาวิเคราะห์ด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

ก. ประเพณีและวัฒนธรรม

เอกลักษณ์สำคัญประการหนึ่งของอยุธยา คือ กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสมบัติประจำชาติที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สิ่งเหล่านี้เกิดจากการผสมผสานของวิถีชีวิตความเป็นอยู่กับพุทธศาสนาและสภาพแวดล้อม ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลที่ยึดถือปฏิบัติต่อกันมา ประเพณีของอยุธยาสืบย้อนได้แก่^๑

- ประเพณีเสด็จออกแขกเมือง เป็นพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์ทรงต้อนรับราชทูตจากต่างประเทศ
- ประเพณีการแต่งผมสตรีชาวอยุธยา
- กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬารที่สุด
- ประเพณีเดือนสิบเอ็ด เป็นพิธีแข่งเรือ ระหว่างเรือสมรรถไชยของพระเจ้าอยู่หัว กับเรือไกรสรมัยของสมเด็จพระมเหสี
- ประเพณีเดือนสิบสอง มีพระราชพิธีจองเปรียงตามประทีป(ชักโคม) ในพระราชวังและตามบ้านเรือน ประเพณีจุลกฐิน คือ ทอดผ้าให้เสร็จในวันเดียว ฟังเทศน์มหาชาติ ประเพณีลอยกระทง
- ประเพณีสงกรานต์
- และการละเล่นอื่น ๆ เช่น โขน ละคร หนังใหญ่ ฟ้อนรำ กุลาตีไม้ เพลงเรือ การขับเสภา เป็นต้น

^๑ วีระ อ่ำพันธุ์สุข, กรุงศรีอยุธยา. หน้า ๗๒, โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ, ๒๕๒๔.

เนื่องจากอยุธยาเป็นชุมชนทางน้ำ ประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่จึงเกี่ยวพันกับแม่น้ำ โดยศูนย์กลางการทำงานและการละเล่นมักจะอยู่ที่วัดของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเรียงรายไปตามลำน้ำ (ดูแผนที่ที่ ๔.๓ ประกอบ)

ในปัจจุบันบ้านเมืองได้ขยายตัว ประชากรเคลื่อนย้ายออกไปสู่ที่มีเศรษฐกิจดีกว่า ประกอบกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับเมื่อครั้งอดีต กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างจึงเสื่อมและสูญหายไปบ้าง แต่การพัฒนาเมืองโดยเฉพาะการพัฒนาโบราณสถาน การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีให้เกิดขึ้นใหม่ และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

ข. การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาในบทที่ ๓ การท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโบราณสถานในเขตการเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา

ข.๑ จำนวนแหล่งท่องเที่ยว จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการสำรวจภาคสนาม ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๓๑ แห่ง ซึ่งเป็นโบราณสถานทั้ง ๓๑ แห่ง^๑ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

เขตสำรวจที่ ๑	- วัดโลกยสุธา วัดสวนหลวงสบสวรรค์
" ๒	- วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดพระราม วิหารพระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระราชวังหลวง บึงพระราม คุ้มขุนแผน
" ๓	- พิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยา
" ๔	- วังจันทร์เกษม
" ๗	- วัดสุวรรณดาราราม

^๑ บึงพระราม เป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและเป็นโบราณสถานด้วย

เขตสำรวจที่	๘	-	วัดชัยพัฒนาราม	วัดธรรมาราม	วัดกษัตราธิราช
"	๘	-	วัดภูเขาทอง		
"	๑๐	-	วัดหน้าพระเมรุ*		
"	๑๑	-	วัดแม่นางปลื้ม		
"	๑๒	-	เพนียดคล้องช้าง		
"	๑๕	-	วัดอโยธยา*	วัดกฐินดาว*	วัดมเหยงค์
			วัดสมณโกฏิ*		วัดช้าง*
"	๑๖	-	วัดใหญ่ชัยมงคล		
"	๑๘	-	วัดพนัญเชิง	บ้านฮอลันดา*	บ้านญี่ปุ่น
"	๑๙	-	วัดพุทธไสยาจารย์		
"	๒๐	-	วัดเขนดโยเซฟ*		

หมายเหตุ เครื่องหมาย * เป็นสถานที่ท่องเที่ยวนอกเหนือจากการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทยจัดทำไว้

๖.๒ การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จากจำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๓๑ แห่ง
เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเกาะเมือง ๑๓ แห่ง นอกเกาะเมือง ๑๘ แห่ง แบ่งตามลักษณะ
การเกาะกลุ่มได้ ๔ กลุ่ม คือ (ดูแผนที่ที่ ๕.๒ ประกอบ)

กลุ่มที่ ๑ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณบึงพระราม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เด่น
ที่สุดของเมือง ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวในเขตสำรวจที่ ๒

กลุ่มที่ ๒ สถานที่ท่องเที่ยวกลุ่มอโยธยา มีเกาะกลุ่มกันอยู่ ๕ วัด ในเขตสำรวจ
ที่ ๑๕

กลุ่มที่ ๓ ได้แก่โบราณสถานที่เรียงรายไปตามลำน้ำสายต่าง ๆ เช่น วัดธรรมา
ราม วัดกษัตราธิราช วัดชัยพัฒนาราม วัดเขนดโยเซฟ วัดพุทธไสยาจารย์ วัดพนัญเชิง ฯลฯ
เป็นต้น

กลุ่มที่ ๔ โบราณสถานที่ไม่เกาะกลุ่มอยู่นอกเมือง ได้แก่ วัดภูเขาทอง และ
เพนียดคล้องช้าง

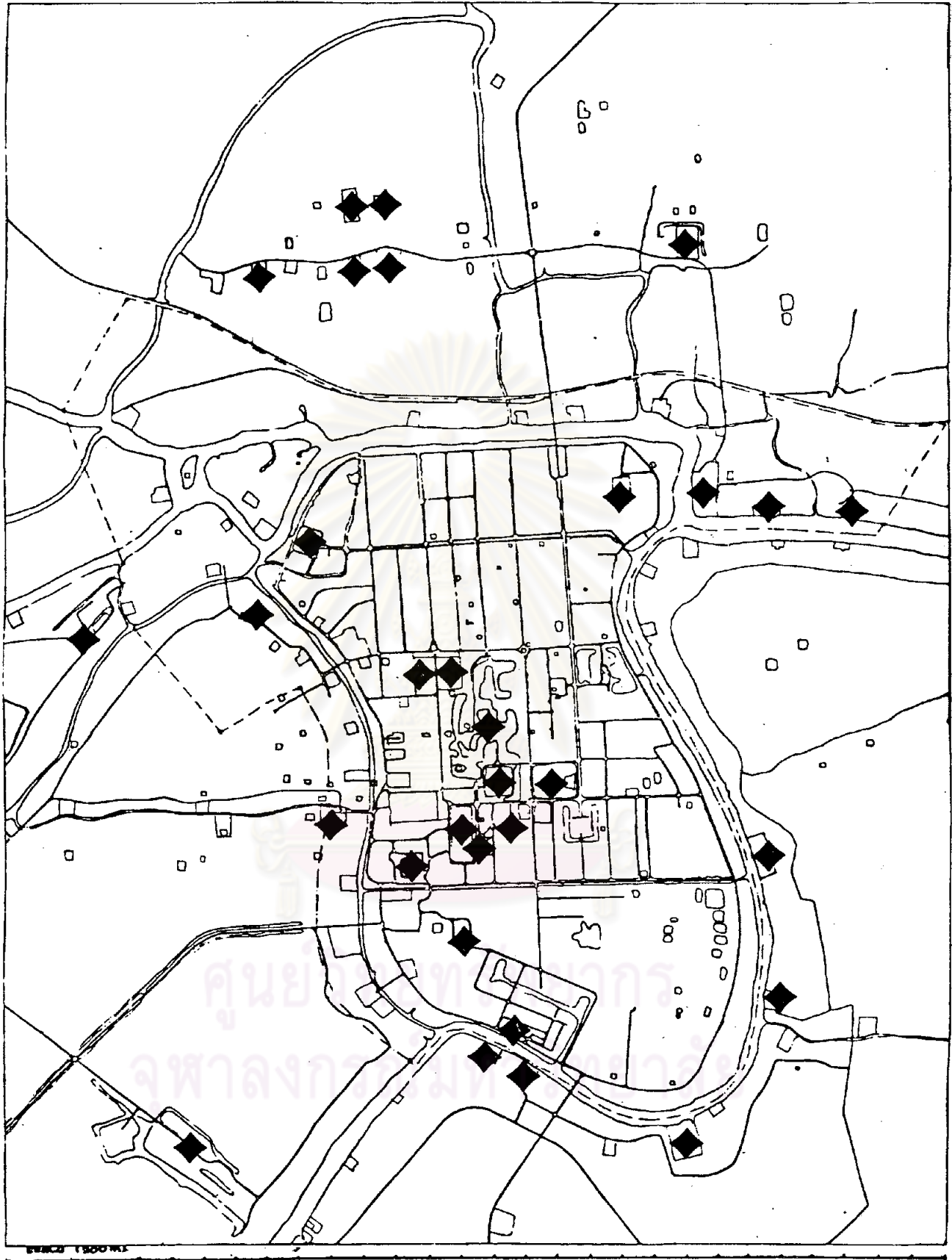
ช.๓ นักท่องเที่ยวและลักษณะการท่องเที่ยว^๑

ลักษณะการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแบบเข้าไป-เย็นกลับ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังตารางที่แสดงในหน้าต่อไป ซึ่งพอสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มนักเรียนมาทัศนศึกษา ส่วนชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มักจะมาโดยบริษัทนำเที่ยว

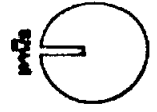
ตารางที่ ๕.๑ แสดงโครงสร้างของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๒๓

	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ	
		%		%
อาชีพ	๑.นักเรียน	๔๐.๓๒	๑. นักธุรกิจ	๑๘.๘๔
	๒.ข้าราชการ	๒๐.๖๔	๒. ลูกจ้าง	๑๗.๖๘
	๓.ลูกจ้าง	๑๗.๗๗	๓. ข้าราชการ	๑๔.๗๘
วัตถุประสงค์ของการเดินทาง	๑. ท่องเที่ยว	๘๖.๔๗	๑. ท่องเที่ยว	๗๘.๕๕
มุดเหตุของการเดินทาง	๑. สนใจมาเอง	๘๖.๑๔	๑. บริษัทนำเที่ยว	๓๕.๑๓
	๒. เพื่อนแนะนำ	๒๘.๑๒	๒. เพื่อนแนะนำ	๒๕.๘๐
ลักษณะของการเดินทาง	๑. มากับเพื่อน	๗๒.๔๑	๑. มากับบริษัทนำเที่ยว	๒๕.๘๖
	๒. มากับครอบครัว	๒๐.๔๒	๒. มากับเพื่อน	๒๔.๕๖
จำนวนวันที่ท่องเที่ยว	๑. เข้าไปเย็นกลับ	๘๑.๒๔	๑. เข้าไปเย็นกลับ	๘๓.๐๔
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	โดยเฉลี่ย ๑๓๔.๘๖ บาท/วัน		โดยเฉลี่ย ๑๓๒.๖๒ บาท/วัน	

^๑จากผลการสำรวจของ ร.อ.พิชิต แรกชำนาญ และพรพจน์ สุขเกษม ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง" จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา

แสดงสถานที่ท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน

ที่มา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ จากการศึกษาวิจัย

การศึกษานโยบายโบราณสถานเพื่อประกอบการศึกษาและพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครราชสีมา .

โดยนาง สุวิมล สุขวงษ์

ข.๔ ปัญหาการท่องเที่ยว มี ๓ ประการ คือ

๑. ปัญหารายได้ท้องถิ่น จากสถิติในปี ๒๕๒๒ รายได้ของจังหวัดพระนครหรืออยุธยาตามราคาตลาดในด้านอุตสาหกรรม เท่ากับ ๑,๑๖๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง ๒๓,๐๒๒,๐๔๑ บาท หรือ ๒.๐๖ % ของรายได้ในด้านอุตสาหกรรมซึ่งนับว่าน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก

- ลักษณะการท่องเที่ยวเป็นแบบเข้าไป - เย็นกลับ ไม่มีรายได้จำพวกค่าเช่า
- บริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทนำเที่ยวจากกรุงเทพ ฯ เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด แม้กระทั่งร้านอาหารก็มีข้อตกลงกับบริษัทนำเที่ยว รายได้จึงไม่ตกถึงมือคนท้องถิ่น คนท้องถิ่นมีรายได้จากการขายของที่ระลึกเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น
- บรรดาพ่อค้าคนกลาง เป็นเจ้าของกิจการรับผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นเกือบทั้งหมด
- รายได้จากค่าชมโบราณสถาน เช่น พิพิธภัณฑเจ้าสามพระยา จะนำกลับกองคลัง สำนักพระราชวัง

๒. ปัญหาการคมนาคม ได้แก่ การคมนาคมทางน้ำ ในฤดูฝนแล้งจะเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง เนื่องจากแม่น้ำดินเลน ดังเช่น บริเวณคลองเมือง การคมนาคมทางบก สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่มีทางรถยนต์เข้าถึง ตัวอย่างเช่น วัดมเหยงค์ วัดช้าง เป็นต้น

๓. ปัญหาความปลอดภัย มี ๒ บริเวณที่เกิดการฉกชิงวิ่งราวสิ่งของของนักท่องเที่ยว ตลอดจนปล้นจีพাহนะ คือ บริเวณวัดมเหยงค์ และบริเวณคลองสระบัว

ข.๕ การศึกษาคำความสำคัญทางด้านท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

เหตุผลที่ให้คุณค่าความสำคัญของโบราณสถานด้านท่องเที่ยวและวัฒนธรรมนั้น เนื่องจากเป็นการให้ค่าโดยสายตาของคนภายนอก คือ นักท่องเที่ยว และโดยสายตาของคนภายในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับโบราณสถาน จากการศึกษาทั้ง ๒ ด้านความสำคัญของทั้ง ๒ ด้านจะสัมพันธ์กัน กล่าวคือ โบราณสถานแห่งใดถ้าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็มักจะมีคุณค่าทางประเพณีวัฒนธรรมด้วย จึงรวมการให้ค่าความสำคัญไว้ในหัวข้อเดียวกัน โดยมีการให้ค่าออกเป็น ๕ ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ค่าความสำคัญ	ความสำคัญทางด้านท่องเที่ยวและประเพณีวัฒนธรรม
๕	มีความสำคัญทางด้านท่องเที่ยวหรือวัฒนธรรมมากที่สุด โดยดูจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่มาชมโบราณสถาน และความนับถือของคนท้องถิ่น ปริมาณคนมาทำบุญ และรัศมีอาณาเขตวัดที่มีคนมาทำบุญ
๔	มีความสำคัญรองลงมาจากระดับ ๕
๓	มีความสำคัญปานกลาง
๒	มีความสำคัญหรือมีปริมาณนักท่องเที่ยวและจำนวนคนท้องถิ่นที่มาทำบุญน้อย
๑	เป็นโบราณสถานโดยทั่วไป ถึงระดับคะแนน ๑ เป็นพื้นฐาน

๕.๔ การวิเคราะห์ "ระดับการพัฒนาของบริเวณโบราณสถาน"

๕.๔.๑ การศึกษาความสัมพันธ์โบราณสถานกับการพัฒนาเมือง

แบ่งการศึกษาออกเป็นหัวข้อย่อย คือ

- ก. การศึกษาโครงการที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน
- ข. การศึกษาความสัมพันธ์โบราณสถานกับสภาพประชากร เศรษฐกิจสังคม
- ค. การศึกษาความสัมพันธ์โบราณสถานกับการใช้ที่ดิน
- ง. การศึกษาความสัมพันธ์โบราณสถานกับภูมิทัศน์ชุมชน

ก. การศึกษาโครงการที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน

"โครงการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครหรืออยุธยา

โครงการอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มโครงการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าของโครงการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จนกระทั่งถึงวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ คณะกรรมการลงมติรับรองโครงการการจัดวางผังการใช้ที่ดินในเกาะเมืองอยุธยา โดยแบ่งพื้นที่เป็น ๓ เขต คือ (ดูแผนที่ที่ ๕.๓ ประกอบ)

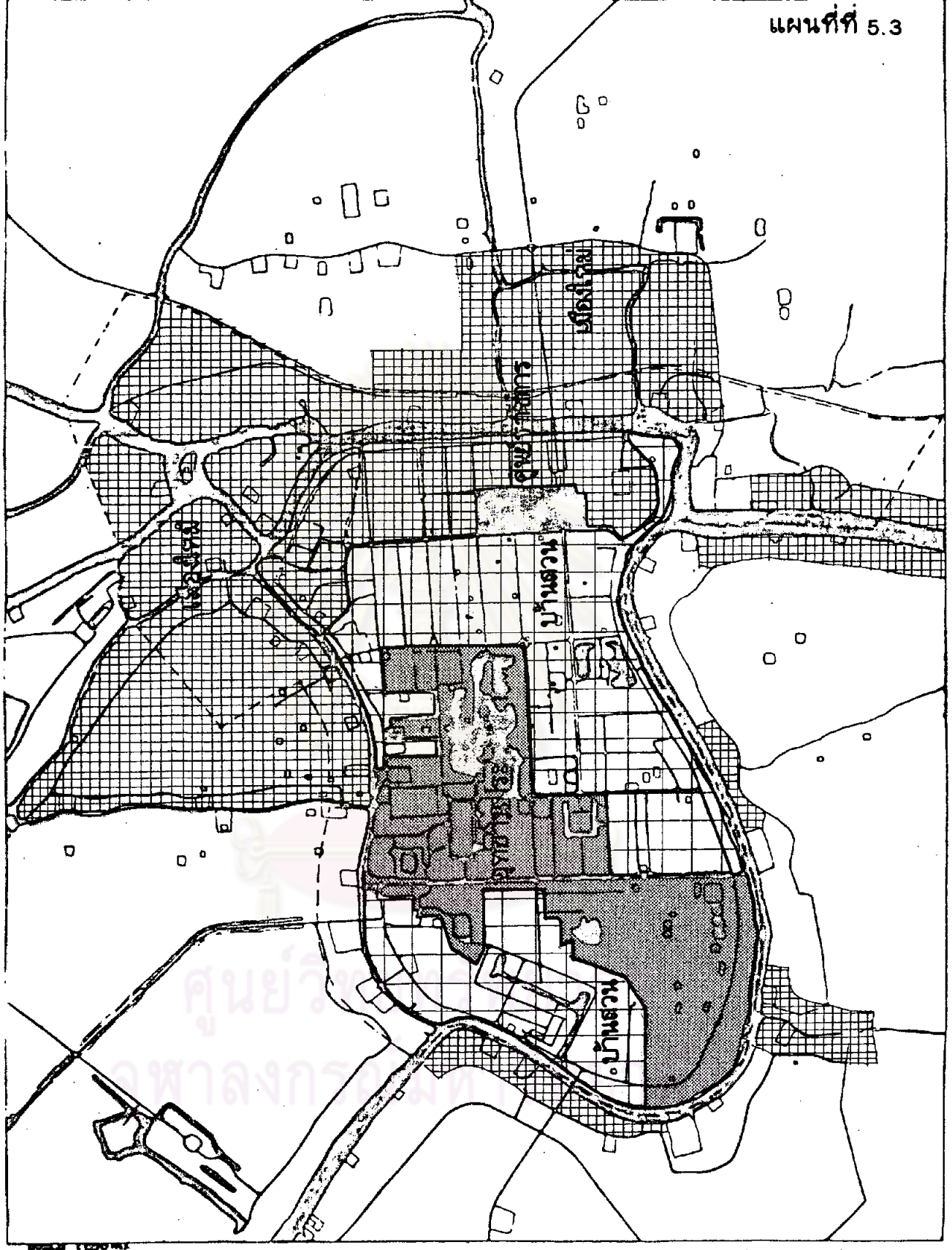
๑. เขตที่จะส่งเสริมให้เป็นเมืองที่เจริญค้ำคั่ง

๒. เขตที่จะบูรณะและรักษาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์เต็มพื้นที่ ห้ามทำการก่อสร้างอาคารใด ๆ ทั้งสิ้น

๓. เขตที่จะรักษาให้เป็นที่อยู่แบบบ้านสวนหรือบ้านไร่ เป็นอาคารทรงไทย

พิจารณาโดยทั่วไปแล้ว โครงการอุทยานประวัติศาสตร์มีผลดีอย่างมากต่อผังเมืองพระนครศรีอยุธยา แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่าไม่ได้เป็นไปดังที่วางแผนไว้ มีปัญหาที่เกิดขึ้นดังนี้

วารสารข่าวสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๐.

แสดงผังการใช้ที่ดินประกอบโครงการอุทยานประวัติศาสตร์

๕๓ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

การศึกษานิวเคลียร์ทางโบราณคดีประกอบโครงการวางแผนพัฒนาเมือง เทศบาลเมืองนครปฐม

โดยนายสุวิทย์ คุ้มวงศ์

๑. ปัญหาการขัดแย้งการใช้ที่ดิน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีการใช้ที่ดินไม่ถูกประเภทของภาคเอกชน และภาครัฐบาล ได้แก่

๑.๑ เขตอุทยานประวัติศาสตร์ กำหนดให้เป็นเขตประวัติศาสตร์เต็มพื้นที่ ห้ามทำการก่อสร้างหรือต่อเติมอาคาร อาคารที่ไม่ใช่โบราณสถานมีโครงการย้ายออกไป แต่ในปัจจุบันยังมีอาคารอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยเกษตรพระนครศรีอยุธยา โรงงานปูน รวมทั้งบ้านเรือนของประชาชน

๑.๒ บริเวณบ้านสวน กำหนดให้เป็นเขตพักอาศัย ปัจจุบันมีอาคารมากมายที่เป็นอาคารประเภทอื่น ได้แก่ โรงภาพยนตร์ ชุมสายโทรศัพท์ ดึงแถว โรงงานทอผ้า ชังกาโล ร้านอาหาร สวนอาหาร โรงเรียนการช่าง วิทยาลัยพณิชยการ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ฯลฯ เป็นต้น ตลอดจนลักษณะบ้านเรือนมีลักษณะอาคารทรงไทยเป็นส่วนน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่การขออนุญาตปลูกสร้างอาคารต้องขออนุญาตทั้งทางเทศบาลและทางหน่วยศิลปากรที่ ๑

ปัญหานี้สรุปได้ว่า เกิดจากความไม่ร่วมมือของทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

๒. ปัญหาด้านงบประมาณ โครงการอุทยานประวัติศาสตร์อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร แต่งบประมาณที่ได้รับไม่พอเพียง รวมทั้งเจ้าหน้าที่และเครื่องมือ เป็นสาเหตุให้มีการบูรณะไม่ทั่วถึงทั้งบริเวณ บริเวณโบราณสถานส่วนใหญ่ถูกปล่อยปละละเลย ต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุม เป็นป่าหลายบริเวณ ปัญหานี้รวมถึงการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี

ข. การศึกษาความสัมพันธ์โบราณสถานกับสภาพประชากร เศรษฐกิจ สังคม

โบราณส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษา คือ "วัด" ซึ่งเป็นสถาบันทางพุทธศาสนาที่ควบคู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานานจนเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางของสังคม^๑ โดยมีบทบาทต่อสังคม

^๑รอง ศยามานนท์ พลตรีดำเนิน เลชะกุล และ วิชาสงวศ์ นพรัตน์, ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ถึงแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๔), หน้า ๓๖.

กล่าวคือ ๑

๑. บทบาทในการแสดงความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง
๒. บทบาทในการเป็นสถาบันสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวร
๓. บทบาทในฐานะเป็นสถาบันการศึกษา
๔. บทบาทในการเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมของชาติ
๕. บทบาทในฐานะเป็นที่พึ่งทางจิตใจ
๖. บทบาทในการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันความผูกพันระหว่างวัดกับประชาชนลดลงกว่าแต่ก่อน เพราะบทบาทบางประการได้รับการบริการจากรัฐบาล เช่น บทบาทในฐานะเป็นสถาบันศึกษา บทบาทในการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น บทบาทของโบราณสถานจึงถูกลดลงไป แต่ก็ยังมีความผูกพันกันอยู่มากในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสำรวจภาคสนามและออกแบบสอบถามประชาชนและภิกษุในบริเวณพื้นที่ศึกษาพบว่า

ความมากน้อยของการไปวัดหรือโบราณสถาน

- ไปบ่อย ๔๖ %
- ปานกลาง ๓๔ %
- ไปน้อย ๒๐ %

ประเภทของวัดที่ไปทำบุญ

- วัดที่ใกล้บ้านที่สุด ๖๒ %
- วัดที่คุ้นเคย ๓๒ %
- แล้วแต่สถานการณ์และความพอใจ ๖ %

๑ เนตรนภิศ นาควิชระ ปิยนาค บุณนาค จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, วัดในกรุงเทพฯ
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕, หน้า ๒๕๕.

จากการสอบถามเจ้าอาวาสในแต่ละวัดพบว่า วัดส่วนใหญ่จะมีศรีศกัณฐ์ที่ชาวบ้านใกล้เคียงมาทำบุญประมาณ ๐.๕ - ๑ กิโลเมตร ซึ่งนับว่าน้อย เนื่องจากบริเวณพื้นที่ศึกษามีวัดอยู่มากมาย

ด้านทัศนคติประชาชนต่อโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พบว่า ถึงแม้โครงการอุทยานประวัติศาสตร์จะมีมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๐ แต่ยังมีประชาชนที่ไม่ทราบถึง ๑๐ % ของจำนวนที่สอบถามทั้งหมด โดยเป็นประชาชนในเกาะเมือง ๓ % นอกเกาะเมือง ๗ % สมควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน

ด้านทัศนคติที่มีต่อการดูแลโบราณสถาน ชาวอยุธยา ๔๖ % คิดว่าเป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร ๒๐ % คิดว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา ที่เหลือ ๓๔ % คิดว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมมือกัน จากการสอบถามประชาชนที่อยู่ใกล้บริเวณโบราณสถาน ส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการบูรณะโบราณสถาน แต่เนื่องจากว่า เป็นการผิดกฎหมายหากไปยุ่งเกี่ยวกับโบราณสถาน และทางกรมศิลปากรเองก็ไม่มีกำลังพอที่จะดูแลโบราณสถานได้ทั่วถึง โบราณจึงถูกปล่อยให้อาจรุกรานขาดการดูแล ดังจะพบจากแบบสอบถาม ถ้ามีโบราณสถานใกล้บ้านขาดการดูแล ชาวอยุธยา ๔๐ % ปล่อยให้เป็นที่ของกรมศิลปากร ๒๔ % อยากดูแลแต่มีอุปสรรคที่กรมศิลปากร ๓๒ % อยากดูแลแต่ไม่มีเวลาและเงินทุน ซึ่งหมายความว่า ประชาชนท้องถิ่น ๖๐ % มีความต้องการช่วยดูแล บำรุงรักษา บริเวณโบราณสถาน นับว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อการพัฒนา

ค. การศึกษาความสัมพันธ์ของโบราณสถานกับการใช้ที่ดินแต่ละประเภท

ศึกษาแยกตามลักษณะการใช้ที่ดิน คือ

๑. ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถานกับบริเวณที่พักอาศัย
๒. ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถานกับสถานที่ราชการและสถานศึกษา
๓. ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถานกับบริเวณพาณิชยกรรม
๔. ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถานกับบริเวณอุตสาหกรรม
๕. ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถานกับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

๑. ความสัมพันธ์ของบริเวณโบราณสถานกับบริเวณที่พักอาศัย

การใช้ที่ดินในเขตเมืองพระนครศรีอยุธยา ด้านพักอาศัยหากเปรียบเทียบจำนวนที่พักอาศัยที่เพิ่มขึ้นช่วงปี ๒๕๑๔ - ปี ๒๕๒๓

ตารางที่ ๕.๒ จำนวนบ้านรายตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

ชื่อตำบล	บ้าน(๒๕๑๔)	บ้าน(๒๕๒๓)	จำนวนเปลี่ยนแปลง	% เปลี่ยนแปลง
หัวรอ	๑,๗๗๓	๑,๘๘๔	๑๑๑	๒๖.๓๗
รัตนไชย	๒,๐๓๗	๒,๑๕๑	๑๑๔	๒๗.๐๘
ประตู่ชัย	๑,๘๓๗	๒,๐๒๐	๑๘๓	๔๓.๔๗
ท่าवासูกรี	๘๘๐	๘๘๐	-	๐
กะมัง	๔๐๕	๔๐๘	๓	๐.๗๑
บ้านเกาะ	๒๑๒	๒๑๔	๒	๐.๔๘
คลองสวนพลู	๑๓๓	๑๓๘	๕	๑.๑๔
หันตรา	๘๑	๘๓	๒	๐.๔๘
เกาะเรียน	๓๘	๓๘	-	-
คลองสระบัว	๒๔	๒๙	๕	๑.๑๔
รวม	๗,๔๒๔	๗,๘๔๕	๔๒๑	๑๐๐

ที่มา : กองทะเบียน เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

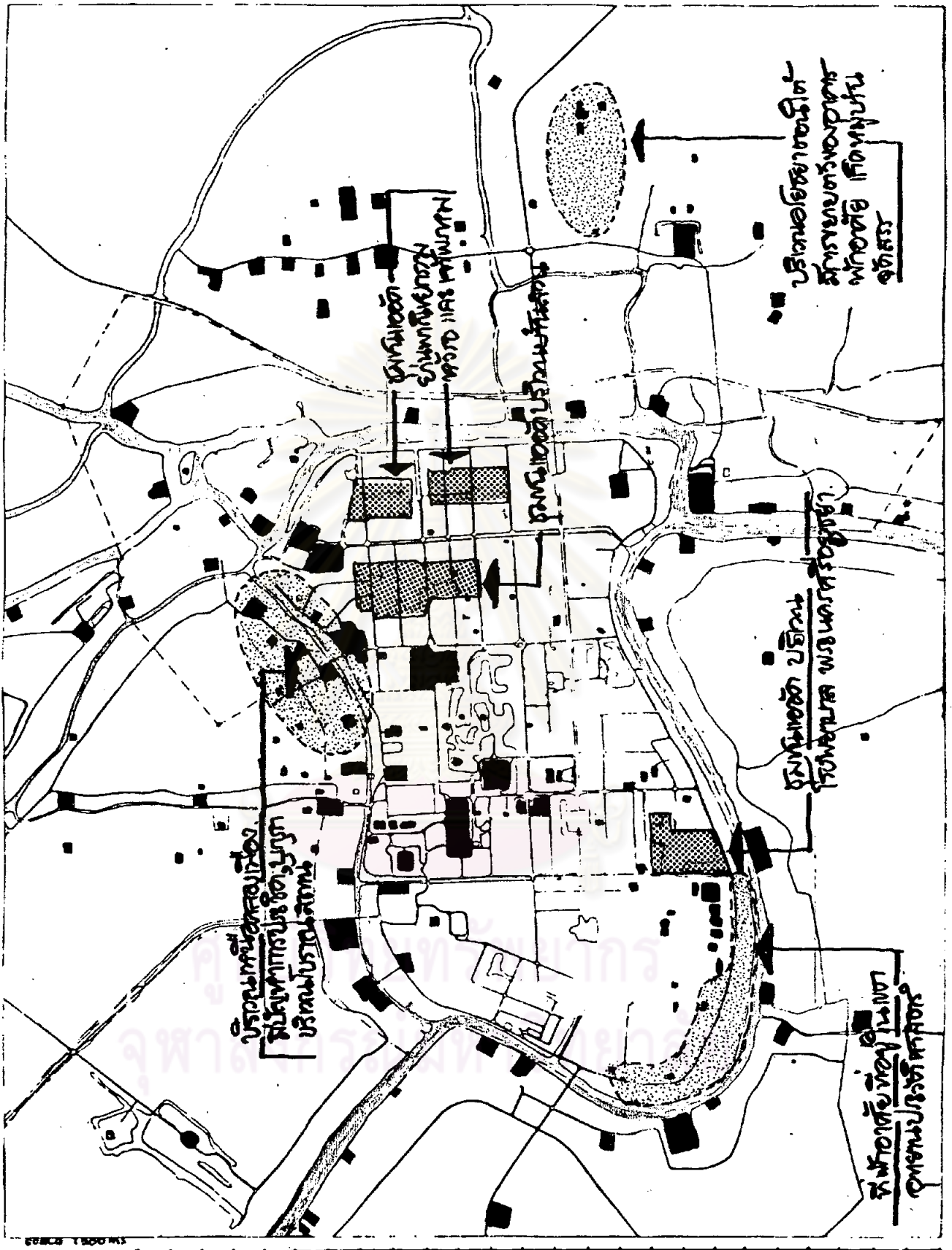
จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้น ๔๒๑ หลังคิดเป็น ๕.๖๗ % ของจำนวนบ้านในปี ๒๕๑๔ ซึ่งอัตราการเพิ่มของจำนวนบ้านและประชากรมีอัตราการเพิ่มที่ใกล้เคียงกัน ถ้าพิจารณาเป็นรายตำบล บ้านที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในเขตตำบลประตู่ชัย ตำบลรัตนไชย และตำบลหัวรอ

โดยเฉพาะตำบลประจักษ์มีอัตราการเพิ่มสูงสุด คือ ๑๘๓ หลัง คิดเป็น ๔๓.๔๗ % ของจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ซึ่งให้เห็นว่ามีการขยายตัวสูงในพื้นที่นี้ แต่ปัญหาก็คือในเขตตำบลประจักษ์นี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และเขตบ้านสวน ซึ่งมีข้อจำกัดในการก่อสร้าง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้น

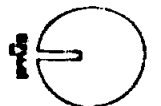
ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบริเวณโบราณสถานกับบริเวณที่พักอาศัย คือ

ปัญหาการรุกรานบริเวณโบราณสถาน ในบทที่ ๔ จากผลการศึกษาพบว่าโบราณสถานสูญหายเนื่องจากที่พักอาศัยเป็นจำนวนสูงสุด และในปัจจุบันบริเวณที่พักอาศัยสร้างปัญหาต่อโบราณสถาน คือ การรุกราน ทั้งนี้เนื่องจากโบราณสถานไม่ได้มีขอบเขตแสดงไว้ชัดเจน จากการสำรวจโบราณสถานที่ถูกรุกรานโดยที่พักอาศัยมีจำนวน ๔๐ แห่ง ได้แก่

บริเวณที่ ๑	วัดโลกยสุธา วัดมหาสมัน วัดเจ้าปราบ วัดวรเชษฐ วัดระฆัง
วัดช้าง วัดหลวงซีกรุกข์
" ๒	วัดสุวรรณवास วัดพลับพลาชัย วัดธรรมิกราช วัดชุมแสง
" ๓	วัดส้ม
" ๔	วัดโคกม่วง วัดกระเจี
" ๗	บ่อมเพชร
" ๘	วัดไชยวัฒนาราม วัดธรรมาราม
" ๙	วัดพนมยงค์
" ๑๐	วัดกุฎีทอง วัดตะไกร วัดเชิงท่า
" ๑๑	วัดแม่นางปลื้ม
" ๑๒	วัดเจดีย์แดง
" ๑๓	วัดช่องลม วัดสะพานเกลือ
" ๑๔	วัดยม
" ๑๕	วัดท่าทราย วัดนางคำ
" ๑๖	วัดยักษ

แสดง ปัญหา ความสัมพันธ์บริเวณโบราณสถาน กับ ที่พักอาศัย

ที่มา การสำรวจ และ ภาพถ่ายทางอากาศ

■ บริเวณโบราณสถาน

การศึกษารูปแบบโบราณสถานเพื่อประกอบการศึกษาความหมายของ : เรขาคณิตและประวัติศาสตร์

โบราณคดีและศิลปวิทยา

บริเวณที่	๑๗	วัดพิชัยสงคราม
"	๑๘	วัดทรงกฤษณ บ้านญี่ปุ่น
"	๒๐	วัดกลาง วัดเขนตโยเซฟ

ถ้าพิจารณาจากพื้นที่พบว่ามี ๒ บริเวณที่มีการรุกล้ำเป็นจำนวนมาก คือ บริเวณที่ ๑ บริเวณเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และบริเวณที่ ๑๐, ๑๑ ซึ่งเป็นบริเวณทุ่งแก้วหรือบริเวณคลองเมืองและคลองสระบัว ทั้งสองบริเวณนี้สมควรได้รับการแก้ไขและวางแผนจัดชุมชนให้สอดคล้องกับบริเวณโบราณสถาน

๒. ความสัมพันธ์ของบริเวณโบราณสถานกับสถานที่ราชการและสถานศึกษา

บริเวณสถานที่ราชการและสถานศึกษาเป็นตัวการทำให้โบราณสถานสูญหายไป ๑๘ แห่ง และในปัจจุบันก็สร้างปัญหาการรุกล้ำบริเวณโบราณสถานอีก ๑๐ แห่ง กล่าวคือ

-วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา อยู่ในเขตบ้านสวน มีโบราณสถานอยู่ในเขตวิทยาลัย ๓ แห่ง คือ วัดบรมพุทธาราม วัดสิงหาราม วัดสวนหลวงค้างคาว และทำให้โบราณสถานสูญหาย ๓ แห่ง คือ วัดพระงาม วัดอัมแม่ วัดป่าจาน

-วิทยาลัยเกษตรกรรมพระนครศรีอยุธยา มีวัดเจ้าพรหมณ์อยู่ในอาณาเขตวิทยาลัย และทำให้โบราณสถานสูญหาย ๕ แห่ง คือ วัดโคกขม้น วัดขุนพรหม วัดเก่า วัดปรีาย และวัดป่าพิศ

-ศาลากลางจังหวัด ทำให้โบราณสถานสูญหาย ๖ แห่ง ได้แก่ วัดทอง วัดป่ามอ วัดชนะมาร วัดป่าพวย วัดบรมจักรวรรดิ

-โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย มีโบราณสถานในเขตโรงเรียน คือ วัดป่าสัก วัดแม่นางมุข วัดที่สูญหาย คือ วัดฉัตรพิม

-โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา มีวัดปราสาท อยู่ในเขตโรงพยาบาล

-กองกำกับการตำรวจภูธร จ.พระนครศรีอยุธยา มีวัดกระเจี๊ว วัดสะพานเงิน อยู่ในเขต

-โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนไชย มีประตู่ช่องกุดอยู่ในเขตโรงเรียน

และโบราณสถานส่วนใหญ่ที่กล่าวมานี้ เกือบทั้งหมดไม่ได้รับการเหลียวแลจากสถานที่

ราชการตั้งกล่าวแต่เล็กน้อย ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะจากการศึกษาในบทที่แล้ว ๆ มา อยุธยามีสถาบันการศึกษาอยู่มากสามารถส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาแห่งหนึ่งของภาคกลางได้ แต่สถาบันศึกษาและสถานที่ราชการเองกลับไม่พยายามกระทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยาที่เป็นสถาบันที่ผลิตครูอาจารย์ ที่จะไปอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติ ถ้าหากสถาบันเหล่านี้ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถานแล้วจะมีบทบาทเป็นอย่างมากทั้งในด้านกำลังแรงงานและกำลังความคิดที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจในคุณค่าของโบราณสถานและร่วมมือร่วมใจกันรักษาสมบัติของชาติให้คงอยู่สืบไป

๓. ความสัมพันธ์ของบริเวณโบราณสถานกับบริเวณพาณิชยกรรม

ในปัจจุบันบริเวณโบราณสถานในย่านพาณิชยกรรมเหลืออยู่จำนวนน้อยมาก และที่เหลืออยู่ก็มักจะถูกทำลายหรือทำให้เสียทัศนียภาพมุมมอง โดยอาคารพาณิชยกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นตึกแถว และอาคารเหล่านี้มักจะไม่มีการคำนึงถึงในด้านการออกแบบ รูปลักษณะ คำนั่งถึงแต่ด้านการค้าอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น วัดเสนาสนาราม บริเวณหัวรอ ถูกล้อมรอบโดยอาคารพาณิชย์ซึ่งหันด้านหลังอาคารสู่บริเวณวัดเกิดทัศนอุจาดของเมืองขึ้น

จากการสำรวจโบราณสถานที่ถูกทำลายโดยอาคารพาณิชย์ ได้แก่ วัดเขียนและวัดขุนแสน บริเวณหัวรอ แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นจากบริเวณพาณิชยกรรมเป็นส่วนมาก คือ การสร้างอาคารประชิดบริเวณโบราณสถานจนเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าจะนำมาพิจารณาในการออกกฎหมายควบคุมการก่อสร้าง และการกำหนดสภาพแวดล้อมของเมือง บริเวณที่สมควรได้รับการพิจารณาในบริเวณพื้นที่ศึกษา ได้แก่ บริเวณย่านการค้าตลาดหัวรอ และตลาดเจ้าพรหม ซึ่งเป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมของเมือง

๔. ความสัมพันธ์ของบริเวณโบราณสถานกับบริเวณอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมือง มีทั้งหมด ๗๔ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีจำนวนแรงงานน้อย มีการกระจายตัวดังตารางที่ ๕.๓

ตารางที่ ๕.๓ แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

ปี พ.ศ.๒๕๒๓

ตำบล	ประเภทอุตสาหกรรม (แห่ง)							รวม (แห่ง) :
	อาหารและเครื่องดื่ม	สิ่งทอและเส้นใย	ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	กระดาษและสิ่งพิมพ์	โลหะ	โลหะ	อื่น ๆ	
หอรตันไชย	๗	๑	๓	๑	๑	๒	๑๕	๓๑
ประจุกุไชย	๒	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๙
หัวรอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๗
คลองสระบัว	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๗
กะมัง	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๐
ท่าवासกรี	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๗
คลองสวนพลู	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๗
บ้านเกาะ	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๗
รวม	๑๕	๙	๑๖	๗	๓	๒	๒๒	๗๔

ที่มา.- กองควบคุมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม

ตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมสูง ได้แก่ ตำบลหอรदनไชย ตำบลหัวรอ และตำบลกะมัง โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นโรงสีข้าว และโรงเลื่อย กระจายตัวบริเวณริมแม่น้ำป่าสัก ซึ่งสะดวกต่อการขนส่ง อุตสาหกรรมเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อบริเวณโบราณสถานทางด้านเสียง การสั่นสะเทือน และทัศนียภาพ

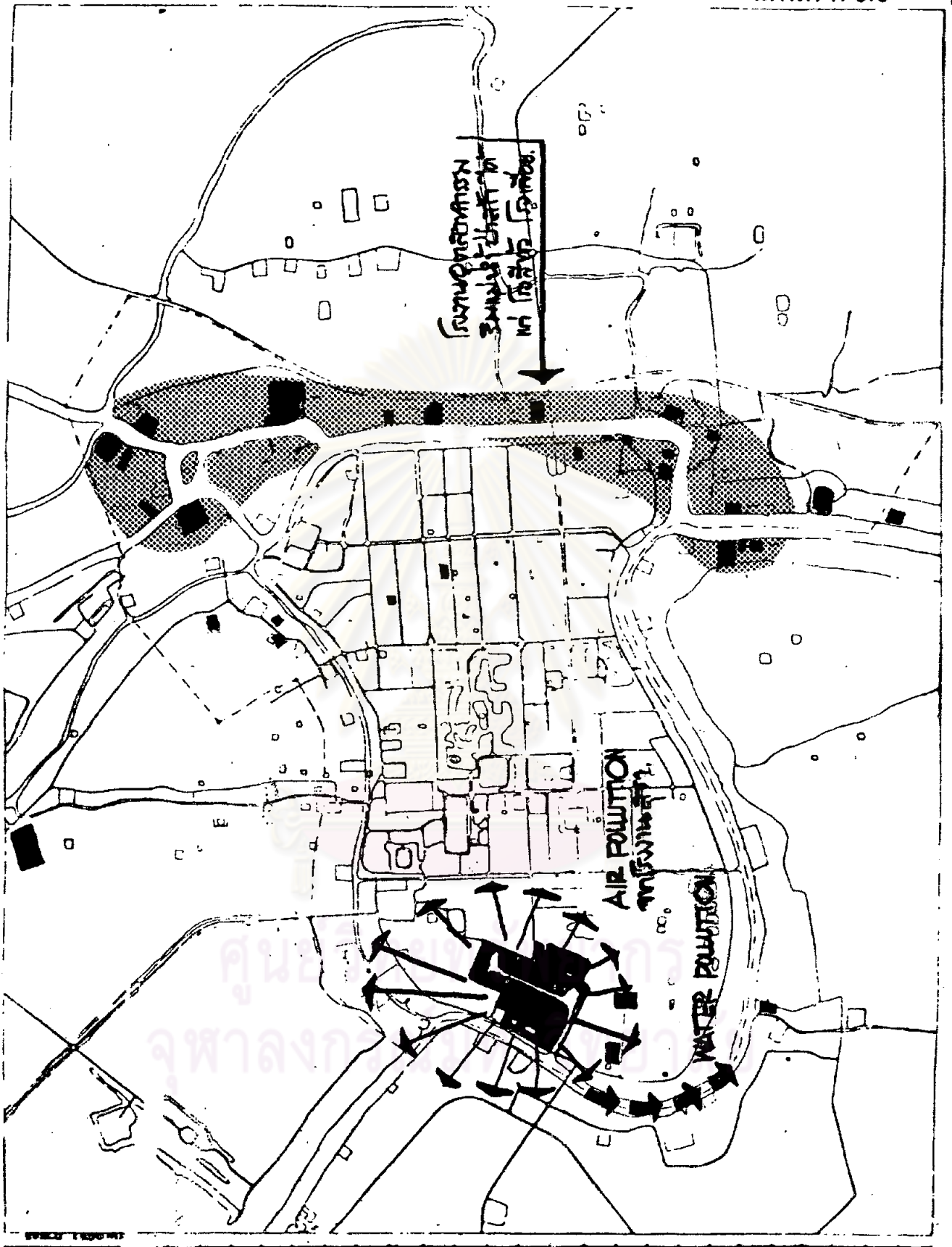
ปัญหาอีกประการหนึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ ในบริเวณเกาะเมืองด้านทิศตะวันตกมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงงานสุรา ขององค์การสุรา กรมสรรพสามิต ซึ่งเข้าที่ราชพัสดุ มีเนื้อที่ ๒๑๖ ไร่ ๓ งาน ๕๕ ตารางวา โรงงานนี้ก่อปัญหาให้แก่สภาพแวดล้อมของเมืองและบริเวณโบราณสถานเป็นอย่างมาก (ดูแผนที่ที่ ๕.๕ ประกอบ) ได้แก่ ปัญหากลิ่นจากส่าเหล้า ปัญหาการระบายน้ำเสียสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ปัญหาการรุกรานบริเวณโบราณสถาน คือ เจดีย์ศรีสุริโยทัย และ ปัญหาด้านทัศนียภาพ บริเวณโบราณสถานที่ประสบปัญหาการรุกรานในบริเวณพื้นที่ศึกษา ได้แก่ เจดีย์ศรีสุริโยทัย วัดกล้วย บ้านฮอลันดา วัดเกาะแก้ว วัดกุฎีสูง และ วัดใหม่ (บางกะจะ)

แต่อุตสาหกรรมเชื่อว่าจะมีปัญหาต่อโบราณสถานด้านเดียว ในด้านที่ส่งเสริมบริเวณโบราณสถานหรือสนับสนุนทางอ้อมก็มี เช่น หัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อบริการนักท่องเที่ยว หัตถกรรมเหล่านี้อาจส่งเสริมให้เข้ามาแสดง ขายในบริเวณกลุ่มโบราณสถาน โดยจัดให้มีบรรยากาศพื้นเมือง จะสามารถทำรายได้ยกฐานะทางเศรษฐกิจของคนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น (รายละเอียดหัตถกรรมดูบทที่ ๓ หัวข้อ ๓.๑.๓)

๕. ความสัมพันธ์ของโบราณสถานกับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่บริการแก่บริเวณโบราณสถานในพื้นที่ศึกษานั้น มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่บริการให้ไม่ทั่วถึง หรือไม่เท่าเทียมกันในแต่ละโบราณสถาน ได้แก่

๕.๑ การเข้าถึง (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๓ ประกอบ) ทางบกในบริเวณเกาะเมืองโบราณสถานส่วนใหญ่มีการเข้าถึงสะดวกโดยถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยาง แต่มีบางบริเวณที่ไม่

แสดง ปัญหา ความสัมพันธ์โบราณสถาน กับ บริเวณอุตสาหกรรม

บริเวณโบราณสถาน
 บริเวณอุตสาหกรรม
 →

ที่มา : กรมศิลปากร, กรมควบคุมมลพิษ, กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, กรมการผังเมือง, กรมการขนส่งทางบก
 หมายเหตุ : ผู้จัดทำ

สะดวก เช่น บริเวณด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะเมืองในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ ยังไม่มีทางถาวร เป็นเพียงทางเดินและโบราณสถานบางแห่งอยู่ท่ามกลางชุมชนมีทางเดินเท้าเข้าถึง เช่น วัดถนนจีน วัดทอง เป็นต้น ส่วนนอกเกาะเมืองมีโบราณสถานจำนวนมากที่ไม่มีทางเข้าถึง ต้องบุกป่าหรือขึ้นเขาเข้าไป เช่น โบราณสถานบริเวณอโยธยาตอนเหนือและใต้ ตัวอย่างเช่น วัดมเหยงค์ วัดช้าง วัดสิริกาสุมิต วัดเจดีย์ ๓ องค์ วัดโบสถ์แดง วัดจวงกรม วัดชะราม วัดตะไกร ตลอดจนวัดพญากง วัดแก้วฟ้า ซึ่งอยู่ตอนใต้ของพื้นที่ศึกษา เป็นต้น

ทางด้าน การศึกษาที่ผ่านมา ถือว่าสำคัญและมีความสัมพันธ์กับโบราณสถาน ตลอดจนชุมชนมาก โบราณสถานส่วนใหญ่โดยเฉพาะโบราณสถานประเภทวัดมีภิกษุในปัจจุบัน จะเรียงรายไปตามลำน้ำสายต่าง ๆ แต่ที่มีปัญหาในปัจจุบันก็คือ คลองส่วนใหญ่มักจะตื้นเขิน และแคบ สมควรได้รับการขุดลอกคลองโดยด่วน ตลอดจนวางแผนการใช้ที่ดินของสองฟากคลองด้วย คลองที่ประสบกับปัญหานี้ได้แก่

คลองในบริเวณเกาะเมือง (ดูรายละเอียดหัวข้อ การพัฒนาการด้านประวัติศาสตร์ ประกอบ) เมื่อพัฒนาแล้วสามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคม เส้นทางนักท่องเที่ยว บริเวณพักผ่อน ตลอดจนระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม

คลองเมือง คลองสระบัว ซึ่งมีโบราณสถานอยู่สองฝั่งมากมาย รวมทั้งคลองปากข้าวสาร แม่น้ำป่าสักเดิม และคลองขุนสคอนไชย

๕.๒ น้ำใช้ (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๕ ประกอบ) โบราณสถานที่อยู่ในบริเวณเกาะเมือง บริเวณจากสะพานปรีดีจนถึงพระญาติการาม และ บริเวณเหนือคลองเมือง (ทุ่งแก้ว) จนถึงวัดสามวิหาร จะได้รับบริการน้ำประปา ส่วนโบราณสถานบริเวณอื่น ส่วนมากจะใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองสายต่าง ๆ หรือสูบจากบ่อนบาดาล

๕.๓ ความปลอดภัย บริเวณโบราณสถานที่เกิดปัญหาได้แก่ บริเวณอโยธยาตอนเหนือ และบริเวณคลองสระบัว ปัญหาที่เกิดคือ การฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สิน ปล้น ทรัพย์ของนักท่องเที่ยว เช่น กระเป๋า กล้องถ่ายรูป ตลอดจนพาหนะในการเดินทาง สาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ในบริเวณทั้งสองนี้ เนื่องจากบริเวณเหล่านี้อยู่ไกลจากชุมชน เป็นโบราณสถานอยู่ในบริเวณ

ป่า มีต้นไม้ขึ้นรกรุงรัง ประกอบกับเป็นบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวมาชมโบราณสถานเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

สาธารณูปโภค สาธารณูปการในด้านอื่น เช่น ไฟฟ้า นั้นมีการบริการทั่วทุกบริเวณ โบราณสถาน

ง. การศึกษาความสัมพันธ์ของโบราณสถานกับภูมิทัศน์ชุมชน

ง.๑ สภาพบริเวณโบราณสถาน โบราณสถานในพื้นที่ศึกษาประมาณ ๓๐ % ยังไม่ได้รับการดูแลรักษาและจัดบริเวณ กล่าวคือ ยังขาดการนำความรู้ด้าน landscape มาใช้ ตัวอย่างเช่น ส่วนประกอบที่บริเวณโบราณสถานยังขาด เช่น ป้ายบอกชื่อ ประวัติ ม้านั่งพักผ่อน ที่ทิ้งขยะ โคมไฟ การปลูกต้นไม้ การจัดทางเท้า ฯลฯ เป็นต้น ในด้านสภาพของเมืองก็เช่นเดียวกัน ยังขาดการจัดให้เหมาะสม เพื่อทัศนียภาพที่ดีของเมือง ตัวอย่างเช่น ที่จอดรถ เสาไฟฟ้า โทรเลข การปลูกต้นไม้ และ street furniture เป็นต้น

ง.๒ การศึกษาทัศนวิสัยและบรรยากาศของเมือง (ดูแผนที่ที่ ๕.๖ ประกอบ) การเข้าสู่ตัวเมืองอยุธยาเป็นการ Approach ๔ ระยะ โดยใช้ Symbolic Approach คือ

- ระยะที่ ๑ เจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล จะเห็นได้แต่ไกลตั้งแต่ทางสายเอเชีย
- ระยะที่ ๒ เจดีย์วัดสามปลื้ม เป็นวงเวียนและแยกเป็น ๒ axis คือ ไปทางอโยธยาเหนือและใต้ กับมุ่งเข้าสู่เกาะเมือง โดยถนนโรจนะ
- ระยะที่ ๓ ถนนโรจนะมุ่งสู่ศาลากลางจังหวัด โดยมีถนนอุทองเป็นถนนรอบเกาะเมือง
- ระยะที่ ๔ ออกจากเกาะเมืองสู่ตอนเหนือ และตอนใต้ของเกาะเมือง

ปัญหาที่ต้องแก้ไข คือ ระยะที่ ๓ และระยะที่ ๔ ยังไม่มีการเชื่อมต่อของโบราณสถาน แต่ละบริเวณเท่าที่ควร ตัวอย่าง ได้แก่ บริเวณจุดศูนย์กลางทางโบราณสถาน คือ บริเวณบึงพระ

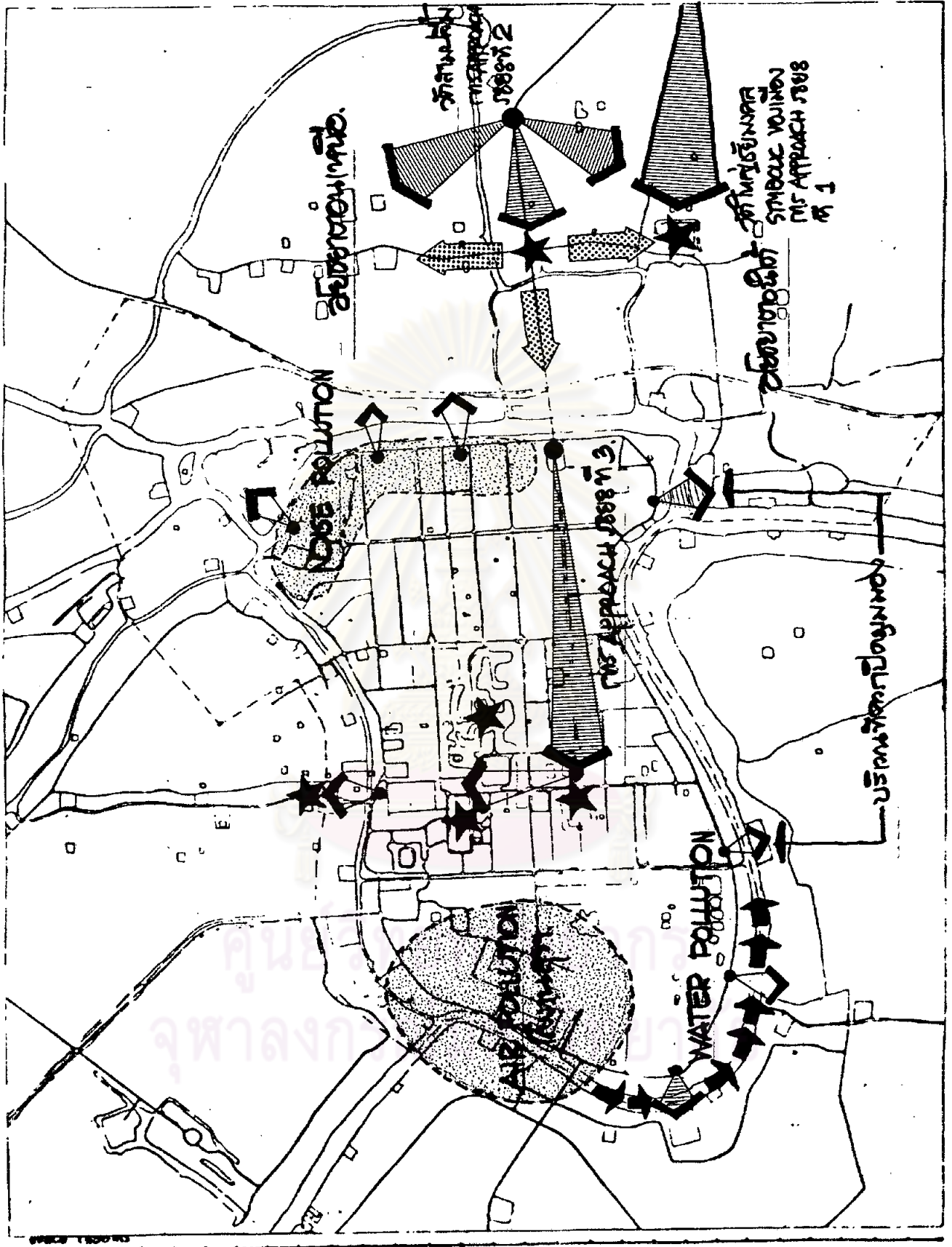
ราม บริหารพระมณฑลพิตร พระราชวังหลวง เหล่านี้ยังไม่มี การ Approach และ เชื่อมต่อที่ดี ส่วนระยะที่ ๑ และ ๒ นั้น ในปัจจุบันยังไม่มีปัญหา แต่ในอนาคตถ้าเมืองขยาย ตัวไปทางด้านนี้ โดยปล่อยให้มื่ออาคารสูงจะทำลาย Symbolic ของเมืองลงไป

ง.๓ การศึกษาสภาพแวดล้อม (ดูแผนที่ที่ ๕.๖ ประกอบ)

ผลการพัฒนาทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ศึกษามาแล้ว เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมมีคุณภาพต่ำลง แน่แน่นอนที่สุดว่านอกจาก ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือมาใช้บริการในบริเวณนี้จะได้รับผลกระทบดังกล่าวแล้ว บริเวณโบราณสถานก็จะต้องมีอันเป็นไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาที่เริ่มมองเห็นได้ชัดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณเกี่ยวเนื่องสามารถจำแนกพิจารณาได้ดังนี้

๑. ภาวะเป็นพิษของน้ำ ชุมชนเมืองอยุธยา มีความสัมพันธ์กับน้ำ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ในอดีตแม่น้ำและคลองทำหน้าที่เป็นคลองคูเมืองเพื่อการป้องกันศัตรูและเพื่อการคมนาคม แต่ถึงแม้ปัจจุบันรูปแบบเพื่อการใช้จะเปลี่ยนไปบางประการ แต่ประโยชน์ที่ได้รับ คือ เพื่อการระบายน้ำฝน การป้องกันน้ำท่วม เป็นที่ว่างเพื่อการพักผ่อน และรวมถึงการท่องเที่ยวด้วย บริเวณที่มีปัญหาได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนผ่านโรงงานสุรา ขององค์การสุรา กรมสรรพสามิต ซึ่งเริ่มเน่าส่งกลิ่นเนื่องจากโรงงานไม่มีระบบกำจัดน้ำทิ้ง บริเวณที่ ๒ คือ บริเวณคลองเสนาสนะ และคลองมหาชัยอยู่ในย่านพาณิชยกรรมดินเขินและน้ำเน่าจากการทิ้งขยะ นอกจากนี้คลองท่อและคลองมะขามเรียงก็มีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาน้ำเน่า ทั้งนี้เนื่องจากการปล่อยให้ดินเขิน น้ำไม่มีการระบายออก

๒. ภาวะเป็นพิษของอากาศ ปัญหานี้เกิดจากโรงงานสุราเช่นเดียวกัน คือ กลิ่นของสำเหล้า ซึ่งกระจายไปโดยรอบเป็นรัศมีประมาณ ๐.๕-๑ กิโลเมตรโดยรอบ โบราณสถานที่อยู่ใกล้ ได้แก่ เจดีย์ศรีสุริโยทัย วัดโลกยสุธา วัดกษัตราธิราช วัดธรรมาราม วัดวรเชษฐาราม และวัดตึก บริเวณอื่นที่อาจมีปัญหาในอนาคต ได้แก่ บริเวณตลาดหัวรอและเจ้าพรหม ซึ่งมีปริมาณการจราจรสูง

แสดง ปัญหาสภาพภูมิทัศน์ และ สภาพแวดล้อม

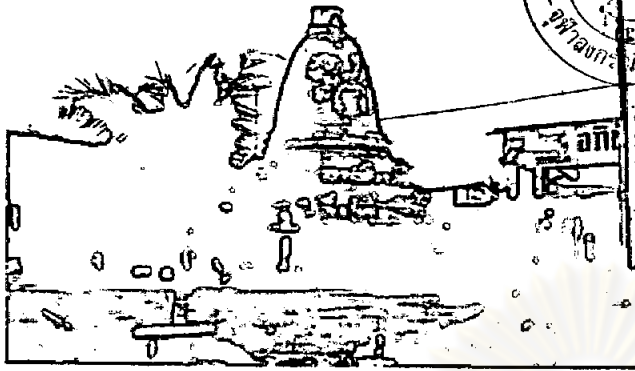
□ บริเวณโรงงานอุตสาหกรรม

การศึกษานิวเคลียร์บริเวณโรงงานอุตสาหกรรม

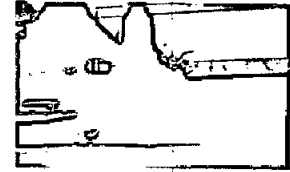
บริเวณนิคมอุตสาหกรรม

โครงการ (หน่วย)

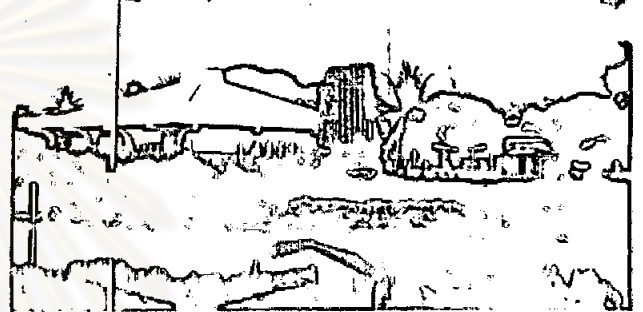
อาคารประชิด มุกรุก

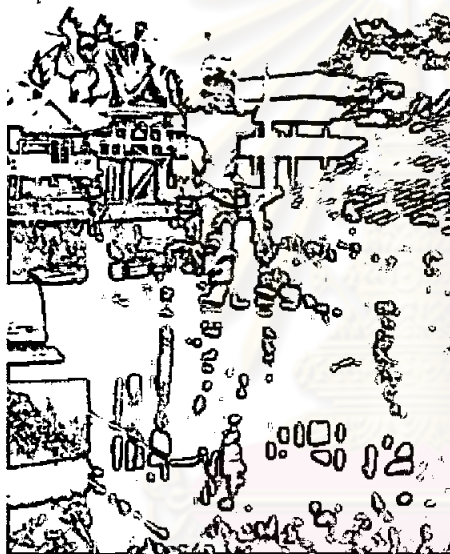
ถนนผ่านบริเวณโบราณสถาน

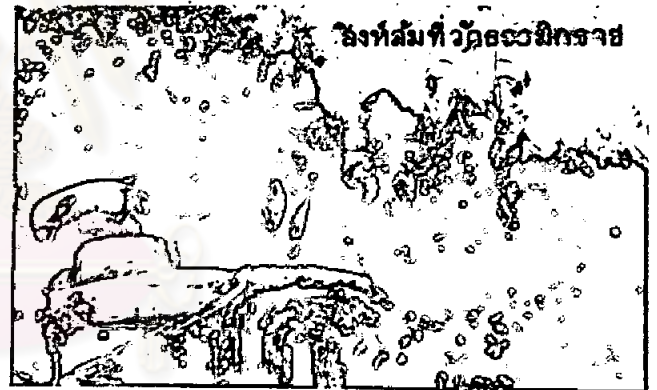
อาคาร จ.จ. อยุธยาวิทยาลัย กับ วัดแม่นางมุข

ศิลาจารึกหน้าริมคลองเมือง

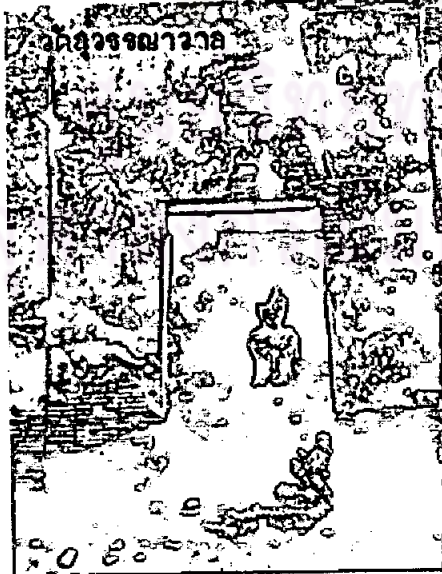
สิ่งท่อมที่ วัดอโศกมหาราช

วัดขุนแลน

วัดสุวรรณาวาส

วัวที่วัดขุนเมืองใจ

ภาพแสดงปัญหาของ บริเวณโบราณสถาน

๓. ภาวะเป็นพิษของเสียง และความสั่นสะเทือน ปัญหานี้เกิดจากยานได้แก่ รถบรรทุกสินค้าการเกษตร บรรทุกขุง และบรรทุกสินค้าอุตสาหกรรม รถหนักท่องเที่ยว รถโดยสารที่ผ่านเข้ามาในเกาะเมืองและเขตอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้งนี้รวมถึงบริเวณโบราณสถาน บริเวณอื่น ๆ ซึ่งมักจะมีการตัดถนนไปสู่อหรือชิดโบราณสถาน ปัญหานี้สามารถแก้ไขโดยจัดระบบการจราจรเสียใหม่ เช่น การห้ามรถบางประเภทเข้าในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ การจัดบริเวณจอดรถ เป็นต้น

๕.๔.๒ ระดับการได้รับการพัฒนาของบริเวณโบราณสถาน

การศึกษาในหัวข้อนี้เป็นผลมาจากการศึกษาในหัวข้อ ๕.๔.๑ นำคะแนนพิจารณาระดับการพัฒนาของบริเวณโบราณสถาน เหตุผลของการศึกษาในด้านนี้ก็คือ ถ้าหากศึกษาเฉพาะด้าน "คุณค่าความสำคัญ" ของบริเวณโบราณสถานเพียงด้านเดียว จะไม่สามารถบ่งชี้ลงไปว่าในโบราณสถานที่มีความสำคัญใกล้เคียงกัน โบราณสถานแห่งไหนควรได้รับการพัฒนา ก่อนหลัง และพัฒนาหรือแก้ปัญหาอย่างไร

"ระดับการพัฒนา" ของบริเวณโบราณสถานแต่ละแห่ง แบ่งการพิจารณาออกเป็น ๔ ด้าน คือ

- ก. สภาพอาคาร
- ข. สภาพบริเวณ
- ค. สภาพแวดล้อม
- ง. สาธารณูปโภค สาธารณูปการ

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ก. สภาพอาคาร หมายถึงการดูแลรักษาตัวอาคารโบราณสถานดีเพียงไร โดยรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวอาคารโบราณสถาน เช่น ปัญหาโครงสร้างถ้าหากปล่อยไว้จะพังทลายลงมาดังนี้ เป็นต้น แบ่งระดับในการให้คะแนนดังนี้

ค่าความสำคัญ	สภาพอาคาร
๕	ได้รับการบูรณะอาคารและดูแลรักษาเป็นอย่างดี ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับตัวอาคาร
๔	ได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี แต่มีบางส่วนยังไม่ได้บูรณะ
๓	ได้รับการดูแลสภาพอาคารดีพอใช้ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับตัวอาคาร แต่ไม่ร้ายแรง
๒	ไม่ได้รับการดูแลรักษาสภาพอาคาร หรือมีปัญหาเกี่ยวกับตัวอาคารบ้าง
๑	ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้ได้รับการดูแลรักษา หรือมีปัญหาที่ตัวอาคารอย่างมาก สมควรที่จะรีบทำการบูรณะ

ข. สภาพบริเวณ หมายถึงสภาพบนเนื้อที่ของบริเวณโบราณสถานทีนอกเหนือจากตัวอาคาร อาทิเช่น การจัด landscape ทางเดิน การปลูกต้นไม้ การจัดสวน เป็นต้น โดยพิจารณาเหมือนกับหัวข้อ ๔.๖.๑ คือแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ทาง ได้แก่ การดูแลรักษาและปัญหาที่เกิดขึ้น

ค่าความสำคัญ	สภาพบริเวณ
๕	บริเวณโบราณสถานได้รับการออกแบบ ตลอดจนดูแลรักษาทำความสะอาดบริเวณเป็นอย่างดี ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณไม่มี
๔	ได้แก่บริเวณโบราณสถานที่ได้รับการดูแลรักษาทำความสะอาดอย่างดี แต่ยังไม่ได้มีการออกแบบบริเวณอย่างถูกหลักวิชาการ
๓	ได้แก่บริเวณโบราณสถานที่ได้รับการดูแลรักษาพอสมควร หรือมีปัญหาต่อบริเวณบ้างแต่สามารถแก้ไขได้ง่าย
๒	เป็นโบราณสถานที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาทำความสะอาดบริเวณหรือได้รับการดูแลแต่นาน ๆ ครั้ง หรือมีปัญหาต่อบริเวณถูกใช้สำหรับกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมของโบราณสถาน

ค่าความสำคัญ	สภาพบริเวณ
๑	เป็นโบราณสถานที่ถูกปล่อยปละละเลย ปล่อยให้บริเวณสกปรก รกรุงรัง ไม่เห็นคุณค่าของโบราณสถาน บริเวณโบราณสถาน ถูกรุกรานโดยอาคารอื่นที่ไม่ใช่โบราณสถาน

ค. สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพโดยทั่วไปของบริเวณโดยรอบบริเวณโบราณสถาน พิจารณาว่าบริเวณที่โบราณสถานตั้งอยู่นั้นอยู่ในโซนอะไร มีสภาพ การดูแลรักษา เป็น ... อย่างไรบ้าง มีปัญหาทางสภาพแวดล้อมต่อโบราณสถานอย่างไรบ้าง จากการศึกษาในหัวข้อที่แล้วมา นำมาให้ความเห็นความแรงถ้วนในบทนี้ มีรายละเอียดดังนี้

ค่าความสำคัญ	สภาพแวดล้อม
๕	มีสภาพแวดล้อมที่ดี อาคารและบริเวณข้างเคียงมีการจัดระเบียบ และระบบอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริเวณโบราณสถาน
๔	มีสภาพแวดล้อมที่ดี รองลงมาจากระดับ ๕
๓	มีสภาพแวดล้อม อยู่ในสภาพดีพอใช้ มีปัญหาบ้างแต่สามารถแก้ไขได้โดยง่าย
๒	สภาพแวดล้อมมีปัญหา เช่น Air Pollution Noise Pollution หรืออาคารและบริเวณข้างเคียงมีสภาพแออัด มีปัญหา
๑	เป็นโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณที่มีปัญหาทางด้านผังเมือง เช่น เป็นโบราณสถานอยู่ในบริเวณชุมชนแออัด อยู่ประชิดกับโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ง. สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในการบูรณะ พัฒนาโบราณไม่ว่าจะเพื่อ การท่องเที่ยว เพื่อประเพณีวัฒนธรรม หรือสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในกรณีโบราณสถานคือวัด จำ เป็นอย่างยิ่งที่โบราณสถานจะต้องมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ จาก การศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จะนำมาพิจารณา เป็นสำคัญ ได้แก่ น้ำประปา ไฟฟ้า ความปลอดภัย และการเข้าถึง

ความปลอดภัย หมายถึง อัตราการเกิดการปล้น จี้ ชิงทรัพย์ต่อนักท่องเที่ยวที่มา ชมโบราณสถาน หรือเป็นบริเวณที่อยู่ไกลจากชุมชนหรือสถานีตำรวจ

การเข้าถึง สำคัญมากต่อการพัฒนาโบราณสถานในที่นี้พิจารณาจากสภาพถนนที่เข้า สู่บริเวณโบราณสถาน มีรายละเอียดตามระดับค่าความสำคัญดังนี้

ค่าความสำคัญ	ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
๕	ได้แก่โบราณสถานที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการพร้อมการเข้าถึง ถนนคอนกรีต หรือ "ถนนลาดยางอย่างดี"
๔	ได้แก่โบราณสถานที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการพร้อม การเข้าถึง ถนนลาดยาง สภาพธรรมดา คุณภาพดียกกว่าระดับ ๕
๓	ได้แก่ โบราณสถานที่ขาดน้ำประปาใช้ ใช้น้ำบาดาลหรือน้ำจาก แม่น้ำแทน การเข้าถึง ถนนลูกรัง
๒	หมายถึงโบราณสถานที่ขาดทั้งน้ำประปา และไฟฟ้าอยู่ไกลจากชุมชน ถนนดินหรือลูกรังสภาพไม่ดี รถเข้าได้บางประเภท
๑	เหมือนระดับ ๒ แต่การเข้าถึงเป็นทางดิน รถเข้าไม่ได้ หรือไม่มีทางเข้าเลย มีปัญหาการปล้นจี้

๔.๔ การให้ค่าถ่วงน้ำหนักขององค์ประกอบหรือตัวแปร

จากการให้คะแนนในแต่ละองค์ประกอบในหัวข้อ ๔.๔ นั้นยังไม่สามารถบอกถึง "คุณค่าความสำคัญ" และ "ระดับการพัฒนา" ที่แท้จริงของบริเวณโบราณสถานได้ องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญและอิทธิพลไม่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการถ่วงน้ำหนักคะแนนที่ให้ในครั้งแรกในแต่ละองค์ประกอบ โดยการนำเอาน้ำหนักขององค์ประกอบแต่ละตัวที่หาได้ คูณกับคะแนนดิบที่ให้ไว้ในครั้งแรก จากนั้นนำผลแต่ละองค์ประกอบมารวมกันจะได้ "คุณค่าความสำคัญ" และ "ระดับการพัฒนา" ของบริเวณโบราณสถานที่สมบูรณ์และถูกต้อง

การหาค่าถ่วงน้ำหนักขององค์ประกอบหรือตัวแปรแต่ละตัวในที่นี้ได้ดัดแปลง และปรับปรุงมาจากวิธีการทางสถิติศาสตร์ที่เรียกว่า "ตารางสหสัมพันธ์" (Correlation Matrix)¹ ซึ่งเป็นตารางที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่เรียงลำดับกันไปทีละคู่จนครบทุกตัว ทั้งนี้ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) จากสูตร

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}} \quad 2$$

เมื่อ r_{xy} = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลในชุดของตัวแปร x และ y

N = จำนวนคู่ของข้อมูลทั้งหมด (ในที่นี้คือบริเวณโบราณสถาน=๑๕๘)

x = คะแนนดิบของข้อมูลในชุดของตัวแปร x

y = คะแนนดิบของข้อมูลในชุดของตัวแปร y

¹ Brian J.L. Berry and Frank E. Horton, Geographic Perspectives on Urban Systems. (New Jersey: Prentice-Hall, 1970), p.p.179-184.

² ประคอง กรรณสูตร, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๑๐๖.

เมื่อได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ครบทุกคู่แล้ว จากนั้นจึงหาผลรวมของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวมนี้จะเป็นค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว ดังตารางที่ ๕.๔ จากนั้นจึงนำไปคูณกับคะแนนดิบของบริเวณโบราณสถานแต่ละแห่ง ผลที่ได้เมื่อรวมกันแล้วจะได้ "คุณค่าความสำคัญ" และ "ระดับการพัฒนา" ของบริเวณโบราณสถานที่สมบูรณ์และถูกต้อง ดังตารางที่

ตารางที่ ๕.๔ Correlation Matrix แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรที่ใช้ในการพิจารณา "ค่าความสำคัญของโบราณสถาน"

องค์ประกอบ(ตัวแปร)		(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)
(๑)	อายุ						
(๒)	ความสำคัญทางประวัติศาสตร์	๐.๓๓					
(๓)	ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม	๐.๓๘	๐.๖๘				
(๔)	ความงามทางสถาปัตยกรรม	๐.๒๙	๐.๕๑	๐.๖๙			
(๕)	องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม	๐.๐๘	๐.๕๑	๐.๕๑	๐.๖๗		
(๖)	ห้องเพ็ญ, วัฒนธรรมประเพณี	๐.๒๓	๐.๖๖	๐.๕๙	๐.๖๑	๐.๖๖	
ค่าสหสัมพันธ์รวม		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๒.๗๕

ตารางที่ ๕.๕ Correlation Matrix แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ
หรือตัวแปรที่ใช้ในการพิจารณา "ระดับการพัฒนา" ของบริเวณ
โบราณสถาน

ความเร่งด่วน		(๑)	(๒)	(๓)	(๔)
(๑)	สภาพอาคาร				
(๒)	สภาพบริเวณ	๐.๗๗			
(๓)	สภาพแวดล้อม	๐.๑๗	๐.๒๘		
(๔)	สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	๐.๔๖	๐.๔๔	-๐.๐๗	
รวมค่าสหสัมพันธ์		๑.๔๐	๑.๕๔	๐.๓๘	๐.๘๘

ที่มา : จากคะแนนดิบและคำนวณจากสูตร Correlation Coefficient
โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณ

ตารางที่ ๕.๖ แสดงผลการให้คะแนน "คุณค่าความสำคัญ" และ "ระดับการพัฒนา"
ของบริเวณโบราณสถานในพื้นที่ศึกษา (รายละเอียดของโบราณสถาน
แต่ละแห่งดูภาคผนวก)

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติสำคัญ		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาขาก่อปฏิสังขการ(88)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ(2.85)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ(2.43)							พื้นที่ใช้สอย/พื้นที่รวม(2.75)
๑	วัดวรโพธิ์	ค	ค	ค	ค	ค	ค	๕๕.๑๐	๓	๓	ค	ค	๑๕.๗๕
		๕.๒๕	๑๐.๗๖	๑๕.๒๕	๕.๓๑	๗.๒๕	๕.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๕.๕๐	
๒	วัดโลกยสุธา (วัดพระน.อน)	ค	๒	ค	ค	๒	ค	๕๑.๕๑	๓	ค	๒	ค	๑๗.๐๖
		๕.๒๕	๕.๓๓	๑๕.๒๕	๑๑.๐๕	๕.๗๖	๑๑.๐๐		๕.๒๐	๗.๗๐	๐.๗๖	๕.๕๐	
๓	วัดสวนหลวงสบสวรรค์	ค	ค	ค	ค	๒	ค	๖๑.๓๕	๓	๓	๒	ค	๑๓.๕๕
		๓.๕๓	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๓.๕๕	๕.๗๖	๑๑.๐๐		๕.๒๐	๕.๖๒	๐.๗๖	๕.๕๐	
๔	วัดมหาสมัน	ค	๒	๑	๑	๒	๒	๒๕.๒๕	๒	๒	๓	ค	๑๐.๕๕
		๓.๕๓	๕.๓๓	๒.๕๕	๒.๗๗	๕.๗๖	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๓.๕๒	
๕	วัดวังชัย	ค	ค	๒	๒	๒	๒	๓๖.๓๕	๒	๒	๓	ค	๑๐.๕๕
		๓.๕๕	๑๐.๗๖	๕.๗๐	๕.๕๕	๕.๗๖	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๓.๕๒	
๖	วัดสังข์แพ	ค	๒	๒	๒	๑	๒	๒๕.๕๕	๒	๒	๓	ค	๕.๖๖
		๓.๕๓	๕.๓๓	๕.๗๐	๕.๕๕	๒.๕๓	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๗	วัดสังฆา	ค	๒	๒	๓	๑	๒	๓๑.๒๕	๒	๒	๓	ค	๕.๖๖
		๓.๕๓	๕.๓๓	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๘	วัดเจดีย์ใหญ่	ค	๒	๒	๓	๑	๒	๓๒.๕๖	๒	๒	๓	ค	๕.๖๖
		๕.๒๕	๕.๓๓	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๙	วัดอุโบสถ	ค	๒	๑	๓	๑	๒	๒๕.๕๐	๒	๒	๓	ค	๕.๖๖
		๓.๕๓	๕.๓๓	๒.๕๕	๕.๓๑	๒.๕๓	๕.๕๐		๒.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๑๐	วัดเจ้าปราบ	ค	ค	๒	๓	๒	๓	๓๕.๑๒	๒	๑	๒	ค	๗.๗๕
		๓.๕๓	๕.๐๗	๕.๗๐	๕.๓๑	๕.๗๖	๕.๒๕		๒.๕๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๒.๖๕	
๑๑	วัดวรเชษฐาราม	ค	ค	๒	๓	๓	ค	๕๕.๖๕	๒	๓	๓	ค	๑๒.๐๕
		๓.๕๓	๑๓.๕๕	๕.๗๐	๕.๓๑	๗.๒๕	๑๑.๐๐		๒.๕๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๓.๕๒	
๑๒	วัดเจ้าพรหมณ์	ค	๑	๓	๓	๑	๒	๓๒.๗๖	๒	๑	๓	ค	๕.๑๒
		๕.๒๕	๒.๖๕	๕.๕๕	๕.๓๑	๒.๕๓	๕.๕๐		๒.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๑๓	วัดตึก	๒	ค	ค	ค	๓	๒	๕๕.๗๓	๒	๑	๓	ค	๑๒.๕๖
		๑.๖๒	๑๐.๗๖	๑๕.๒๕	๕.๓๑	๗.๒๕	๕.๕๐		๒.๕๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๕.๕๐	
๑๔	วัดสะแก	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๕.๗๖	๑	๒	๓	ค	๕.๒๖
		๑.๖๒	๒.๖๕	๒.๕๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๑๕	วัดหอยโข่ง	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๕.๗๖	๑	๒	๓	ค	๕.๒๖
		๑.๖๒	๒.๖๕	๒.๕๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๓.๐๕	๑.๑๕	๒.๖๕	
๑๖	วัดแก้ว	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๕.๗๖	๑	๒	๓	ค	๕.๒๖
		๑.๖๒	๒.๖๕	๒.๕๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๑.๑๕	๒.๖๕		

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาสตร์		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สภาพภูมิสถาปัตย์ (0.88)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.89)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)							พื้นที่ใช้สอย/พื้นที่รวม (2.75)
๓๙	วัดหลวงซีกจตุ	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๐	วัดสิงทราย	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๑	วัดนวก	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๒	วัดโคกมะดันเล็ก (ไฉยา)	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๓	วัดโคกมะดันใหญ่	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๔	วัดช้าง	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔		
๔๗	วัดสุวรรณาวาส	๔	๔	๓	๔	๔	๓	๕๓.๖๐	๑	๒	๓	๕	๑๐.๐๒
		๔.๒๔	๑๐.๗๖	๘.๕๕	๑๑.๐๘	๙.๗๒	๘.๒๔	๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๔.๕๐		
๔๘	วัดพลับพลาชัย	๕	๕	๓	๓	๔	๓	๕๓.๕๒	๒	๒	๓	๕	๑๑.๔๒
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๘.๕๕	๘.๓๑	๙.๗๒	๘.๒๔	๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๔.๕๐		
๔๙	วัดญาณเสน	๓	๓	๔	๕	๓	๓	๕๒.๗๙	๔	๓	๓	๕	๑๕.๗๖
		๓.๙๓	๘.๐๗	๑๑.๕๐	๑๓.๕๕	๗.๒๔	๘.๒๔	๕.๖๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๔.๕๐		
๕๐	วัดธรรมิกราช	๕	๕	๕	๓	๓	๓	๕๕.๕๑	๑	๒	๒	๕	๙.๖๔
		๖.๕๕	๑๐.๗๖	๑๔.๒๕	๘.๓๑	๗.๒๔	๘.๒๔	๑.๕๐	๓.๐๘	๐.๗๖	๔.๕๐		
๕๑	วัดชุมแสง	๓	๑	๒	๓	๑	๑	๒๕.๘๑	๓	๓	๔	๕	๑๔.๗๔
		๓.๙๓	๒.๖๙	๕.๗๐	๘.๓๑	๒.๕๓	๒.๗๕	๔.๒๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๔.๕๐		
๕๒	วัดสุวรรณเจดีย์	๓	๑	๒	๓	๑	๑	๒๕.๘๑	๓	๓	๔	๕	๑๔.๗๔
		๓.๙๓	๒.๖๙	๕.๗๐	๘.๓๑	๒.๕๓	๒.๗๕	๔.๒๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๔.๕๐		
๕๓	วัดราชบุรณะ	๔	๕	๕	๔	๕	๕	๖๙.๙๒	๕	๕	๔	๕	๒๐.๖๒
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๗.๐๐	๗.๗๐	๑.๕๒	๔.๕๐		
๕๔	วัดมหาธาตุ	๔	๕	๕	๔	๕	๕	๖๙.๙๒	๕	๕	๔	๕	๒๐.๖๒
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๗.๐๐	๗.๗๐	๑.๕๒	๔.๕๐		
๕๕	วัดสัจจบาป	๕	๒	๒	๓	๑	๓	๓๕.๓๑	๓	๓	๔	๕	๑๔.๗๔
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๘.๓๑	๒.๕๓	๘.๒๔	๔.๒๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๔.๕๐		
๕๖	วัดพระราม	๕	๕	๕	๔	๕	๕	๖๙.๙๒	๕	๕	๕	๕	๑๘.๐๖
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๙.๗๕	๑๓.๗๕	๕.๖๐	๖.๖๖	๑.๕๐	๔.๕๐		

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาสตร์		สถาปัตยกรรม				รวม	สถาปัตยกรรม (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณูปโภค (0.88)	รวม
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.89)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)	รายละเอียด/วัฒนธรรม (2.75)						
๕๗	วัดจันทร์	๔	๒	๒	๓	๑	๔	๓๓.๐๖	๒	๔	๔	๔	๑๕.๒๖
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๑๑๐๐	๒.๓๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๕.๕๐		
๕๘	วัดหลังคาขาว	๔	๒	๒	๓	๑	๔	๓๓.๐๖	๒	๔	๔	๕	๑๕.๒๖
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๑๑๐๐	๒.๓๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๕.๕๐		
๕๙	วัดหลังคาดำ	๔	๒	๒	๓	๑	๔	๓๓.๐๖	๒	๔	๔	๕	๑๕.๒๖
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๑๑๐๐	๒.๓๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๕.๕๐		
๖๐	วัดสังฆปิด	๔	๒	๒	๓	๑	๔	๓๓.๐๖	๒	๔	๔	๕	๑๕.๒๖
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๕.๓๑	๒.๕๓	๑๑๐๐	๒.๓๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๕.๕๐		
๖๑	วัดเกษ	๔	๒	๒	๓	๒	๔	๔๐.๕๙	๓	๕	๕	๕	๑๕.๓๒
		๕.๒๔	๕.๓๘	๕.๗๐	๕.๓๑	๕.๓๖	๑๑๐๐	๕.๒๐	๗.๗๐	๑.๕๒	๕.๕๐		
๖๒	วิหารพระมงคลบพิตร	๔	๕	๕	๔	๕	๕	๖๙.๙๒	๕	๕	๕	๕	๑๕.๐๓
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑.๐๓	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๗.๐๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๕.๕๐		
๖๓	วัดพระศรีสรรเพชญ์	๔	๕	๕	๔	๕	๕	๖๙.๙๒	๕	๕	๕	๕	๒๑.๐๐
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑.๐๓	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๗.๐๐	๗.๗๐	๑.๕๐	๕.๕๐		
๖๖	วัดนก	๔	๓	๒	๒	๒	๒	๓๕.๙๑	๓	๔	๕	๕	๑๖.๒๘
		๕.๒๔	๕.๐๗	๕.๗๐	๕.๕๔	๕.๓๖	๕.๕๐	๕.๒๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๒	วัดใหม่พระยาไชยวิชิต	๑	๒	๑	๑	๑	๑	๑๗.๕๙	๒	๑	๕	๕	๑๐.๒๖
		๑.๓๑	๕.๓๘	๒.๕๓	๒.๗๖	๒.๕๓	๒.๗๕	๒.๓๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๓	พระราชวังหลวง	๓	๕	๕	๔	๕	๕	๖๖.๑๓	๔	๕	๕	๕	๑๕.๖๐
		๓.๕๓	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑.๐๓	๙.๗๖	๑๓.๗๕	๕.๖๐	๗.๗๐	๑.๕๐	๕.๕๐		
๗๔	วิหารกลาง	๔	๓	๒	๓	๕	๕	๕๐.๕๗	๔	๕	๕	๕	๑๗.๖๘
		๕.๒๔	๕.๐๗	๕.๗๐	๕.๓๑	๑๒.๑๕	๑๑.๐๐	๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๕	ปิงพระราม	๕	๕	๒	๓	๕	๕	๕๙.๙๑	๓	๕	๕	๕	๑๖.๒๘
		๖.๕๕	๑๓.๕๕	๕.๗๐	๕.๓๑	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๕.๒๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๖	ถ้ำน้ำประปา	๓	๓	๕	๒	๒	๕	๕๕.๓๐	๔	๕	๕	๕	๑๕.๐๖
		๓.๕๓	๕.๐๗	๑๑.๐๐	๕.๕๔	๕.๓๖	๑๑.๐๐	๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๕.๕๐		
๗๗	คุ้มขุนแผน	๑	๕	๕	๕	๕	๕	๕๙.๐๒	๑	๓	๕	๕	๑๑.๙๔
		๑.๓๑	๑๐.๗๖	๑๑.๐๐	๑๑.๐๓	๙.๗๖	๑๓.๗๕	๑.๕๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๘	วัดป่าสัก	๕	๑	๒	๒	๓	๒	๓๑.๙๖	๒	๑	๕	๕	๑๐.๒๖
		๕.๒๔	๒.๖๙	๕.๗๐	๕.๕๔	๗.๒๘	๕.๕๐	๒.๓๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๕.๕๐		
๗๙	วัดส้ม	๕	๒	๕	๕	๒	๒	๕๖.๓๑	๓	๒	๓	๕	๑๒.๓๒
		๕.๒๔	๕.๓๘	๑๕.๒๕	๑๑.๐๓	๕.๓๖	๕.๕๐	๕.๒๐	๓.๐๓	๑.๑๔	๕.๕๐		

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาตร์		สถาปัตยกรรม				รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณสุขโรงพยาบาล(88)	รวม
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ(2.85)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ(2.43)	ท้องถิ่นวัฒนธรรม(2.75)						
๘๐	วัดบรมพุทธาราม	๒	๔	๔	๔	๔	๓	๕๖.๖๖	๒	๒	๓	๔	๑๐.๕๕
๘๑	วัดสวนหลวงค้างคาว	๓	๓	๔	๓	๓	๓	๕๗.๒๕	๑	๒	๒	๔	๘.๗๖
๘๒	วัดสิงหาราม	๔	๓	๔	๓	๓	๓	๕๖.๕๖	๑	๒	๓	๔	๙.๑๕
๘๓	วัดปราสาท	๓	๒	๑	๒	๑	๒	๕๕.๖๓	๒	๔	๓	๔	๑๔.๕๐
๘๔	วัดตะพานนาค	๓	๑	๒	๓	๒	๒	๕๐.๙๙	๒	๓	๔	๔	๑๒.๙๖
๘๕	วัดทอง	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑๖.๑๑	๓	๓	๓	๔	๑๓.๕๘
๘๘	วัดแม่น้ำงมูช	๔	๑	๒	๒	๑	๒	๕๗.๑๐	๒	๑	๒	๔	๙.๕๐
๑๐๕	ศาลพระกาฬ	๔	๕	๔	๒	๒	๔	๕๑.๕๙	๒	๒	๔	๕	๑๑.๘๐
๑๐๖	พิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยา	๑	๕	๓	๔	๔	๕	๕๗.๖๖	๕	๕	๕	๕	๒๑.๐๐
๑๐๗	วัดขุนแลน	๔	๓	๔	๓	๑	๓	๕๓.๗๐	๑	๑	๑	๒	๕.๐๘
๑๐๘	วัดเบ็็ด	๓	๑	๒	๒	๑	๑	๕๓.๐๕	๒	๒	๒	๔	๑๐.๑๖
๑๐๙	วัดเสนาสนาราม	๒	๕	๓	๔	๕	๔	๕๖.๖๕	๓	๓	๑	๕	๑๓.๖๐
๑๑๐	วัดสะพานล้าน(วัดชัยภูมิ)	๒	๒	๑	๑	๑	๑	๑๖.๖๐	๑	๓	๓	๕	๑๑.๕๖
๑๑๑	วัดโคกม่วง	๒	๑	๒	๒	๒	๒	๒๖.๙๑	๒	๒	๒	๔	๑๐.๑๖
๑๑๔	วัดเขียน	๒	๑	๒	๒	๒	๔	๓๒.๔๑	๒	๑	๑	๕	๙.๑๐
๑๑๖	วัดราชประดิษฐฐาน	๔	๓	๒	๓	๓	๔	๕๕.๖๑	๓	๓	๓	๕	๑๔.๓๖

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติห้าครั้ง		สถาปัตยกรรม			รวม	สถาปัตยกรรม (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	ค่าดัชนีภูมิสถาปัตย์ (88)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.85)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)							พื้นที่บริเวณ (2.79)
๑๒๔	วัดกระเจี	๔	๑	๑	๒	๑	๑	๒๑.๕๐	๒	๓	๓	๔	๑๒.๕๖
		๕.๒๔	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๔	๒.๔๓	๒.๗๙		๒.๖๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๒๕	วัดสะพานเงิน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๒๓.๐๕	๔	๔	๔	๔	๑๕.๐๕
		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๑๑๐๐		๗.๐๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๕.๕๐	
๑๒๖	พระราชวังจันทร์เกษม	๓	๕	๕	๕	๕	๕	๖๘.๖๑	๕	๕	๓	๕	๒๐.๒๕
		๓.๙๓	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑๐๘	๑๒๑๕	๑๓๗๕		๗.๐๐	๗.๗๐	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๒๗	บ่อนประตู่ข้าวเปลือก	๓	๕	๕	๒	๒	๕	๕๓.๐๓	๒	๒	๒	๕	๑๑.๐๕
		๓.๙๓	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๕.๕๔	๕.๖๖	๑๑๐๐		๒.๖๐	๓.๐๘	๐.๓๖	๕.๕๐	
๑๒๘	เจดีย์เจ้าอายุเจ้ายี่	๕	๕	๒	๒	๒	๕	๕๕.๗๕	๓	๓	๓	๕	๑๕.๓๖
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๕.๗๐	๕.๕๔	๕.๖๖	๑๑๐๐		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๒๙	สะพานป่าถ่าน	๒	๕	๕	๒	๒	๓	๕๓.๕๓	๒	๓	๓	๕	๑๒.๕๖
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๕๐	๕.๕๔	๕.๖๖	๖.๒๕		๒.๖๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๓๐	เทวสถาน	๕	๓	๓	๑	๑	๓	๓๕.๓๑	๓	๓	๓	๕	๑๕.๓๖
		๕.๒๔	๖.๐๗	๖.๕๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๖.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๓๓	วัดขุนเมืองใจ	๒	๕	๕	๕	๒	๓	๕๕.๕๑	๓	๑	๓	๕	๑๑.๒๘
		๒.๖๒	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑๐๘	๕.๖๖	๖.๒๕		๕.๒๐	๑.๕๕	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๓๔	วัดถนนจีน	๕	๑	๒	๒	๑	๒	๒๗.๑๐	๑	๑	๑	๓	๕.๕๖
		๕.๒๔	๒.๖๙	๕.๗๐	๕.๕๔	๒.๔๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๑.๕๕	๐.๓๖	๒.๖๕	
๑๓๕	วัดร้างข้างคลองในไก่	๒	๑	๕	๕	๑	๓	๕๕.๐๕	๑	๒	๓	๕	๕.๑๕
		๒.๖๒	๒.๖๙	๑๕.๒๕	๑๓.๗๖	๒.๔๓	๖.๒๕		๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๓.๕๒	
๑๔๓	วัดท่าม้า	๑	๑	๑	๑	๑	๒	๑๗.๕๕	๒	๒	๒	๓	๕.๒๖
		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๖	๒.๔๓	๕.๕๐		๒.๖๐	๓.๐๘	๐.๓๖	๒.๖๒	
๑๔๗	สะพานชุกร	๒	๕	๕	๒	๒	๓	๕๓.๕๓	๒	๒	๓	๕	๑๑.๕๒
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๕๐	๕.๕๔	๕.๖๖	๖.๒๕		๒.๖๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๔๘	บ้านเจ้าพระยาวิชาเยนทร์	๒	๕	๕	๒	๒	๓	๕๓.๕๓	๒	๒	๓	๕	๑๑.๕๒
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๕๐	๕.๕๔	๕.๖๖	๖.๒๕		๒.๖๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๔๙	สะพานประตู่จีน	๒	๕	๕	๒	๒	๓	๕๓.๕๓	๒	๒	๓	๕	๑๑.๕๒
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๕๐	๕.๕๔	๕.๖๖	๖.๒๕		๒.๖๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๕๐	วัดลังกา	๕	๒	๓	๓	๑	๓	๓๖.๑๖	๒	๓	๓	๕	๑๒.๕๖
		๕.๒๔	๕.๓๘	๖.๕๕	๖.๓๑	๒.๔๓	๖.๒๕		๒.๖๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๕.๕๐	
๑๕๕	วัดปราสาท	๕	๑	๒	๓	๓	๕	๕๐.๒๓	๓	๓	๑	๕	๑๓.๖๐
		๕.๒๔	๒.๖๙	๕.๗๐	๖.๓๑	๓.๕๕	๑๑๐๐		๓.๐๐	๕.๖๒	๐.๓๖	๕.๕๐	

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาตร์		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณูปโภค(๒๒)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ(2.89)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ(2.43)							พื้นที่ใช้สอย/พื้นที่รวม(๒.75)
๑๕๗	วัดสุวรรณดาราราม	๒	๔	๔	๔	๔	๔	๗๐.๐๓	๔	๔	๔	๔	๒๑.๐๐
		๒.๖๒	๑๓๔๕	๑๔๒๕	๑๓๔๕	๑๒๑๕	๑๓๗๕		๗.๐๐	๗.๗๐	๑.๕๐	๔.๕๐	
๑๕๘	วัดจีน (รัตนชัย)	๒	๓	๓	๒	๔	๔	๔๕.๕๐	๓	๒	๓	๔	๑๒.๘๒
		๒.๖๒	๘.๐๓	๘.๕๕	๕.๕๕	๙.๗๒	๑๑๐๐		๔.๒๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๔.๕๐	
๑๖๕	ประชู่ข่องภูมิ	๒	๕	๔	๓	๒	๓	๔๘.๘๘	๑	๑	๒	๕	๘.๑๐
		๒.๖๒	๑๓๔๕	๑๑๔๐	๘.๓๑	๔.๘๖	๘.๒๕		๑.๕๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๔.๕๐	
๑๖๖	บ่อมเพชร	๒	๕	๔	๓	๓	๔	๕๕.๐๓	๑	๒	๓	๕	๑๐.๐๒
		๒.๖๒	๑๓๔๕	๑๑๔๐	๘.๓๑	๗.๒๕	๑๑๐๐		๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๔.๕๐	
๑๖๗	วัดชัยพัฒนาราม	๓	๕	๕	๕	๕	๕	๖๘.๖๓	๑	๑	๓	๓	๖.๗๒
		๓.๕๓	๑๓๔๕	๑๕๒๕	๑๓๔๕	๑๒๑๕	๑๑๐๐		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๔	๒.๖๕	
๑๖๘	วัดวรเชษฐ์	๓	๕	๓	๔	๓	๓	๕๙.๘๖	๒	๒	๔	๒	๙.๑๖
		๓.๕๓	๑๐๗๖	๘.๕๕	๑๑๐๘	๗.๒๕	๘.๒๕		๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๑.๗๖	
๑๖๙	วัดখনอน	๕	๓	๒	๓	๓	๓	๕๕.๑๓	๓	๓	๔	๓	๑๒.๕๘
		๖.๕๕	๘.๐๓	๕.๗๐	๘.๓๑	๗.๒๕	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๕	
๑๗๐	วัดท่าการ้อง	๒	๒	๕	๕	๕	๓	๕๘.๕๕	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๒.๖๒	๕.๓๘	๑๑๔๐	๑๑๐๘	๙.๗๒	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๕	
๑๗๒	วัดธรรมาราม	๔	๔	๓	๕	๕	๕	๕๖.๓๕	๑	๒	๔	๓	๘.๖๔
		๕.๒๕	๑๐๗๖	๘.๕๕	๑๑๐๘	๙.๗๒	๑๑๐๐		๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๒.๖๕	
๑๗๓	วัดกษัตราธิราช	๒	๔	๔	๕	๕	๕	๖๕.๕๓	๔	๔	๕	๕	๑๗.๖๘
		๒.๖๒	๑๐๗๖	๑๑๕๐	๑๓๔๕	๑๒๑๕	๑๓๗๕		๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๔.๕๐	
๑๗๕	วัดสนามไชย	๒	๓	๕	๓	๕	๓	๕๘.๓๓	๓	๓	๔	๕	๑๓.๘๖
		๒.๖๒	๘.๐๓	๑๑๔๐	๘.๓๑	๙.๗๒	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๓.๕๒	
๑๗๗	วัดพระงาม	๒	๒	๓	๓	๕	๕	๕๕.๕๘	๓	๓	๔	๓	๑๒.๕๘
		๒.๖๒	๕.๓๘	๘.๕๕	๘.๓๑	๙.๗๒	๑๑๐๐		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๕	
๑๗๘	วัดราชบัวขาว	๑	๑	๑	๓	๓	๒	๒๕.๕๕	๓	๓	๕	๒	๑๒.๑๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๘.๓๑	๗.๒๕	๕.๕๐		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๑.๗๖	
๑๗๙	วัดลวดช่อง	๑	๑	๑	๒	๓	๒	๒๕.๑๘	๒	๓	๔	๒	๑๐.๗๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๕.๕๕	๗.๒๕	๕.๕๐		๒.๘๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๑.๗๖	
๑๘๐	วัดภูเขาทอง	๔	๕	๕	๕	๕	๕	๗๐.๒๖	๒	๑	๕	๓	๘.๕๐
		๕.๒๕	๑๓๔๕	๑๕๒๕	๑๓๔๕	๙.๗๒	๑๕๗๕		๒.๘๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕	
๑๘๑	วัดศาลาปูน	๒	๕	๓	๓	๓	๕	๕๑.๒๘	๓	๓	๕	๓	๑๒.๕๘
		๒.๖๒	๑๐๗๖	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๕	๑๓๗๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๕	

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาตร์		สถาปัตยกรรม			ภาพรวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณูปโภค (0.88)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.85)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)							ค่าเฉลี่ยรวม (2.76)
๑๘๒	วัดพนมยงค์	๒	๔	๓	๓	๓	๔	๕๑.๒๘	๓	๓	๔	๓	๑๒.๘๘
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๑๓.๗๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๔	
๑๘๓	วัดโคกพญา	๒	๓	๓	๓	๓	๕	๕๕.๘๕	๒	๓	๔	๓	๑๑.๕๘
		๒.๖๒	๘.๐๗	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๑๑.๐๐		๒.๘๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๔	
๑๘๗	วัดพรหมนิवास	๔	๓	๓	๒	๓	๕	๕๘.๕๕	๓	๓	๔	๕	๑๕.๗๔
		๕.๒๔	๘.๐๗	๘.๕๕	๕.๕๔	๗.๒๙	๑๓.๗๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๔.๔๐	
๑๘๘	วัดจรงกรม	๒	๒	๓	๓	๓	๒	๓๗.๖๕	๑	๓	๔	๑	๘.๕๒
		๒.๖๒	๕.๓๘	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๕.๕๐		๑.๔๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๐.๘๘	
๑๘๙	วัดหน้าพระเมรุ	๔	๕	๕	๕	๔	๕	๗๐.๒๖	๔	๔	๔	๔	๑๖.๘๐
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๐๕	๑๓.๘๕	๙.๗๒	๑๓.๗๕		๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๓.๕๒	
๑๙๐	วัดกุฎีทอง	๔	๒	๕	๔	๓	๓	๕๑.๕๙	๒	๒	๒	๒	๘.๕๐
		๕.๒๔	๕.๓๘	๑๕.๐๕	๑๑.๐๘	๗.๒๙	๘.๒๕		๒.๘๐	๓.๐๘	๐.๗๖	๑.๗๖	
๑๙๑	วัดเจ้าย่า	๒	๓	๓	๓	๔	๓	๕๕.๕๒	๑	๒	๓	๓	๘.๒๖
		๒.๖๒	๘.๐๗	๘.๕๕	๘.๓๑	๙.๗๒	๘.๒๕		๑.๔๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๒.๖๔	
๑๙๒	วัดตะไกร	๓	๕	๓	๓	๓	๒	๕๗.๐๓	๑	๒	๔	๑	๖.๘๘
		๓.๙๓	๑๓.๕๕	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๕.๕๐		๑.๔๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๐.๘๘	
๑๙๓	วัดพญาแมน	๔	๔	๓	๓	๓	๒	๕๕.๖๕	๒	๒	๔	๑	๘.๒๘
		๕.๒๔	๑๐.๗๖	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๕.๕๐		๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๐.๘๘	
๑๙๔	วัดชะราม	๓	๓	๓	๓	๒	๒	๓๙.๒๒	๒	๒	๔	๑	๘.๒๘
		๓.๙๓	๘.๐๗	๘.๕๕	๘.๓๑	๕.๗๖	๕.๕๐		๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๐๐	วัดครุฑ	๒	๒	๒	๓	๔	๓	๓๙.๙๙	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๒.๖๒	๕.๓๘	๕.๗๐	๘.๓๑	๙.๗๒	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๔	
๒๐๑	วัดพรหมกัลยาราม	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑๖.๑๑	๑	๑	๔	๒	๖.๒๒
		๒.๖๒	๒.๖๔	๒.๘๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๒.๗๕		๑.๔๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๑.๗๖	
๒๐๒	วัดกลาง	๒	๑	๒	๒	๔	๓	๓๕.๕๒	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๒.๖๒	๒.๖๔	๕.๗๐	๕.๕๔	๙.๗๒	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๔	
๒๐๓	วัดไบลอ	๒	๑	๒	๒	๑	๑	๒๑.๗๓	๑	๑	๔	๒	๖.๒๒
		๒.๖๒	๒.๖๔	๕.๗๐	๕.๕๔	๒.๕๓	๒.๗๕		๑.๔๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๑.๗๖	
๒๐๔	วัดศรีโพธิ์	๒	๓	๒	๓	๓	๓	๔๐.๒๔	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๒.๖๒	๘.๐๗	๕.๗๐	๘.๓๑	๗.๒๙	๘.๒๕		๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๔	
๒๐๗	วัดโคกพญา	๒	๑	๒	๓	๑	๑	๒๕.๕๐	๒	๒	๔	๒	๙.๑๖
		๒.๖๒	๒.๖๔	๕.๗๐	๘.๓๑	๒.๕๓	๒.๗๕		๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๕๒	๑.๗๖	

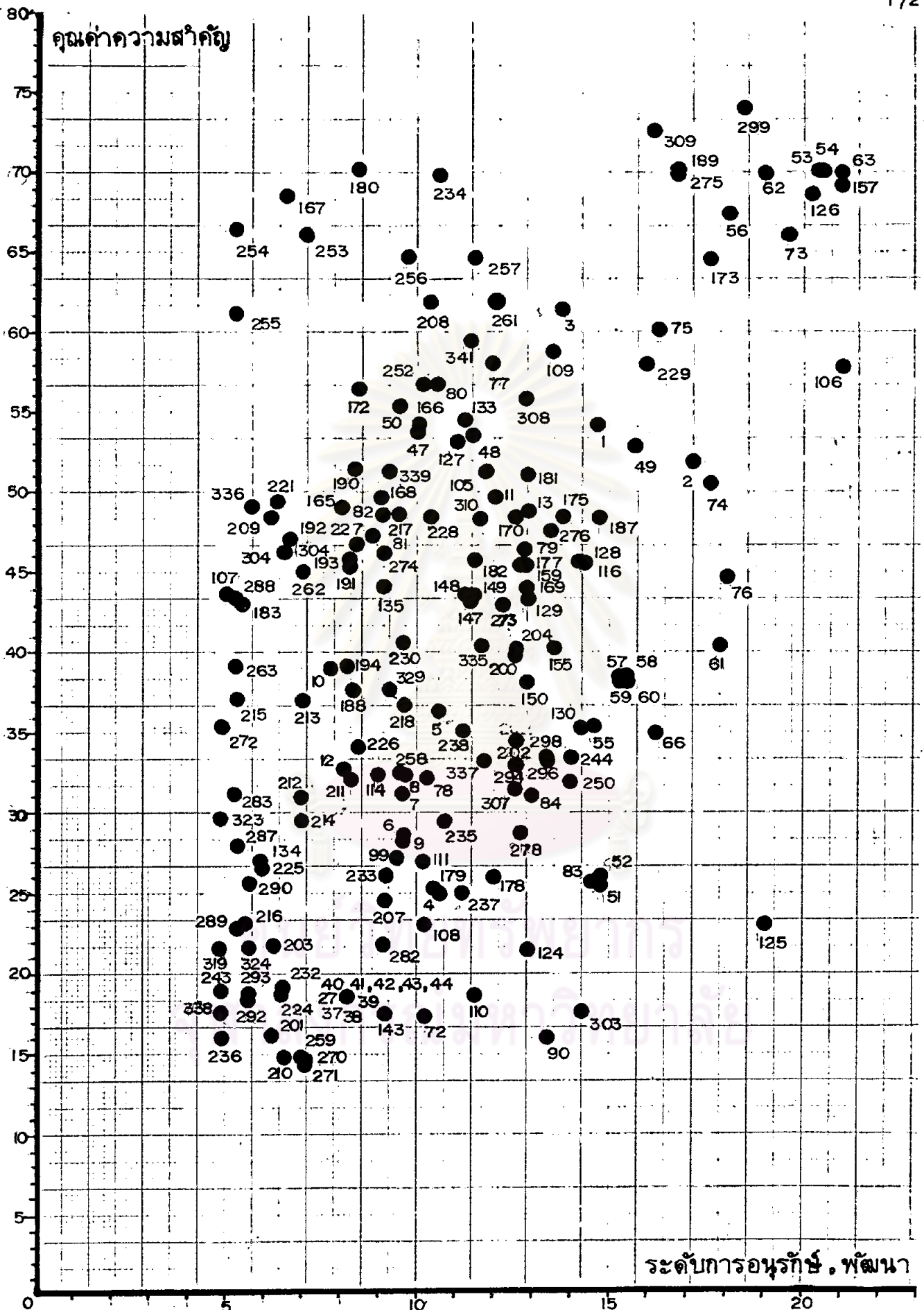
หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติศาสตร์		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณูปโภค (0.89)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.89)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)							ท้องถิ่น (วิสาหกิจ) (2.75)
๒๐๘	วัดเชิงท่า	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	๒	๓	๓	๒	๑๐.๓๒	
		๕.๒๕	๑๒.๕๕	๑๑.๕๐	๑๑.๖๗	๙.๗๒	๑๑.๐๐	๒.๙๐	๔.๖๒	๑.๑๕	๑.๗๖		
๒๐๙	วัดห้วยหวาย	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	๑	๑	๔	๒	๖.๒๒	
		๕.๒๕	๑๐.๗๖	๗.๕๕	๗.๖๑	๗.๒๕	๗.๒๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๑.๗๖		
๒๑๐	วัดใหม่	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๓	๓	๖.๗๒	
		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๙	๒.๗๗	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๒.๖๕		
๒๑๑	วัดโพธิ์	ค.	๒	๒	๒	๓	๑	๓	๒	๓	๓	๗.๒๖	
		๕.๒๕	๕.๓๗	๕.๗๐	๕.๕๕	๗.๒๕	๑.๗๕	๑.๙๐	๓.๐๗	๑.๑๕	๒.๖๕		
๒๑๒	วัดป่าแดง	ค.	๑	ค.	๑	๒	๑	๓	๑	๔	๓	๗.๑๐	
		๖.๕๕	๒.๖๙	๑๑.๕๐	๒.๗๗	๔.๖๖	๑.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕		
๒๑๓	วัดขวิด	ค.	๑	ค.	๓	๑	๑	๓	๑	๔	๓	๗.๑๐	
		๖.๕๕	๒.๖๙	๑๕.๒๕	๗.๖๑	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕		
๒๑๔	วัดแรง	ค.	ค.	๒	๑	๑	๑	๓	๑	๔	๓	๗.๑๐	
		๕.๒๕	๑๐.๗๖	๕.๗๐	๒.๗๗	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕		
๒๑๕	วัดเสลียง	ค.	๑	ค.	๓	๑	๑	๓	๑	๔	๑	๕.๓๕	
		๖.๕๕	๒.๖๙	๑๕.๒๕	๗.๖๑	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๐.๘๙		
๒๑๖	วัดนมควน	ค.	๑	๒	๒	๑	๑	๓	๑	๔	๑	๕.๓๕	
		๗.๕๓	๒.๖๙	๕.๗๐	๕.๕๕	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๐.๘๙		
๒๑๗	ศิลาระดับน้ำ	๒	ค.	ค.	๒	๓	๓	ค.	๒	๑	๔	๙.๕๐	
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๕.๒๕	๕.๕๕	๗.๒๕	๗.๒๕	๒.๙๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๕.๕๐		
๒๑๘	วัดแค	ค.	๒	ค.	๓	๒	๒	ค.	๒	๓	๓	๙.๖๖	
		๗.๕๓	๕.๓๗	๗.๕๕	๗.๖๑	๕.๖๖	๕.๕๐	๒.๙๐	๓.๐๗	๑.๑๕	๒.๖๕		
๒๒๑	วัดแม่นางปลื้ม	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	๑	๑	๒	๖.๗๕	
		๕.๒๕	๗.๐๗	๑๕.๒๕	๑๑.๐๗	๙.๗๒	๑๑.๐๐	๑.๙๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๒.๖๕		
๒๒๔	วัดกาหลิบ	ค.	๑	๑	๑	๑	๑	ค.	๒	๓	๑	๖.๕๕	
		๕.๒๕	๒.๖๙	๒.๘๙	๒.๗๗	๒.๔๓	๒.๗๕	๑.๙๐	๓.๐๗	๑.๑๕	๐.๘๙		
๒๒๕	วัดวิหารทอง	ค.	๑	๒	๒	๒	๑	ค.	๑	๑	๓	๕.๙๖	
		๕.๒๕	๒.๖๙	๕.๗๐	๕.๕๕	๕.๖๖	๒.๗๕	๑.๙๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๒.๖๕		
๒๒๖	วัดอินทาราม	ค.	๑	๑	๒	ค.	ค.	ค.	๒	๒	๒	๗.๕๐	
		๕.๒๕	๒.๖๙	๒.๘๙	๕.๕๕	๙.๗๒	๗.๒๕	๒.๙๐	๓.๐๗	๐.๗๖	๑.๗๖		
๒๒๗	วัดโรงฆ้อง	ค.	๒	ค.	ค.	ค.	ค.	ค.	๒	๒	๒	๗.๕๐	
		๗.๕๓	๕.๓๗	๗.๕๕	๗.๖๑	๕.๖๖	๑๑.๐๐	๒.๙๐	๓.๐๗	๐.๗๖	๑.๗๖		

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา				
		ประวัติศาตร์		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สภาพภูมิทัศน์ภาพ (0.88)	รวม
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.89)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)						
๒๒๘	วัดสามวิหาร	๒	๒	๔	๓	๔	๔	๒	๓	๓	๒	๑๐.๓๒
		๒.๖๒	๕.๓๘	๑๑.๕๐	๘.๓๑	๙.๗๒	๑๑.๐๐	๒.๘๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๑.๗๖	
๒๒๙	วัดบรมวงศัศิวาราม วรวิหาร	๓	๓	๔	๔	๔	๕	๔	๔	๔	๓	๑๕.๙๒
		๓.๙๓	๘.๐๓	๑๑.๕๐	๑๑.๐๘	๙.๗๒	๑๓.๗๕	๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๒.๖๔	
๒๓๐	วัดเจติยเตง	๒	๑	๔	๓	๓	๓	๒	๒	๓	๓	๙.๖๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๑๑.๕๐	๘.๓๑	๗.๒๙	๘.๒๕	๒.๘๐	๓.๐๘	๑.๑๕	๒.๖๔	
๒๓๑	วัดภูมิสูง	๒	๑	๑	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๓	๖.๓๔
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๕	๒.๕๓	๒.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๐.๗๖	๒.๖๔	
๒๓๓	วัดมหาโลก	๒	๑	๑	๒	๓	๒	๒	๒	๒	๓	๙.๒๘
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๕	๗.๒๙	๕.๕๐	๒.๘๐	๓.๐๘	๐.๗๖	๒.๖๔	
๒๓๔	เพนียดคล้องช้าง	๔	๕	๕	๔	๕	๕	๓	๒	๒	๓	๑๐.๖๘
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑.๐๘	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๔.๒๐	๓.๐๘	๐.๗๖	๒.๖๔	
๒๓๕	วัดตองปุ	๒	๑	๑	๒	๓	๓	๓	๓	๓	๑	๑๐.๘๔
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๕	๗.๒๙	๘.๒๕	๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๑๕	๐.๘๘	
๒๓๖	วัดช่องลม	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๓	๑	๕.๙๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๒.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๘๘	
๒๓๗	วัดมณฑป	๑	๑	๑	๒	๓	๒	๓	๓	๔	๑	๑๑.๒๒
		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๕	๗.๒๙	๕.๕๐	๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๓๘	วัดแค	๒	๑	๓	๓	๓	๒	๓	๓	๔	๑	๑๑.๒๒
		๒.๖๒	๒.๖๙	๘.๕๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๕.๕๐	๔.๒๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๔๓	วัดสะพานเกลือ	๒	๑	๑	๒	๑	๑	๑	๑	๓	๑	๕.๙๖
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๕.๕๕	๒.๕๓	๒.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๘๘	
๒๔๔	วัดป่าโค	๑	๑	๑	๓	๓	๕	๓	๓	๓	๓	๑๕.๐๐
		๑.๓๑	๒.๖๙	๒.๘๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๑๑.๐๐	๕.๖๐	๔.๖๒	๑.๑๕	๒.๖๔	
๒๕๐	วัดธรรมนิยม	๒	๑	๑	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๑๕.๐๐
		๒.๖๒	๒.๖๙	๒.๘๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๘.๒๕	๕.๖๐	๔.๖๒	๑.๑๕	๒.๖๔	
๒๕๒	วัดอโยธยา	๔	๕	๕	๓	๓	๔	๓	๓	๔	๓	๑๐.๑๘
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๘.๒๕	๑.๕๐	๔.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๔	
๒๕๓	วัดภูมิคาว	๓	๕	๕	๔	๔	๕	๑	๑	๔	๓	๗.๑๐
		๓.๙๓	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๑.๐๘	๙.๗๒	๑๓.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๔	
๒๕๔	วัดมเหยงค์	๕	๕	๕	๔	๓	๕	๑	๑	๔	๑	๕.๓๔
		๖.๕๕	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๘.๓๑	๗.๒๙	๑๓.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๐.๘๘	

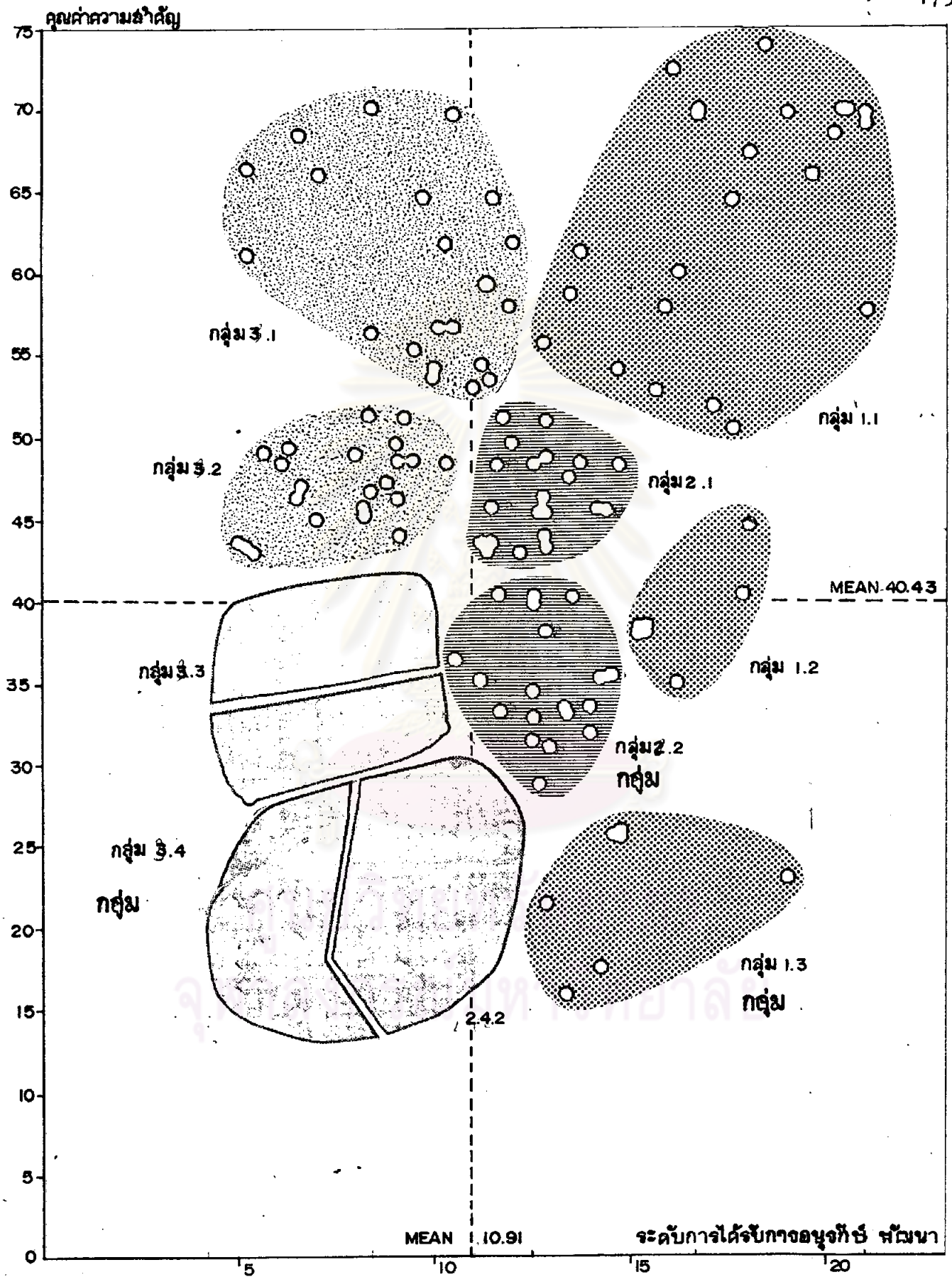
หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา					
		ประวัติสำคัญ		สถาปัตยกรรม			รวม	สถาปัตยกรรม (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.36)	สาธารณูปโภค (0.80)	รวม	
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.85)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)							ข้อดี/ข้อเสีย/ความเหมาะสม (2.75)
๒๕๕	วัดช้าง	๕	๕	๕	๕	๓	๕	๖๐.๕๓	๑	๑	๕	๑	๕.๓๕
		๖.๕๕	๑๐.๗๖	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๗.๒๕	๑๑.๐๐		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๐.๗๗	
๒๕๖	วัดสมณโกฏฐิ์	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๖๕.๗๐	๑	๓	๓	๓	๕.๗๐
		๕.๒๕	๑๐.๗๖	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๕.๗๒	๑๓.๗๕		๑.๕๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๒.๖๕	
๒๕๗	วัดคูสิดาราม	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๖๕.๗๐	๒	๓	๕	๓	๑๑.๕๗
		๕.๒๕	๑๐.๗๖	๑๔.๒๕	๑๑.๐๘	๕.๗๒	๑๓.๗๕		๒.๕๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๒.๖๕	
๒๕๘	วัดโบสถ์ราชเคษะ	๕	๓	๑	๒	๑	๓	๓๒.๓๗	๑	๓	๓	๓	๕.๗๐
		๕.๒๕	๗.๐๗	๓.๗๕	๕.๕๕	๒.๕๓	๗.๒๕		๑.๕๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๒.๖๕	
๒๕๙	วัดสิงหนารายณ์	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๕.๗๐	๑	๑	๕	๓	๕.๑๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๓.๗๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕	
๒๖๑	วัดประดู่ทรงธรรม	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๖๑.๗๕	๓	๓	๕	๒	๑๒.๑๐
		๕.๒๕	๑๓.๕๕	๑๑.๐๐	๑๑.๐๘	๕.๗๒	๑๑.๐๐		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๑.๗๖	
๒๖๒	วัดจักรวรรดิ	๕	๓	๓	๓	๑	๕	๕๕.๕๑	๑	๑	๕	๓	๕.๑๐
		๖.๕๕	๗.๐๗	๗.๕๕	๗.๓๑	๒.๕๓	๑๑.๐๐		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕	
๒๖๓	วัดสีกาลมุต	๕	๑	๓	๓	๒	๓	๓๕.๒๑	๑	๑	๕	๑	๕.๓๕
		๖.๕๕	๒.๖๕	๗.๕๕	๗.๓๑	๕.๗๖	๗.๒๕		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๖.๗๕	
๒๗๐	วัดโคกมะเกลือ	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๕.๗๐	๑	๑	๕	๓	๕.๑๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๓.๗๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๒	๒.๖๕	
๒๗๑	วัดท่าทราย	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๕.๗๐	๑	๑	๕	๓	๕.๑๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๓.๗๕	๒.๗๗	๒.๕๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๕	๒.๖๕	
๒๗๒	วัดนางคำ	๕	๒	๓	๓	๑	๒	๓๕.๕๑	๑	๑	๓	๑	๕.๕๑
		๕.๒๕	๕.๓๗	๗.๕๕	๗.๓๑	๒.๕๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๗๗	
๒๗๓	วัดพระญาติการาม	๕	๒	๒	๓	๓	๕	๕๒.๕๒	๓	๓	๒	๓	๑๒.๒๒
		๕.๒๕	๕.๓๗	๕.๗๐	๗.๓๑	๗.๒๕	๑๑.๐๐		๕.๒๐	๕.๖๒	๐.๗๖	๒.๖๕	
๒๗๔	วัดเจ้าฟ้ารัศมี	๒	๕	๕	๓	๒	๓	๕๖.๒๐	๒	๒	๕	๓	๕.๒๕
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๐๐	๗.๓๑	๕.๗๖	๗.๒๕		๒.๕๐	๓.๐๗	๑.๕๒	๒.๖๕	
๒๗๕	วัดใหญ่ชัยมงคล	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๖๕.๕๒	๕	๕	๕	๕	๑๖.๗๐
		๕.๒๕	๑๓.๕๕	๑๑.๒๕	๑๑.๐๘	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕		๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๓.๕๒	
๒๗๖	วัดสามปลื้ม	๓	๒	๓	๕	๒	๕	๕๗.๕๕	๓	๓	๑	๕	๑๓.๖๐
		๓.๕๓	๕.๓๗	๗.๕๕	๑๑.๐๘	๕.๗๖	๑๓.๗๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๐.๓๗	๕.๕๐	
๒๗๗	วัดกุฎีหัก	๓	๒	๒	๒	๑	๒	๒๗.๕๗	๓	๒	๓	๕	๑๒.๗๒
		๓.๕๓	๕.๓๗	๕.๗๐	๕.๕๕	๒.๕	๕.๕๐		๓.๐๗	๓.๐๗	๑.๑๕	๕.๕๐	

หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ							ระดับการพัฒนา				
		ประวัติศาสตร์		สถาปัตยกรรม			ช่างเขียน/วิจิตรกรรม(2.75)	รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณูปโภค(0.88)	รวม
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ(2.69)	ลักษณะพิเศษ(2.88)	ความงาม(2.76)	องค์ประกอบ(2.43)							
๒๘๒	วัดยักษ	๒	๒	๑	๒	๑	๑	๒๑.๕๗	๑	๒	๓	๔	๕.๑๔
		๒.๖๒	๕.๓๗	๒.๘๕	๕.๕๕	๒.๔๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๓.๐๘	๑.๑๔	๓.๕๒	
๒๘๖	วัดเจติยสามองค์	๓	๒	๒	๓	๒	๑	๓๐.๕๓	๑	๑	๔	๑	๕.๓๕
		๓.๕๓	๕.๓๗	๕.๓๐	๕.๓๑	๕.๖๖	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๘๗	วัดโพธิ์เผือก	๓	๒	๒	๒	๒	๑	๒๘.๑๖	๑	๑	๔	๑	๕.๓๕
		๓.๕๓	๕.๓๗	๕.๓๐	๕.๕๕	๕.๖๖	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๘๘	วัดไฟไหม้	๔	๕	๒	๒	๑	๔	๕๓.๓๖	๑	๑	๕	๑	๕.๓๕
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๕.๓๐	๕.๕๕	๒.๔๓	๑๑.๐๐		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๘๙	วัดมะกล่ำ	๓	๒	๑	๒	๑	๑	๒๒.๘๘	๑	๑	๔	๑	๕.๓๕
		๓.๕๓	๕.๓๗	๒.๘๕	๕.๕๕	๒.๔๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๒	๐.๘๘	
๒๙๐	วัดโบสถ์แดง	๓	๒	๑	๓	๑	๑	๒๕.๖๕	๑	๑	๕	๑	๕.๓๒
		๓.๕๓	๕.๓๗	๒.๘๕	๕.๓๑	๒.๔๓	๒.๗๕		๑.๕๐	๑.๖๕	๑.๕๐	๐.๘๘	
๒๙๒	วัดพระนอน	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๑	๕	๑	๕.๓๒
		๒.๖๒	๒.๖๕	๒.๘๕	๒.๓๗	๒.๔๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๐	๐.๘๘	
๒๙๓	วัดชุมพล	๒	๑	๑	๑	๑	๒	๑๘.๖๖	๑	๑	๕	๑	๕.๓๒
		๒.๖๒	๒.๖๕	๒.๘๕	๒.๓๗	๒.๔๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๕๐	๐.๘๘	
๒๙๔	วัดเกาะแก้ว	๑	๑	๑	๓	๔	๓	๓๓.๑๓	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๕.๓๑	๕.๗๒	๕.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๕	
๒๙๖	วัดพิชัยสงคราม	๑	๑	๑	๓	๔	๓	๓๓.๑๓	๓	๓	๓	๔	๑๓.๔๘
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๕.๓๑	๕.๗๒	๕.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๓.๕๒	
๒๙๘	วัดกล้วย	๑	๑	๑	๓	๔	๓	๓๓.๑๓	๓	๓	๓	๔	๑๓.๔๘
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๕.๓๑	๕.๗๒	๕.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๓.๕๒	
๒๙๙	วัดพญ์เขิง	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๗๕.๐๐	๕	๕	๕	๕	๑๘.๕๘
		๖.๕๕	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๓.๕๕	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕		๗.๐๐	๖.๒๖	๑.๕๐	๓.๕๒	
๓๐๓	วัดขอม	๑	๑	๑	๑	๑	๒	๑๗.๕๕	๒	๔	๕	๕	๑๕.๓๘
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๒.๓๗	๒.๔๓	๕.๕๐		๑.๕๐	๖.๑๖	๑.๕๐	๓.๕๒	
๓๐๔	บ้านฮอลันดา	๒	๕	๔	๑	๑	๕	๕๖.๕๒	๑	๑	๓	๓	๖.๓๒
		๒.๖๒	๑๓.๕๕	๑๑.๕๐	๒.๓๗	๒.๔๓	๑๓.๗๕		๑.๕๐	๑.๕๔	๑.๑๔	๒.๖๕	
๓๐๗	วัดทรงกุศล	๑	๑	๑	๓	๔	๓	๓๑.๘๒	๓	๓	๓	๓	๑๒.๖๐
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๘๕	๕.๓๑	๕.๗๒	๕.๒๕		๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๔	๒.๖๕	
๓๐๘	บ้านญี่ปุ่น	๓	๕	๔	๓	๒	๕	๕๕.๗๐	๒	๔	๓	๓	๑๒.๗๕
		๓.๕๓	๑๓.๕๕	๑๑.๕๐	๑	๕.๖๖	๑๓.๗๕		๒.๖๖	๖.๑๖	๑.๑๔	๒.๖๕	

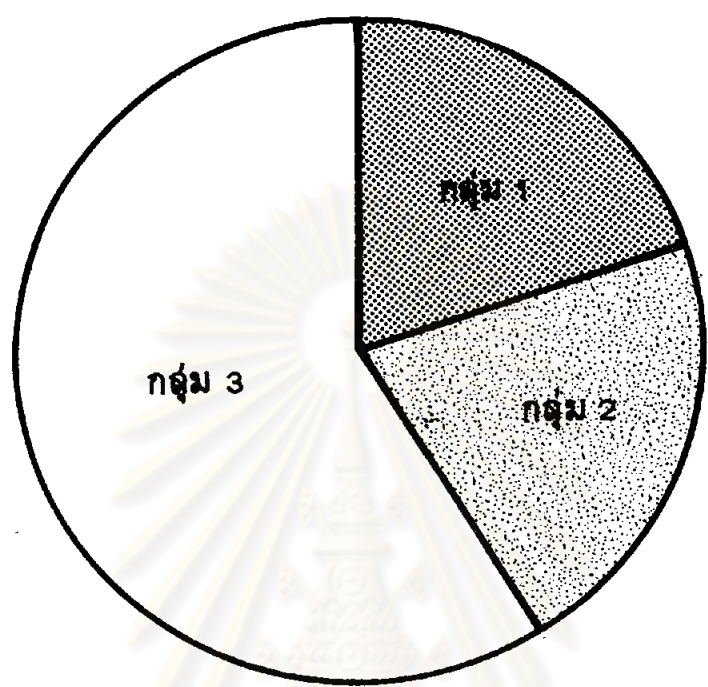
หมายเลข	รายชื่อ	คุณค่าความสำคัญ						ระดับการพัฒนา				
		ประวัติสำคัญ		สถาปัตยกรรม			รวม	สภาพอาคาร (1.40)	สภาพบริเวณ (1.54)	สภาพแวดล้อม (0.38)	สาธารณสุขในชุมชน (0.88)	รวม
		อายุ (1.31)	ความสำคัญ (2.69)	ลักษณะพิเศษ (2.83)	ความงาม (2.76)	องค์ประกอบ (2.43)						
๓๐๙	วัดพุทธไสยาสน์	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๑	๑	๑	๑	๑๕.๕๒
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๕.๒๕	๑๓.๕๕	๑๒.๑๕	๑๓.๗๕	๕.๖๐	๖.๑๖	๑.๕๒	๒.๖๔	
๓๑๐	วัดนางกวย	๒	๒	๓	๔	๔	๔	๓	๓	๓	๒	๑๑.๗๒
		๒.๖๒	๕.๓๘	๖.๕๕	๑๑.๐๔	๕.๗๒	๑๑.๐๐	๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๑.๗๖	
๓๑๕	วัดตะเว็จ	๒	๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๓	๑	๕.๕๖
		๒.๖๒	๖.๐๗	๒.๖๕	๒.๗๒	๒.๕๓	๒.๕๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๖๖	
๓๒๓	วัดแก้วฟ้า	๔	๓	๑	๑	๑	๓	๑	๑	๓	๑	๕.๕๖
		๕.๒๔	๖.๐๗	๒.๖๕	๒.๗๒	๒.๕๓	๖.๒๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๖๖	
๓๒๔	วัดพญาภิง	๔	๑	๑	๑	๑	๒	๑	๑	๕	๑	๕.๗๒
		๕.๒๔	๒.๖๕	๒.๖๕	๒.๗๒	๒.๕๓	๕.๕๐	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๕๐	๐.๖๖	
๓๒๕	วัดขุนพรหม	๒	๑	๓	๓	๓	๓	๑	๓	๕	๒	๕.๓๐
		๒.๖๒	๒.๖๕	๖.๕๕	๖.๓๑	๗.๒๕	๖.๒๕	๑.๕๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๑.๗๖	
๓๓๕	วัดใหม่บางกะจะ	๔	๑	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๒	๑๑.๗๒
		๕.๒๔	๒.๖๕	๖.๕๕	๖.๓๑	๗.๒๕	๖.๒๕	๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๑.๗๖	
๓๓๖	บ้านโปรตุเกส	๔	๕	๕	๑	๑	๕	๑	๑	๓	๒	๕.๖๕
		๕.๒๔	๑๓.๕๕	๑๑.๕๐	๒.๗๒	๒.๕๓	๑๓.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๑.๗๖	
๓๓๗	วัดกลางปากกราน	๑	๑	๑	๒	๔	๕	๓	๓	๓	๒	๑๑.๗๒
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๖๕	๕.๕๕	๕.๗๒	๑๑.๐๐	๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๑๕	๑.๗๖	
๓๓๘	วัดนาค	๑	๑	๑	๒	๑	๑	๑	๑	๓	๑	๕.๕๖
		๑.๓๑	๒.๖๕	๒.๖๕	๕.๕๕	๒.๕๓	๒.๗๕	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๑๕	๐.๖๖	
๓๓๙	วัดใหม่และวัดสำเภาล้อม	๒	๒	๔	๔	๔	๔	๑	๓	๕	๒	๕.๓๐
		๒.๖๒	๕.๓๘	๑๑.๕๐	๑๑.๐๔	๕.๗๒	๑๑.๐๐	๑.๕๐	๕.๖๒	๑.๕๒	๑.๗๖	
๓๔๑	วัดเขนตโยเซฟ	๒	๕	๕	๕	๕	๕	๓	๓	๒	๒	๑๑.๓๕
		๒.๖๒	๑๐.๗๖	๑๑.๕๐	๑๑.๐๔	๕.๗๒	๑๓.๗๕	๕.๒๐	๕.๖๒	๑.๗๖	๑.๗๖	
								1๐.๕๐				1๐.91

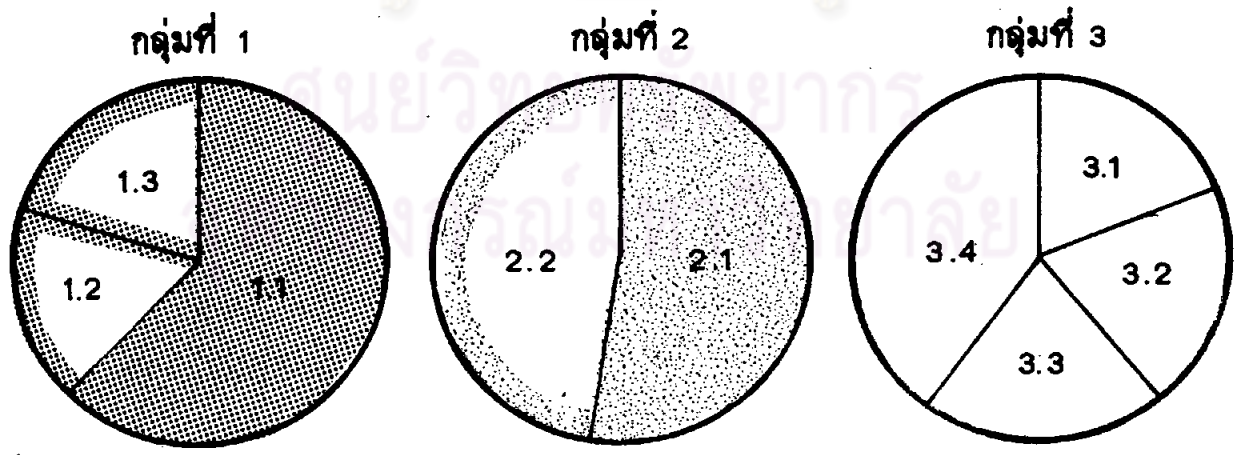
แผนภูมิที่ 51 แสดงระดับการพัฒน์ และ คุณค่าความสำคัญบริเวณโบราณสถาน

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงการแบ่งกลุ่มโบราณสถาน

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงจำนวนโบราณสถานทั้งหมด 3 กลุ่ม

แผนภูมิที่ 5.4 แสดงจำนวนโบราณสถานแต่ละกลุ่ม

๕.๖ ผลการวิเคราะห์บริเวณโบราณสถาน : เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณเกี่ยวเนื่อง

จากผลการให้คะแนนตารางที่ ๕.๕ นำผล "ค่าความสำคัญ" และ "ระดับการพัฒนา" มาพล็อตกราฟ ดังแสดงในแผนภูมิที่ ๕.๑ และจากการพิจารณาสามารถแบ่งโบราณสถานในพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้ คือ (ดูแผนภูมิที่ ๕.๒ ประกอบ)

กลุ่มโบราณสถาน ๓ กลุ่ม แบ่งตามระดับการพัฒนา

๑. กลุ่มที่ ๑ โบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาสูงจำนวน ๓๗ แห่ง
๒. กลุ่มที่ ๒ โบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง จำนวน ๔๐ แห่ง
๓. กลุ่มที่ ๓ โบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง จำนวน ๑๑๑ แห่ง

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

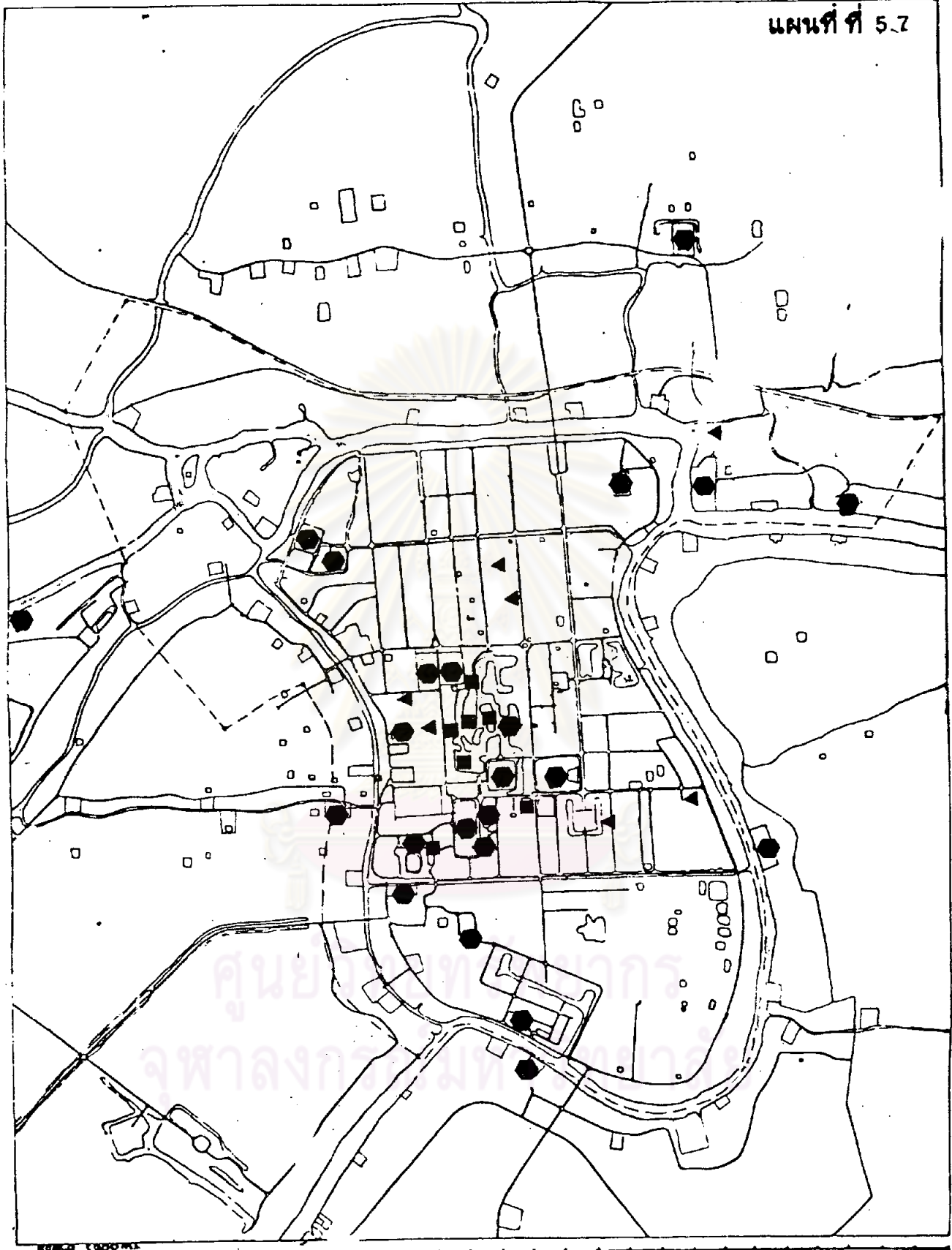
๑. กลุ่มที่ ๑ บริเวณโบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาสูง

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งหมด ๓๗ แห่ง หรือคิดเป็น ๑๔.๖๘ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีก ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑.๑ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าสูง (ระดับการพัฒนาสูง)

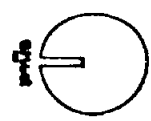
กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถานจำนวน ๒๓ แห่ง คิดเป็น ๑๒.๒๔ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๖๒.๑๖ % ของโบราณสถานในกลุ่มที่ ๑ มีรายชื่อเสี่ยงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้ คือ

๑. วัดพนัญเชิง	๒. วัดพุทธไสยาสน์	๓. วิหารพระรมงคลบพิตร
๔. วัดพระศรีสรรเพชญ์	๕. วัดมหาธาตุ	๖. วัดราชบูรณะ
๗. วัดใหญ่ชัยมงคล	๘. วัดหน้าพระเมรุ	๙. วัดสุวรรณดาราราม
๑๐. พระราชวังจันทร์เกษม	๑๑. วัดพระราม	๑๒. พระราชวังหลวง
๑๓. วัดกษัตราธิราช	๑๔. วัดสวนหลวงสบสวรรค์	๑๕. บึงพระราม

**การกระจายตัวโบราณสถานกลุ่ม 1
ความเร่งด่วนต่ำ (พืชนาแต่ัว)**

- 1.1 คูณค่าสูง
- 1.2 คูณค่าปานกลาง
- ▲ 1.3 คูณค่าต่ำ

ที่มา แผนที่

๑๖. วัดเสนาสนาราม	๑๗. วัดบรมวงศ์อิศวราราม	๑๘. พิพิธภัณฑเจ้าสามพระยา
๑๙. บ้านญี่ปุ่น	๒๐. วัดวรโพธิ์	๒๑. วัดญาณเสน
๒๒. วัดโลกยสุธา	๒๓. วิหารแกลบ	

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๗ ประกอบ) - โบราณสถานในกลุ่มนี้ทั้งหมด ๒๓ แห่งเป็นโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ถึง ๑๒ แห่ง โดยเฉพาะบริเวณปรางค์พระราม โบราณสถานที่เหลือกระจายออกไปตามพื้นที่โดยอยู่บริเวณย่านพาณิชยกรรมห้วยรอ ๒ แห่ง ได้แก่ พระราชวังจันทร์เกษม และวัดเสนาสนารามอยู่นอกเกาะเมืองจำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ วัดกษัตราธิราช วัดพุทธไสยาสน์ บ้านญี่ปุ่น วัดพนัญเชิง วัดหน้าพระเมรุ วัดบรมวงศ์อิศวรารามวรวิหาร และ วัดใหญ่ชัยมงคล โดย ๖ ชื่อ แห่งแรกเป็นโบราณสถานซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำ

การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความสำคัญระดับชาติ และได้รับการบูรณะ ดูแลรักษา แล้วจากกรมศิลปากร และกรมศาสนา แต่เป็นการพัฒนาในด้านกายภาพ จากการศึกษาพบว่าโบราณสถานเหล่านี้สามารถพัฒนาในด้านกิจกรรม (Activity) ให้เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และรักษา พันธุ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งยังไม่มีการพัฒนาในบริเวณโบราณสถานกลุ่มนี้ในด้านดังกล่าว

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ การที่โบราณสถานเรียงรายไปตามลำน้ำสามารถพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวทางน้ำได้

กลุ่มที่ ๑.๒ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าปานกลาง (ระดับการพัฒนาสูง)

กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถานทั้งหมด ๗ แห่ง คิดเป็น ๓.๗๒ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๑๘.๙๒ % ของโบราณสถานในกลุ่มที่ ๑ มีรายชื่อเรียงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้คือ

๑. ถังน้ำประปาในพระราชวังหลวง
๒. วัดเกษ
๓. วัดจันทร์
๔. วัดหลังคาขาว
๕. วัดหลังคาดำ
๖. วัดสังขปัด
๗. วัดนก

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๗ ประกอบ) โบราณสถานกลุ่มนี้ ๖ วัด เป็นวัดร้างอยู่ในบริเวณสวนสาธารณะบึงพระราม ถังน้ำประปาอยู่ในบริเวณพระราชวังหลวง

การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางหนึ่งของการพัฒนา บริเวณโบราณสถาน คือ จัดเป็นบริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ การจัด landscape ยังไม่ส่งเสริมโบราณสถานเท่าที่ควร ควรมีการออกแบบปรับปรุงใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้เพื่อเป็นตัวอย่างแก่การพัฒนาบริเวณโบราณสถานอื่น

กลุ่มที่ ๑.๓ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าต่ำ (ระดับการพัฒนาสูง)

กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถาน ๗ แห่ง คิดเป็น ๓.๗๒ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๑๘.๘๒ % ของโบราณสถานในกลุ่มที่ ๑ มีรายชื่อเรียงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้ คือ

๑. วัดชุมแสง	๒. วัดสุวรรณเจดีย์	๓. วัดปราสาท
๔. วัดสะพานเงิน	๕. วัดกระเจี	๖. วัดขอม
๗. วัดทอง		

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๗ ประกอบ) โบราณสถานกลุ่มนี้กระจายตัว ไม่เกาะกลุ่มกันโดยอยู่ในเกาะเมือง ๖ แห่ง นอกเกาะเมือง ๑ แห่ง คือ วัดขอม

การวิเคราะห์ สิ่งสำคัญของกลุ่มนี้ คือ เหตุใดโบราณสถานที่มีคุณค่าต่ำจึงได้รับการพัฒนา จากการศึกษาพบว่าโบราณสถานเหล่านี้อยู่ในเขตบ้านพักอาศัยและสถานที่ราชการได้รับการเอาใจใส่ดูแล ทำความสะอาด ตลอดจนปลูกต้นไม้ให้เกิดความร่มรื่น ซึ่งสิ่งนี้ควรที่จะเป็นตัวอย่างสำคัญในการพัฒนาบริเวณโบราณสถาน คือ ให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริเวณโบราณสถาน เพราะการที่จะให้กรมศิลปากรดูแลทั้งหมดเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้

๒. กลุ่มที่ ๒ บริเวณโบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งหมด ๔๐ แห่ง หรือคิดเป็น ๒๑.๒๘ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด แบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีก ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๒.๑ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าปานกลางค่อนข้างสูง

(ระดับการพัฒนาปานกลาง)

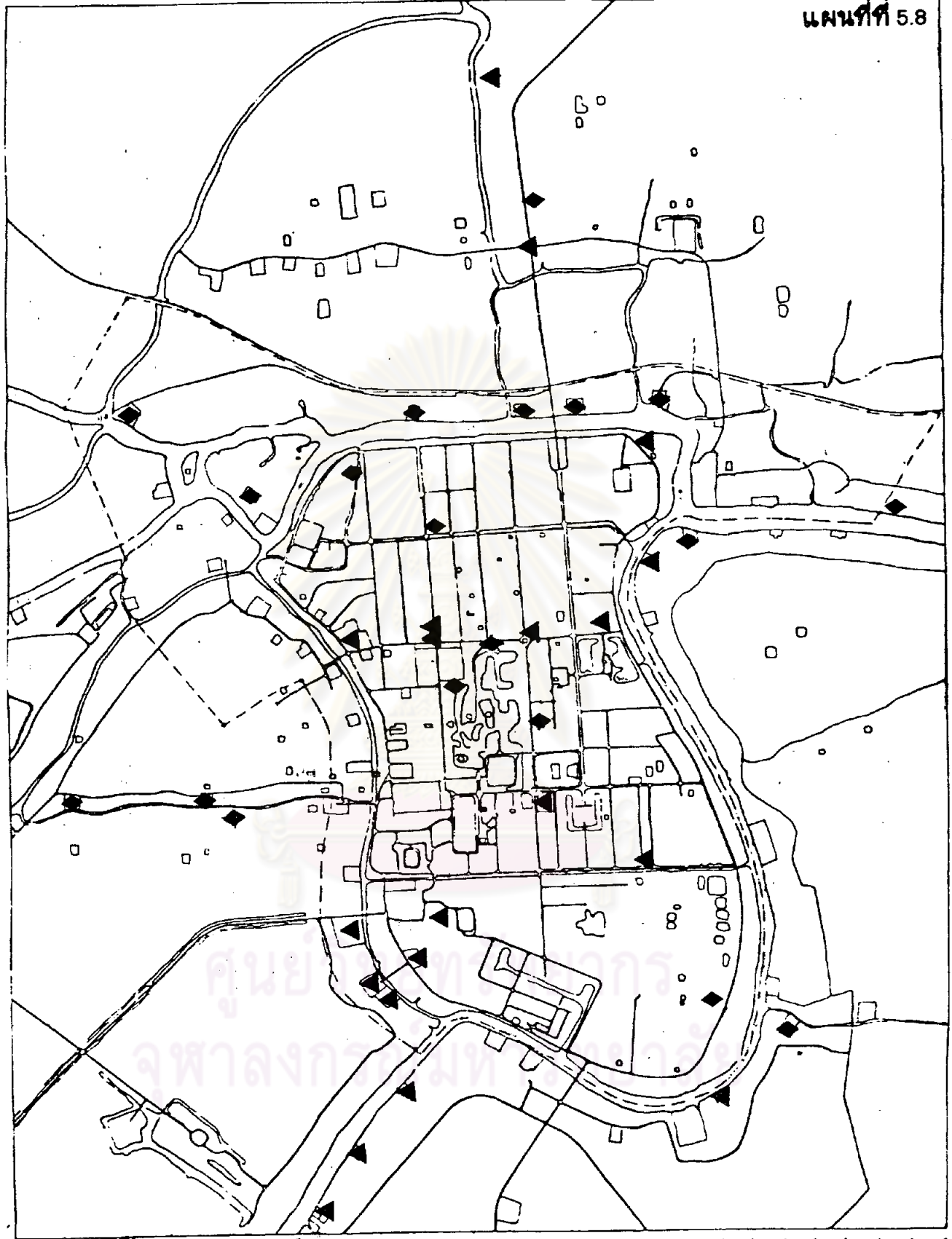
กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถาน ๒๑ แห่ง คิดเป็น ๑๑.๑๗ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๕๒.๕๐ % ของโบราณสถานกลุ่มที่ ๒ มีรายชื่อเรียงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้ คือ

๑. ศาลพระกาฬ	๒. วัดศาลาปูน	๓. วัดวรเชษฐาราม
๔. วัดตึก	๕. วัดสนามไชย	๖. วัดพรหมนิवास
๗. วัดท่าการ้อง	๘. วัดนางกุย	๙. วัดสามปลื้ม
๑๐. วัดส้ม	๑๑. เจดีย์เจ้าอ้ายเจ้ายี่	๑๒. วัดราชประดิษฐาราม
๑๓. วัดพระงาม	๑๔. วัดรัตนชัย	๑๕. วัดพนมยงค์
๑๖. วัดখনอน	๑๗. บ้านเจ้าพระยา
วิชาเยนทร์	๑๘. สะพานชีกุน
๑๙. สะพานประตูลิ้น	๒๐. สะพานป่าถ่าน	๒๑. วัดพระญาติการาม

ในจำนวนนี้เป็นวัดมีภิกษุจำนวน ๑๒ แห่ง ที่เหลือเป็นสะพาน ๓ แห่ง ศาลพระกาฬ เจดีย์ และวัดร้าง ๓ แห่ง ได้แก่ วัดวรเชษฐาราม วัดส้ม และวัดสามปลื้ม

กลุ่มที่ ๒.๒ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าปานกลาง (ระดับการพัฒนาปานกลาง)

กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถาน ๑๙ แห่ง คิดเป็น ๑๐.๑๑ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๔๗.๕๐ % ของโบราณสถานกลุ่มที่ ๒ มีรายชื่อเรียงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้ คือ

**การกระจายตัวโบราณสถาน กลุ่ม 2
ระดับการอนุรักษ์ พัฒนาปานกลาง**

ที่มา แผนที่

- ▲ 2.1 คุณค่าปานกลางค่อนข้างสูง
ความเร่งด่วนปานกลาง
- ◆ 2.2 คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

๑. วัดใหม่บางกะจะ	๒. วัดศรีโพธิ์	๓. วัดปราสาท
๔. วัดครุฑ	๕. วัดสังกา	๖. วัดวังชัย
๗. เทวสถาน	๘. วัดสัตตบาป	๙. วัดแค
๑๐. วัดกลาง (คลองสระบัว)	๑๑. วัดกล้วย	๑๒. วัดป่าโค
๑๓. วัดกลาง (ปากกราม)	๑๔. วัดพิชัยสงคราม	๑๕. วัดเกาะแก้ว
๑๖. วัดธรรมนิยม	๑๗. วัดทรงกุศล	๑๘. วัดสะพานนาค
๑๙. วัดกุฎีหัก		

กลุ่มนี้เช่นเดียวกับกลุ่มที่ ๒.๑ ส่วนใหญ่เป็นวัดมีภิกษุจำนวน ๑๐ วัด ที่เหลือเป็น
วัดร้าง และเทวสถาน

การกระจายตัวของกลุ่มที่ ๒ (ดูแผนที่ ๕.๘ ประกอบ) โบราณสถาน
กลุ่มนี้ เป็นโบราณสถานในเขตเกาะเมือง ๑๖ แห่ง นอกเกาะเมือง ๒๔ แห่ง กระจายไป
ทั่วบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยมีโบราณสถานที่เรียงรายตามลำน้ำจำนวน ๒๐ แห่ง ดังแสดงใน
แผนที่

การวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาถึงประเภทโบราณสถานของกลุ่มนี้ พบว่าส่วนใหญ่
เป็นประเภท วัดมีภิกษุ โบราณสถานที่เหลือเป็นวัดร้าง และอื่น ๆ เช่น สะพาน ศาลพระกาฬ
และเจดีย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นโบราณสถานได้รับการขึ้นทะเบียนไว้แล้ว มีคุณค่าค่อนข้างสูง และ
ได้รับการพัฒนาบ้างพอสมควร

เหตุผลของการที่โบราณสถานกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนามาก็คือ เนื่องจากเป็นวัดมีภิกษุ จึง
ได้รับการดูแลรักษาจากพระภิกษุ ศิษย์วัด และประชาชน สิ่งนี้คือ แนวทางที่เหมาะสมสำหรับ
การพัฒนาบริเวณโบราณสถาน เพียงแต่ทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนในการให้
ความรู้ แนะนำ และกระทำเป็นตัวอย่าง ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ระดับท้องถิ่นได้เข้าใจ จะ
ทำให้การพัฒนาเป็นไปโดยสะดวก ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งของการพัฒนาบริเวณโบราณสถาน
ในกลุ่มนี้ก็คือ จำนวนโบราณสถานซึ่งอยู่ริมน้ำถึง ๒๐ แห่ง และส่วนใหญ่เป็นวัดมีภิกษุนั้นสามารถ

กระจายกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมออกไป จะเป็นผลประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางน้ำ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

๓. กลุ่มที่ ๓ บริเวณโบราณสถานที่มีระดับการพัฒนาต่ำ

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งหมด ๑๑๑ แห่ง หรือคิดเป็น ๕๕.๐๔ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด แบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีก ๔ กลุ่ม คือ

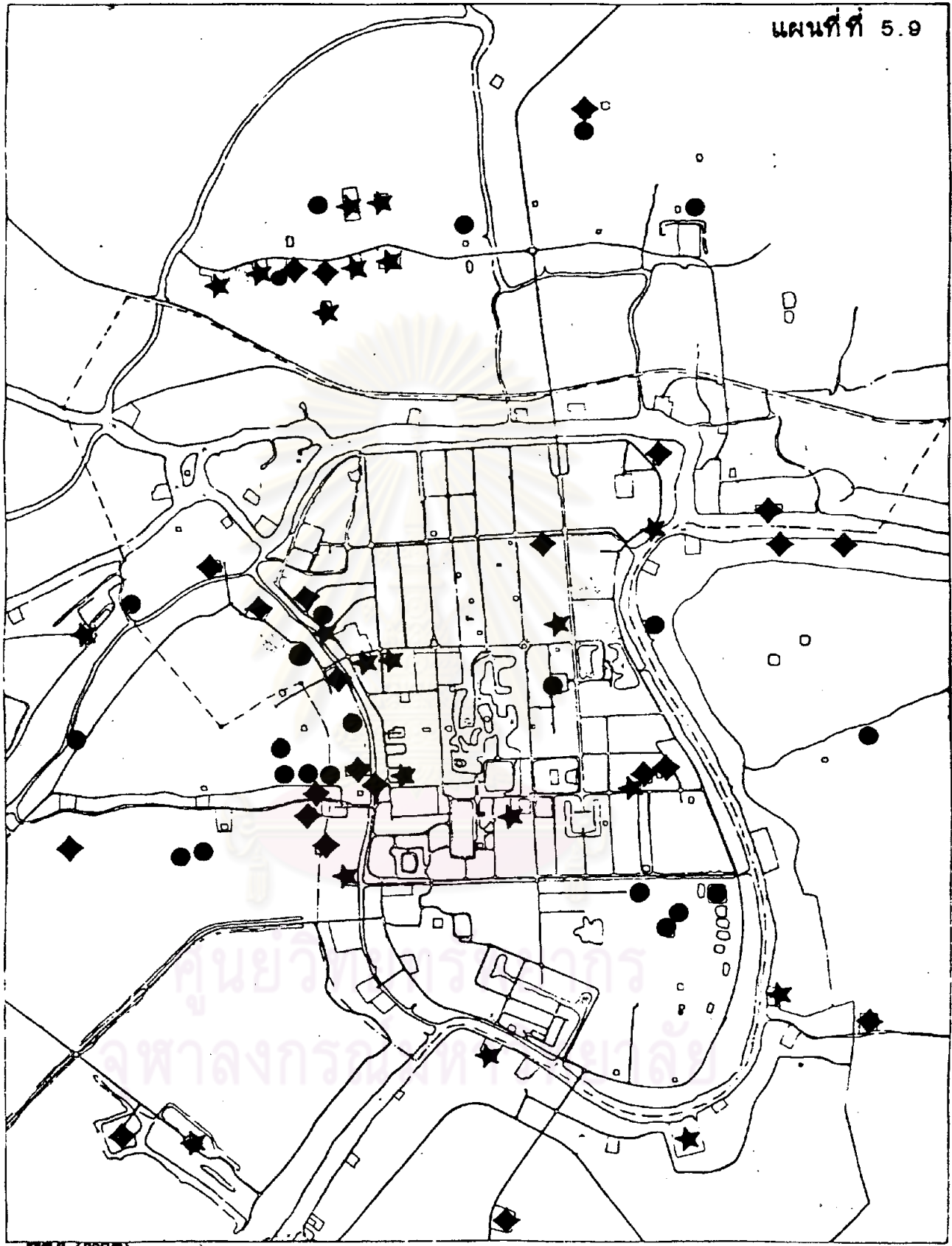
กลุ่มที่ ๓.๑ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าสูง (ระดับการพัฒนาต่ำ)

กลุ่มนี้มีจำนวนโบราณสถาน ๒๑ แห่ง คิดเป็น ๑๑.๑๗ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๑๘.๙๒ % ของโบราณสถานกลุ่มที่ ๓ มีรายชื่อเรียงตามลำดับคุณค่าความสำคัญดังนี้ คือ

๑. วัดภูเขาทอง	๒. เหนียดคล้องช้าง	๓. วัดชัยพัฒนาราม
๔. วัดมเหยงค์	๕. วัดกุฎีดาว	๖. วัดสมณโกฏิ
๗. วัดดุสิตาราม	๘. วัดประดู่ทรงธรรม	๙. วัดเชิงท่า
๑๐. วัดช้าง	๑๑. วัดเขนตโยเซฟ	๑๒. คุ้มขุนแผน
๑๓. วัดอโยธยา	๑๔. วัดบรมพุทธาราม	๑๕. วัดธรรมาราม
๑๖. ป้อมเพชร	๑๗. วัดขุนเมืองใจ	๑๘. วัดธรรมิกราช
๑๙. วัดสุวรรณาราม	๒๐. วัดพลับพลาชัย	๒๑. ป้อมประตูข้าวเปลือก

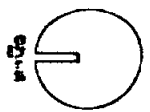
การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๙ ประกอบ) โบราณสถานกลุ่มนี้ ๗ แห่งอยู่ใน

บริเวณเกาะเมือง อีก ๑๔ แห่งอยู่นอกเกาะเมือง บริเวณที่มีโบราณสถานเกาะกลุ่มกันมากที่สุด ได้แก่ "บริเวณอโยธยาตอนเหนือ" ซึ่งมีโบราณสถานคุณค่าสูง จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ วัดมเหยงค์ วัดกุฎีดาว วัดสมณโกฏิ วัดดุสิตาราม วัดประดู่ทรงธรรม วัดอโยธยา และ วัดช้าง อีกบริเวณหนึ่งคือ "บริเวณคลองเมือง" มีโบราณสถานเกาะกลุ่มกันอยู่ ๔ แห่ง ได้แก่ วัดเชิงท่า

การกระจายตัวโบราณสถาน กลุ่ม 3
ระดับการอนุรักษ์ พัฒนาต่ำ

- ★ 3.1 คุณค่าสูง
- ◆ 3.2 คุณค่าปานกลางค่อนข้างสูง
- 3.3 คุณค่าปานกลาง

ที่มา แผนภูมิที่

วัดสุวรรณาวาส วัดพลับพลาชัย และวัดธรรมิกราช โบราณสถานที่เหลือส่วนใหญ่จะเรียงรายไปตามลำน้ำเจ้าพระยา ได้แก่ วัดธรรมาราม วัดชัยวัฒนาราม วัดเขนต์โยเซฟ วัดสำเภาลม และป้อมเพชร

การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญระดับชาติ "บริเวณอโยธยา" เป็นบริเวณที่เมืองมีแนวโน้มจะขยายตัวมาทางด้านนี้ เป็นบริเวณที่จำเป็นต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับบริเวณโบราณสถานโดยเร่งด่วน โดยหน่วยงานของรัฐต้องเป็นผู้ดำเนินงานทุกขั้นตอน การพัฒนาโบราณสถานให้สัมพันธ์กับลำน้ำ เป็นอีกประการหนึ่งซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนด้วย

กลุ่มที่ ๓.๒ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าค่อนข้างสูง (ระดับการพัฒนาต่ำ)

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวน ๒๒ แห่ง คิดเป็น ๑๑.๗๐ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๑๔.๘๒ % ของโบราณสถานในกลุ่มที่ ๓ มีรายชื่อเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ

๑. วัดกุฎีทอง	๒. วัดสำเภาลม	๓. วัดวรเชษฐ
๔. วัดแม่นางปลื้ม	๕. ประตูก่ออิฐ	๖. บ้านโปรตุเกส
๗. วัดสิงหาราม	๘. ศิลาระดับน้ำ	๙. วัดหัชฎาวาส
๑๐. วัดสามวิหาร	๑๑. วัดตะไกร	๑๒. วัดสวนหลวงค้างคาว
๑๓. วัดโรงฆ้อง	๑๔. บ้านหอสันดา	๑๕. วังเจ้าฟ้ารัศมี
๑๖. วัดพญาแมน	๑๗. วัดเจ้าย่า	๑๘. วัดจักรวรรดิ
๑๙. วัดร้างข้างคลองในไก่	๒๐. วัดขุนแสน	๒๑. วัดไฟไหม้
๒๒. วัดโคกพญา		

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๙ ประกอบ) เป็นโบราณสถานอยู่ในบริเวณ
เกาะเมือง ๔ แห่ง คือ วัดสิงหาราม วัดสวนหลวงคางควา วัดร้างข้างคลองในไก่ และวัด
ขุนแสน ที่เหลืออีก ๑๔ แห่งอยู่นอกเกาะเมือง บริเวณที่มีการเกาะกลุ่มของโบราณสถาน
มากที่สุดได้แก่ บริเวณ "คลองเมืองและคลองสระบัว" มีจำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ วัดกุฎีทอง
วัดแม่นางปลื้ม ศิลาระดับน้ำ วัดห้วยภูวาส วัดสามวิหาร วัดตะไกร วัดโรงฆ้อง วัดเจ้า
ย่า และวัดพยาแมน "บริเวณอโยธยา" มี ๒ แห่ง คือ วัดจักรวรรดิ และวังเจ้าฟ้ารัศมี

การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้เมื่อนำลงแผนที่แล้ว (ดูแผนที่ที่ ๕.๙ ประกอบ)
พบว่ามึบริเวณที่จะต้องพิจารณา คือ บริเวณคลองเมือง และคลองสระบัว เนื่องจากบริเวณนี้
เป็นย่านพักอาศัยค่อนข้างหนาแน่น และมีการเกาะกลุ่มของโบราณสถาน ปัจจุบันสภาพชุมชนยัง
ไม่เหมาะสมในทุก ๆ ด้าน สมควรที่จะมีการปรับปรุงและจัดระบบชุมชนใหม่ให้สัมพันธ์และสอดคล้อง
กับบริเวณโบราณสถาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวัดมีภิกษุอยู่ ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ โบราณ
สถานในแถบนี้มักจะอยู่ริมน้ำ แต่ทั้งคลองเมืองและคลองสระบัวปัจจุบันตื้นเขิน น้ำวันจะแคบขึ้น
เรื่อย ๆ เนื่องจากการรุกล้ำของบ้านพักอาศัย จำเป็นต้องมีการขุดลอกคลอง และจัดระเบียบ
การใช้ที่ดินใหม่ เพื่อการคมนาคมและทัศนียภาพที่ดีกว่านี้

กลุ่มที่ ๓.๓ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าปานกลาง (ระดับการพัฒนาดำ)

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งหมด ๒๓ แห่ง คิดเป็น ๑๒.๒๓ % ของจำนวน
โบราณสถานทั้งหมด หรือ ๒๐.๗๒ % ของจำนวนโบราณสถานในกลุ่มที่ ๓ มีรายชื่อเรียงตาม
ลำดับความสำคัญดังนี้ คือ

ระดับ ๑ (คุณค่าปานกลางค่อนข้างสูง)

๑. วัดเจดีย์แดง	๒. วัดชะราม	๓. วัดสีกาสมุด
๔. วัดเจ้าปราบ	๕. วัดขุนพรหม	๖. วัดจงกรม
๗. วัดชวิต	๘. วัดเสลียง	๙. วัดแค
๑๐. วัดนางคำ		

ระดับ ๒ (คุณค่าปานกลางค่อนข้างต่ำ)

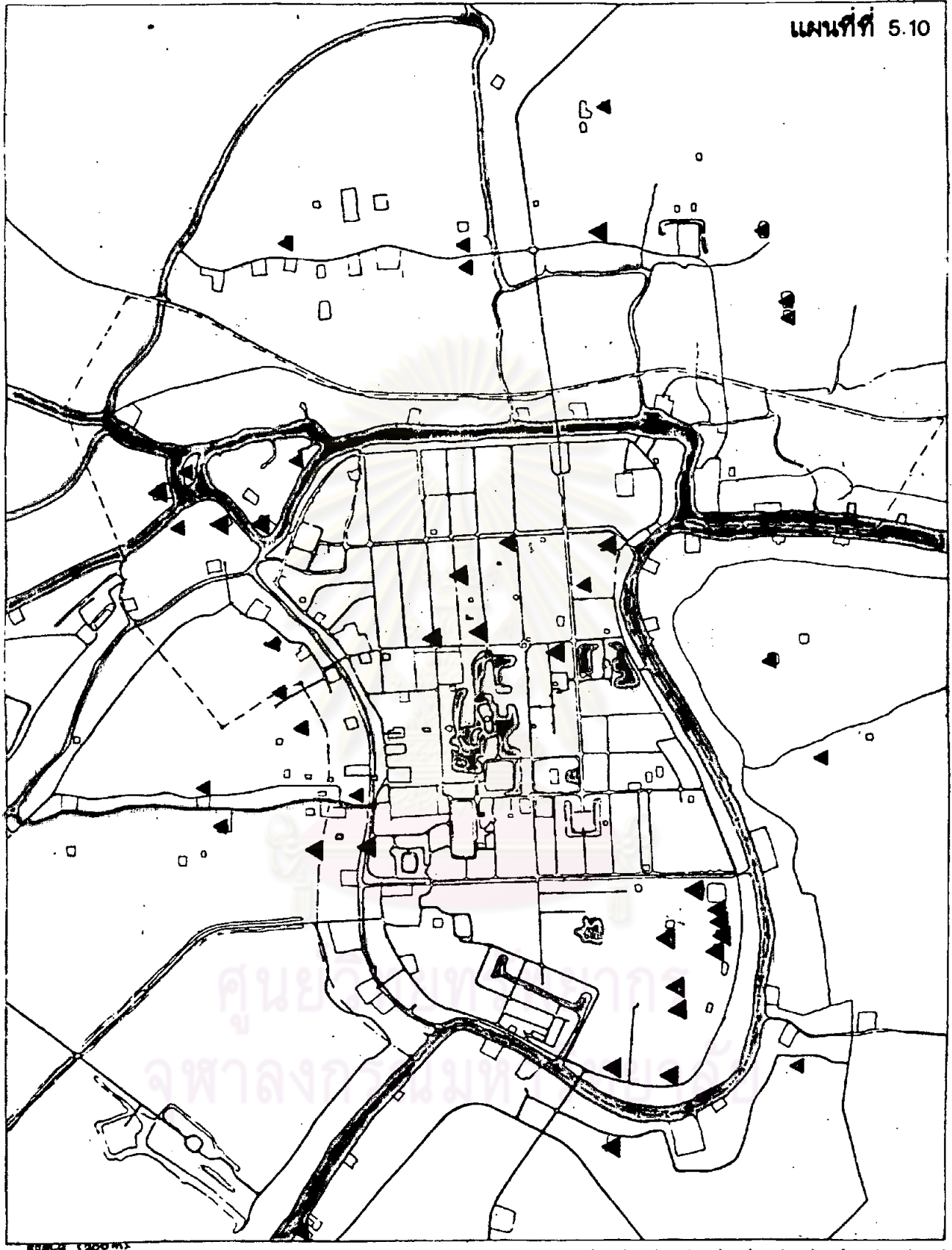
๑๑. วัดอินทาราม	๑๒. วัดเจ้าพรหมณ์	๑๓. วัดโบสถ์ราชเดชะ
๑๔. วัดเจดีย์ใหญ่	๑๕. วัดเขียน	๑๖. วัดโพธิ์
๑๗. วัดป่าสัก	๑๘. วัดสังขทา	๑๙. วัดเจดีย์สามองค์
๒๐. วัดป่าแดง	๒๑. วัดแก้วฟ้า	๒๒. วัดแร้ง
๒๓. วัดโพธิ์เผือก		

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕๗ ประกอบ) โบราณสถานกลุ่มนี้เป็นโบราณสถานภายในเกาะเมือง ๖ แห่ง ได้แก่ วัดเจ้าปราบ วัดเจ้าพรหมณ์ วัดสังขทา วัดเจดีย์ใหญ่ วัดป่าสัก และวัดเขียน ที่เหลืออีก ๑๗ แห่งอยู่นอกเกาะเมือง บริเวณที่มีการเกาะกลุ่มของโบราณสถานมากที่สุด คือ บริเวณ "คลองเมืองและคลองสระบัว" หรือบริเวณทุ่งแก้ว มีโบราณสถาน ๖ แห่ง รองลงมาได้แก่ บริเวณ "ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะเมือง" ๕ แห่ง บริเวณ "อโยธยาตอนเหนือ" ๓ แห่ง และ "อโยธยาตอนใต้" ๒ แห่ง

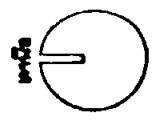
การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัดร้าง และมีลักษณะการเกาะกลุ่มเช่นเดียวกับกลุ่ม ๓.๒ แต่มีบริเวณที่เพิ่มขึ้นได้แก่ "บริเวณอโยธยาตอนใต้" ซึ่งปัจจุบันเมืองกำลังขยายตัวมาในบริเวณนี้ จากการสำรวจพบว่าโบราณสถานส่วนใหญ่จะถูกรื้อทำลายโดยอาคาร และถูกปล่อยให้รกร้าง อีกบริเวณหนึ่งคือ ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะเมือง บริเวณนี้ยังถูกปล่อยให้รกร้างให้เป็นบริเวณโบราณสถานรกร้าง ทั้งที่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์

กลุ่มที่ ๓.๔ บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าต่ำ (ระดับพัฒนาต่ำ)

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวน ๔๕ แห่ง คิดเป็น ๒๓.๕๔ % ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หรือ ๔๐.๕๔ % ของจำนวนโบราณสถานในกลุ่มที่ ๓ แบ่งเป็น ๒ ระดับ ตามการพัฒนา โดยมีรายชื่อต่อไปนี้ คือ

การกระจายตัว ของโบราณสถาน กลุ่ม 3.4
ระดับการพัฒนาต่ำ คุณค่าต่ำ

ที่มา แผนที่

การศึกษานิวเคลียร์โบราณสถานเพื่อประกอบความเหมาะสมพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครราชสีมา .

โดย นาย สุวัฒน์ สุขวัฒน์

ระดับ ๑ การพัฒนาค่อนข้างต่ำ

๑. วัดตองปุ	๒. วัดสังข์แท้	๓. วัดอุโบสถ
๔. วัดแม่นางมุข	๕. วัดโคกม่วง	๖. วัดมหาโลก
๗. วัดราชบัวขาว	๘. วัดลวดช่อง	๙. วัดมณฑป
๑๐. วัดมหาสมัน	๑๑. วัดโคกพระยา	๑๒. วัดเป็ด
๑๓. วัดยักษ	๑๔. วัดสะพานถ่าน	๑๕. วัดสะแก
๑๖. วัดหอยโข่ง	๑๗. วัดแก้ว	๑๘. วัดหลวงซีกจตุ
๑๙. วัดสิงทราย	๒๐. วัดนก	๒๑. วัดโคกมะคันเล็ก
๒๒. วัดโคกมะคันใหญ่	๒๓. วัดช้าง	๒๔. วัดท่าม้า
๒๕. วัดใหม่ชัยวิจิตร		

ระดับ ๒ การพัฒนาต่ำ

๒๖. วัดถนนจีน	๒๗. วัดวิหารทอง	๒๘. วัดโบสถ์แดง
๒๙. วัดนมด้วน	๓๐. วัดมะกล่ำ	๓๑. วัดใบล่อ
๓๒. วัดพญากง	๓๓. วัดตะเว็จ	๓๔. วัดภูมิสูง
๓๕. วัดกาหลิบ	๓๖. วัดสะพานเกลือ	๓๗. วัดชุมพล
๓๘. วัดพระนอน	๓๙. วัดนาค	๔๐. วัดพรหมกัลยาราม
๔๑. วัดช่องลม	๔๒. วัดสิงนารายณ์	๔๓. วัดโคกมะเกลือ
๔๔. วัดท่าทราย	๔๕. วัดใหม่ (คลองสระบัว)	

การกระจายตัว (ดูแผนที่ที่ ๕.๑ ประกอบ) โบราณสถานกลุ่มนี้สามารถแบ่งกลุ่มได้ ๕ กลุ่ม คือ "กลุ่มด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะเมือง" มีจำนวน ๑๑ แห่ง บริเวณ "คลองเมือง และคลองสระบัว" จำนวน ๘ แห่ง บริเวณ "เกาะลอย" ๖ แห่ง บริเวณ

"เขตบ้านสวน" ด้านตะวันออก จำนวน ๖ แห่ง และ บริเวณอโยธยาใต้ ๕ แห่ง

การวิเคราะห์ โบราณสถานกลุ่มนี้มีวัดมีภิกษุเพียง ๕ แห่ง คือ วัดทองปู้ วัดราชบัวขาว วัดมหาโลก วัดมณฑป และวัดช่องลม ซึ่งเป็นวัดได้รับการสร้างใหม่ไม่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม โบราณสถานที่เหลืออีก ๔๐ แห่ง เป็นวัดร้าง ส่วนมากจะเหลือสถาปัตยกรรม เจดีย์ หรือพระปรางค์ เพียงองค์เดียว และมีสภาพทรุดโทรม เนื่องจากขาดการดูแล รวมทั้งสภาพบริเวณและสภาพแวดล้อมด้วย

ผลสรุปโดยรวม

บริเวณโบราณสถานในพื้นที่ศึกษาจำนวนทั้งหมด ๑๘๘ แห่งนั้น เมื่อแบ่งโดยระดับคุณค่าความสำคัญ แบ่งได้เป็น ๔ กลุ่ม โดยมีปริมาณใกล้เคียงกัน คือ

๑. บริเวณโบราณสถานที่มีคุณค่าสูง ๔๔ แห่ง ๒๓.๔๐ % (กลุ่มที่ ๑.๑, ๓.๑)
๒. บริเวณโบราณสถานคุณค่าปานกลางค่อนข้างสูง ๔๓ แห่ง ๒๒.๘๗ %
(กลุ่มที่ ๒.๑, ๓.๒)
๓. บริเวณโบราณสถานคุณค่าปานกลาง ๔๔ แห่ง ๒๖.๐๗ % (กลุ่ม ๑.๒, ๒.๒, ๓.๓)
๔. บริเวณโบราณสถานคุณค่าต่ำ ๕๗ แห่ง ๒๙.๖๖ % (กลุ่ม ๑.๓, ๓.๔)

เมื่อแบ่งตามระดับการพัฒนา ปรากฏว่าโบราณสถานในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการพัฒนาต่ำ หรือยังไม่ได้รับการอนุรักษ์ ดูแล ซ่อมแซม และปรับปรุง โดยแบ่งเป็น

๑. บริเวณโบราณสถานระดับการพัฒนาสูง ๓๗ แห่ง ๑๙.๖๘ % (กลุ่ม ๑)
๒. บริเวณโบราณสถานระดับการพัฒนาปานกลาง ๔๐ แห่ง ๒๑.๒๘ % (กลุ่ม ๒)
๓. บริเวณโบราณสถานระดับการพัฒนาต่ำ ๑๑๑ แห่ง ๕๘.๐๔ % (กลุ่ม ๓)

สถิติทั้งสองด้านนี้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของบริเวณโบราณสถานในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา โดยมีโบราณสถานเป็นจำนวนมากและมีค่าสูง แต่ส่วนใหญ่มีระดับการได้รับการพัฒนาในขั้นต่ำ